

ÖNSÖZ

Servet YERLİ (ORŞAYAD Başkanı)

Cocukluk yıllarını Çambaşı ile Karagöl'ün ortasında, Sinanlı ile Maden'in arasında bulunan Çamalanı (Çamcala) Obas'ın da geçiren biri olarak heybeyi çok iyi tanır ve bilirim. Ulaşımın son derece zor olduğu, yaylalara araçların çıkamadığı, göç'ün atlarla ve yaya olarak ağır şartlar altında sağlandığı, bir günde dört mevsimin yaşandığı, uzun ve meşakatkatli yolculukta aklıktan dayanma gücünü kaybettiğimiz zaman tek kurtuluş çaremiz heybenin içindeki azık en büyük güvencemiz olurdu. Mide açlığımızın giderilmesinde azıkların konulduğu bu heybeyi çok iyi bilirim.

Bir Sanat Tarihçisi olarak da dokunuşundaki özelliği, ekonomik, sosyal ve sanatsal yapısını, ata yadigânı olarak etnografik bir eser hüviyetiyle müzelerin teşhirine nasıl bir zenginlik kattığını da bilirim.

Çocukluk çağımı devirmeye başladığım yıllardan itibaren zaman içerisinde de heybenin, ikinci ve uzun bir başka yolculukta da kullanılması gerektiğini öğrendim.

Doğumdan - ölüme kadar süren ve hatta ölüm ötesini de kapsayan yolculuk için dünya ve ahret hayatıyla ilgili RUHSAL AÇLIĞIMIZIN GİDERİLMESİ, zekâmızın gelişmesi, Allah'ın bahşettiği varlıklardan nasıl yararlanmamız, nasıl bir yaşama biçimi sürdürmemiz gerektiğine dair bilim, kültür ve sanatla ilgili manevi azıkların koyacağımız çok önemli bir heybe.

İşte Ordu Şairler, Yazarlar ve Sanatseverler Birliği Kültür derneği olarak " HEYBE " yi başlangıçtan itibaren bu amaçla kullanmayı öngördük.

Heybenin elinizdeki bu 4. Sayısını da İlk Baharın büyüleyici atmosferi içerisinde hazırlamaya çalıştık.

Yurdumuz da ve Bölgemizde her mevsimin aynı bir özelliği ve güzelliği vardır. Fakat bu mevsimler içerisinde ilkbaharın yeri bir başkadır. Mart, Nisan, Mayıs aylarını kapsayan ilkbahar mevsimi aslında Türk - İslâm âleminde 21 Mart Nevruz Bayramıyla başlayan, 21 Hazirana kadar devam eden bir zamanı ihtiva eder.

Tabiatın yeniden doğuşunun, yeniden uyanışının sergilediği rengi, dokusu, kokusu ve coşkusuyla, insanlarda da büyük bir duygu yoğunluğu ve coşkunluğu yaratmaktadır ilkbahar.

Bu nedenle, bir suyun akışından, bir kelebeğin uçuşundan, bir çiçeğin açışından, bir yavrunun, bir sevgilinin bakışından etkilenir insanoğlu.

Hele de bu atmosfer bir başka etkiler toplumumuzun rengi, sesi ve nefesi olan şairlerimizi, yazarlarımızı, sanatkarlarımızı. Dokunsanız da dokunmasanız da bu güzelliklerin gönüllerinde oluşturduğu duygu yoğunluğu gümbür gümbür coşup gelen bir çağlayan gibi bir başka dökülür kalemlere, dillere. Bu şiir ve yazılar hayallerde bambaşka bir dünya yaratır. Kendi duygu ve düşüncelerini ifade ederken toplumumuzun hissiyatına da tercüman olarak.

Bu gönül duygularını dile getirmek ne güzel.

Dile getirmek güzel de. Hele de yazıya dökmekte çok

güzel.

Bu yolla güzellikleri paylaşmak, bölüşmek, birlik beraberlik içerisinde bulunmak, toplumsal hayatımıza aynı bir heyecan katmak daha da güzel.

Yayla yollarının açıldığı yavaş yavaş il içi - il dışı, yurt içi - yurt dışına yolculukların başladığı bu dönemde Heybenin elinizdeki 4. Sayısını, Ordu Şairler, Yazarlar ve Sanatseverler Birliği Kültür Derneği olarak bir başka incelekte, bir başka renkte, bir başka motifte. bir başka desende dokumaya ve içerisine de her yolcunun nasipleneceği nimet ve bereketli azıkların doldurmaya, ilkbaharın bin bir renk ve kokulu çiçekleri, gülleri ve dokusu ile gönül duygularından derlenen bir buket gibi sunmaya çalıştık.

Bu dördüncü sayıyı akademisyeniyle, şair, yazar, sanatçı ve sanatseveriyle tam 50 gönül dostu dokudu ve donattı.

Ne güzel hiçbir karşılık beklemeden insanımızın, toplumumuzun yararına olacağına inanarak bütün gönül güzelliği içerisinde özverili bir çalışma ve bir birliktelik oluşturma yoluna gidilerek bir sunumda bulunmak ne güzel.

Bir elin sesi var. İki elin sesi var.

El eli yıkar, elde kalkar yüzü yıkar.

Bu anlayış içerisinde okuma sevgi ve alışkanlığının artırılmasına, bilgilerinin tazelenmesine, yeni bilgilerin elde edilmesine genelde bizi biz yapan değerlerimizin yaşatılması, yaygınlaştırılması ve geleceğe aktarılmasına hizmette bulunmak için bir araya gelmek ne güzel.

Bu anlayışla, heybeyi dokuyan ve donatan her bir çok değerli yetenek, emek ve hizmet sahibi akademisyen, şair ve yazarlarımıza, sanatçı ve sanat severlerimize, çalışmalarımıza bilgi ve belgeleriyle katkısını esirgemeyen gönül dostlarımıza, HEYBE'yi bekleyen okuyucularımıza, ayrıca Merhum Musa İşleyen, Yayın İşleri Müdürü Fuat Huysuz'a, derginin son safhaya gelişinde özveriyle katkı sağlayan emekli noter Necati Kırış'a, helede özel mülkünü donanımınında yaparak derneğimizi sıcak bir yuvaya kavuşturan kurucu başkan önceki baro başkanlarından Av. Şair-Yazar Tevfik Karabulut'a özellikle teşekkür ediyorum. Açılışı birlikte yapmak üzere.

Bu kadar içtenlikle ve büyük bir titizlikle dokunan ve donatılan HEYBE' nin ortaya konulması önemli.

Önemli ama o heybeden herkesin aynı derecede yararlanması, bu hizmet yolculuğunun sağlıklı bir şekilde tamamlanması, okuyucularımızın istifadesine sunulması da daha büyük önem arz etmektedir.

Kısa bir zaman içerisinde yeni yerimize kavuştuğumuzda siz çok kıymetli okuyucularımızla arzu ettiğimiz birlikteliği sağlama imkânına kavuşmuş olacağız.

ORŞAYAD' ın bir süreli yayın organı olan ve ücretsiz olarak dağıtılan Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi " HEYBE " NİN 5. Sayısında buluşmak üzere

Saygılarımla.

BİR KÖY DÖRT EFSANE

Av. Tevfik KARABULUT

Türk Kültür Tarihi, bilindiği gibi efsanelerin de tarihidir. Efsaneler, kimin söylediği, ne zaman söylendiği çoğu zaman belli olmayan, gerçekmiş gibi anlatılan ama hayallerin süslediği olağanüstü anlatımlarla hikâye edilen öykülerdir. Her efsanede mutlaka toplumsal değerlerin, geleneklerin hatta inançların izleri vardır. Anadolu Coğrafyası bir efsaneler coğrafyasıdır. Öyle ki bazen aynı bölgeyle ilgili birçok efsaneyi dinleyebilirsiniz. İşin bir başka ilginç yanı da şudur. Benzer efsaneleri, Anadolu'yu kendisine yurt yapan Türk boylarının zaman içinde dolaştığı bölgelerin çokluğundan olsa gerek Anadolu Coğrafyasının bir ç ok yerinde görebilirsiniz.

Bugün Altınordu İlçesi ile Kabadüz ilçesinin birçok köyünü içerisine alan, kuruluşu 1300'lü yılların sonlarına kadar inen Harami köyü de "Efsaneler Coğrafyası" niteliğine uyan bölgelerden birisidir. Tarihi geçmiş itibarıyla asıl merkezi Altınordu İlçesi Gümüşköy Mahallesi olan Harami köyünün eski sınırları bu gün Gümüşköy Mahallesi ile birlikte Kabadüz ilçesine bağlı Harami, Dişkaya, Gelinkaya ve Yeşilyurt mahallelerini hatta Yokuşdibi mahallesinin bir kısmını da kapsamaktadır. Osmanlı Devletinin ilk resmi kayıtları diyebileceğimiz 1455 tarihli Tahrir Defterlerinde Harami Köyü mevcuttur ve işin ilginç nüfus yapısı itibarıyla içinde gayri müslim nüfus olmayan bir köydür. Bu da göstermektedir ki Harami köyü bölgeye yerleşen Türk nüfus tarafından kurulmuştur.

Yaptığımız araştırmalarda gördüğümüz dikkat çekici noktalardan birisi şudur. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi 1300'lü yılların sonlarında kurulduğu anlaşılan köye yerleşen Türk nüfus zaman içerisinde sürekli değişkenlik göstermiştir. Yani gelen bir süre sonra gitmiş ve yerine başkaları gelmiştir. Bu gün bu bölgede yaşayanlar 1700'lü yıllardan itibaren bu bölgeye yerleşenlerin torunlarıdır. Geçmişten bu güne Harami Köyü coğrafyası ile ilgili bilinen ve yayınlanan iki efsane ile bir de pek bilinip yayınlanmayan bir efsane vardır. Rahmetli Sıtkı Çebi abimiz dâhil birçok kişi tarafından yazılıp aktarılan bu efsanelerden birisi Gelinkaya Efsanesi diğeri ise Asarkaya Efsanesidir. Bu efsaneleri kısaca bir hatırlayalım isterseniz.

GELINKAYA EFSANESİ

Bu efsane bu gün Gelinkaya Mahallesi sınırları içerisinde kalan ve bu mahalleye adını veren Gelin kayaları diye bilinen kayalarla ilgili anlatılır. Efsaneye göre Gelin kayalarının Melet ırmağı tarafına bakan ormanlarla kaplı yamaçlarında çok fakir ve yaşlı biri varmış. Geçimini, aşağılarda, ırmağa yakın bir yerde bulunan su değirmenine

gidemeyen köylülerin zahirelerini (mısır, buğday gibi) öğüttüğü dibek taşından yani el değirmeninden sağlamaktadır.

Gün gelir yaşlı köylünün kızını köyden birisi ister. Sözler kesilir, nişan yapılır, derken düğün günü gelir. Elbette geline çeyiz gerekir. Yaşlı köylü, çeyiz olarak verebilecek neyi varsa kızına verir ama kız bunlarla yetinmez ve babasının geçim kaynağı El Değirmenini yani Dibek Taşını da ister. Babası bu Dibek Taşının evin geçim kaynağı olduğunu, bunu vermesi halinde geride kalanların aç kalacağını bunu istememesini söylemesine rağmen kızı ısrar

eder ve o olmadan gitmeyeceğini söyler. Hatta "babam benden bir değirmen taşı esiriyor" diyerek oturur. Düğün alayı yola çıkacak olup vakit geçtikçe herkes sızlanmaya ve yaşlı köylüyü sıkıştırmaya başlar. İçlerinden birisi yaşlı köylüye dönerek "hadi emmi, düğün alayını bekletme, kırma kızını, bu kadar nekeslik etme, altı üstü iki taş" der. Elindeki bu değirmen taşından başka geçim kaynağı olmayan yaşlı köylü ısrarları kıramaz ve çaresiz bir tavırla isteği kabul eder. Taşlar hayvana yüklenir, düğün alayı aşağıdan yukarı sırta doğru yola koyulur. Davullar çalmakta gelin alayı keyif halinde damadın evine doğru gitmektedir. Çaresiz ve üzgün yaşlı, gittikçe uzaklaşan kafilenin arkasından şöyle bir bakar ve derin bir ah çekerek dudaklarının arasından şu sözleri mırıldanır: "Bize bir değirmen taşı çok görenleri sen taş et Yarabbi".

Ertesi gün karşı tepelerden bakanlar bir de ne görsünler. Sırt üstünde, ormanların arasında bir kafilenin heykelleşmiş resmine benzer kayalar var. Her efsanenin altında aslında bir öğüt, geçmişten bir ders vardır. Denilir ki baba bedduası almanın, bir ailenin yegâne geçim kaynağını taş gibi kurutanların ibretlik hikâyesidir bu. İlginçtir Gelin Kayası merkezli efsaneler Anadolu coğrafyasının birçok yerinde hemen hemen aynı anlatımlarla vardır. Mesela;

Ankara, Yozgat, Sivas, Giresun, İzmir ve başka birçok ilimizde benzer gelin kayası efsaneleri vardır.

ASAR KAYA EFSANESİ

Harami köyü ile ilgili en çok bilinen efsanelerden birisi olan Asar kaya Efsanesine adını veren Asar Kaya halen Gümüşköy mahallesinin sınırları içerisinde. Efsanenin özü şudur. Halen Gümüşköy Mahallesi sınırları içerisinde kalan ve Harami köyünün eski merkezi olan Cami Yanı mevkiinde iki kardeş yaşamaktadır. Bu kardeşlerin Mehmet ve Sedef isimli iki çocuğu vardır. Bu iki kardeş çocuğu babalarının sürülerini birlikte otlatmaktadır. Efsaneye göre Sedef de erkek kıyafetleri giydiği için Mehmet, amcasının kızı olan Sedef'in kız olduğunu bilmemektedir.

Bir gün ateş yakmak için odun keserken Sedef'in ayağını odunun bir tarafına basarak odunu kestiğini gören Mehmet, Sedef'e "ne o kızlar gibi ayağını oduna basarak odun kesiyorsun" deyince Sedef, Mehmet'e döner ve "Sen benim kız olduğumu anladın. Artık seninle birlikte kalıp sürü otlatmamız mümkün değil Sen sağ ben selamet" der ve eve döner. Mehmet artık tek başınadır ve sürünün bütün sorumluluğu ona aittir.

Günlerden bir gün Mehmet, Gümüşlük mevki olarak bilinen yerde koyun otlatırken Eşküyalar yani Haramiler sürüyü basar, sürüyü koruyan köpeği öldürür ve Mehmet'i de yakalarlar. Köpeği öldürülen, sürüsü elinden alınan ve kendisi de yakalanıp eli kolu bağlanan Mehmet çaresizdir. Birden aklına kavalı ve kavalyıla köye haber vermek gelir. Haramilerin başına dönerek "Beni nasılsa öldüreceksiniz, şurada kavalımla son kez bir şeyler çalayım ondan sonra ne yapacaksınız yapın" der. Haramiler kuşkulalmaz ve izin verirler. Mehmet, yıllardır çaldığı ve yanında bulunan kavalyıla başkalarına meram anlatmaya, yakınlarıyla hele Sedef'le konuşmaya alışkındır. Kavalını eline alır ve başlar kavalı ile konuşmaya.

"Harami sürüyü bastı
Kara köpek kanlar kustu
Can kayışı kolum kesti
Yetiş emmi kızı Sedef
Sende kaldı Medet
Dokuz kişi Haramiler
Bir Mehmet bunlara neyle
Yetiş emmim kızı Sedef
Sende kaldı medet
Buralar viran olmasın
Baykuş yuvayı almasın
Hasret mahşere kalmasın
Yetiş emmi kızı Sedef
Sende kaldı medet "

Evinin önünde Gergef işlemekte olan Sedef, kaval sesini ve kavalla söylenenleri duyunca birden ayağa fırlar

ve avazı çıktığı kadar bağırmağa başlar. "Sürü basıldı yetişin" Haberi alan köylüler hemen ellerine ne geçirdilerse alıp koşar ve Gümüşlük başında sürüyü alıp gitmek üzere olan Haramilere yetişirler. Kısa bir çatışma sonrası sürüyü kurtarır, Haramileri de bu gün Asar kaya diye bilinen yere getirip öldürür ve kayadan aşağı atarlar. Ondan sonra köyün adı da Harami köyü olarak kalır. Harami köyü ile ilgili bilinip yayınlanan bu iki efsanenin yanında çevrede bilinen ama yayınlanmayan efsaneler de vardır. Bunlardan birisi Genç lohusa elin veya cürüflük efsanesi, diğeri de Hz. Ali'nin atının ayağının izi efsanesidir. Şimdi bu efsaneleri aktaralım.

GENÇ LOHUSA GELİN VEYA CÜRUF LUK EFSANESİ

Harami Köyünün bölünmesi ile Gümüşköy sınırları içerisinde kalan ve yerel ağızla Gürelik, Saydere ve Cürüflük olarak bilinen bölge Ordu'nun belki de bilinen en eski maden işletme alanlarından birisidir. Ben yerel araştırmalarda bu yerle ilgili her hangi bir veri görmedim. Bölgede bulunan Kaya Mezanı ve Sunak'la ilgili de resmi kayıtlarda hiçbir bilgi olmadığını gördüm. Bu tarihi bulgularla ilgili ilk fotoğrafları burada paylaşıyorum.

Gelelim efsaneye... Bölgede yoğun maden çıkarma ve işleme işinin yapıldığı dönemler. Hem maden çıkarma işinde hem de madenlerin işlendiği körüklerin yakıtı olan odun yahut kömür bulma işinde çevrede yaşayan halk köle gibi kullanılmaktadır. Bir hafta on gün önce doğum yapmış genç bir gelin de zorla ocakların bulunduğu yere bir hayli uzak olan ve bu gün Yokuş dibi bölgesinde bulunan ormanlara Kestane odunu bulmak ve getirmek için gönderilir. Zira çevrede neredeyse orman kalmamıştır ve uzaklardan getirilmektedir. Genç lohusa gelin sabah erkenden yola çıkar ve birkaç saatlik zorlu yolculuktan sonra ormana ulaşır. Ama bir türlü istenen odunları bulamaz, Vakit dolmakta akşam yaklaşmaktadır. Geride bir hafta on günlük yavrusu vardır. Odun götürmeden dönmeye ölmekten veya ağır bir cezaya uğramaktan korkmaktadır. Dönmeye yavrusundan uzak kalacak, ayrıca tek başına bu dağlarda ne yapacaktır. Büyük bir panik ve

üzüntü içinde oturup ağlamaya başlar. Bir müddet sonra kafasını kaldırdığında birden karşısında ak saçlı bir ihtiyar görür. Kendisine gülümseyerek bakan ak saçlı ihtiyar genç lohusa anneye hitaben, "kızım niye ağlarsın, nedir derdin." der. Genç lohusa anne başından geçenleri olduğu gibi anlatır ve "ben ne yapacağım şimdi" der. Ak saçlı ihtiyar genç anneye "Üzülme, Allah'tan umut kesilmez kapat gözlerini kızım" der. Genç anne gözlerini kapatır ve bir müddet sonra ak saçlı dedenin "şimdi aç gözlerini." sözüyle gözlerini açtığında bir de ne görsün. Köyüne çocuğunun yanına varmıştır ve en can alıcısı zorla insanların çalıştırıldığı, kendisinin zorla ve tehditle odun kömür bulmaya gönderildiği maden ocakları, madenlerin işlendiği körukler yıkılmış, çalışamaz ve kullanılmaz hale gelmiştir. Bu gün bölgeye giden herkes, binlerce yıllık maden ocaklarını, buralardan çıkarılan madenlerin işlendiği köruklerin kalıntılarını ve üzerlerinde binlerce yıldır ot bitmeyen maden artıklarının atıldığı cürufukları görürler.

ALİ'NİN ATININ AYAĞININ İZİ EFSANESİ

Bilindiği gibi Ulubey tarafından gelen ve Çatal kaya bölgesinden Melet Irmağını geçerek Karaağaç, Kuyulu, Gümüşköy istikametinden yukarıya yani yaylalara doğru devam eden tarihi yol yüzlerce belki de binlerce yıldır kullanılan kervan yoludur. Her bahar döneminde aşağıdan yukarıya doğru, her güz döneminde de yukarıdan aşağıya doğru on binlerce insan, büyük ve küçükbaş hayvan sürüsü bu yolu kullanarak Turnalık, Çambaşı ve

Karagöl bölgelerinde bulunan yaylalara gider gelirlerdi. Bu yüzdendir ki özellikle taşlık ve kayalık bölgelerde yol zemininde hayvanların sürekli bastığı yerlerde taşlar sanki özel olarak kesilip oyulmuş gibi çökmüş vaziyettedir. Bunların üzerinden geçen yüzbinlerce hayvanın ayak izinin eseri olduğunu bilmeyenler bunları pek ala başka sebeplerle izah edebilirler. Nitekim söz konusu efsane de bu taşlarda oluşan çukurlaşmış ayak izleriyle ilgilidir.

Halen Gümüşköy sınırları içerisinde kalan ve Gümüşlük-Dik yol mevki olarak bilinen bölgede bir hayli meyilli ve taşlık bir yol vardır. Yol güzergâhında bulunan ve yan yana iki at ayak izi gibi görülen taşta oyulmuş çöküntülerle ilgili bölgede anlatılan efsane şudur. Çocukluk yaşlarında bizzat köyün yaşlılarından dinlediğim şekliyle anlatayım.

Hız. Ali, atı Düldül ile Yokuş başından şaha kalkıp sonra ilk olarak Gümüşlük-Dik yol mevkiindeki taşlı yola basar (ki rivayete göre taşta oyulan ayak izleri onun izleridir) sonra yine bu gün Gümüşköy sınırları içerisinde bulunan Çataltaş diye bilinen kayaların üstüne iner oradan tekrar şaha kalkar ve Ulubey Kıryağmur köyüne inip o şekilde yoluna devam eder. Ordu'nun da içinde bulunduğu Anadolu coğrafyasında Hz. Ali ve Ehlibeyt sevgisinin Osmanlı'nın son dönemlerine kadar yoğun varlığı dikkate alındığında Hz. Ali merkezli bu efsanenin yadırganmaması gerektiği açıktır.

1955 YILINDA ORDU'DA BİR OKUL DERGİSİ: LİSENİN SESİ

Hikmet PALA

Sahafın tozlu raflarında bulduğum, hassas yaprakları dokunduğunda kırılan bir dergiden söz edeceğim sizlere. Derginin adı "Lisenin Sesi". Ordu Yeni Matbaa'da basılan ve bende ilk iki sayısı olan dergi 1955 yılına ait.

Nisan ayında çıkartılmaya başlanan derginin sahipliğini Mahmut Sitki Can yapıyor. Sitki Can o yıllarda Ordu Lisesi'nin müdür yardımcılığı görevini üstlenmiş, aynı zamanda da edebiyat öğretmeni. 1955 yılında 50 yaşında olan Sitki Can, Ordu'nun tarihine, kültürüne ve edebiyatına büyük katkılar sunan bir kişi olarak karşımıza çıkıyor. Müezzinoğullarından Nuri Bey ile Mevlüde Hanım'ın çocukları olarak 1905 yılında Keçiköy'de dünyaya gelen Sitki Can'ın ortaokul yıllarında karşısına çıkan Türkçe öğretmeni Garipoğlu İsmail Hakkı, onun hayatının şekillenmesinde büyük etkide bulunmuştur. Yazılar yazan, gazete ve dergiler çıkartan eğitimci İsmail Hakkı'nın öğrencisi olan Sitki Can da öğretmen olduktan sonra hocasının yolundan gitmiş, tarih, folklor ve dilbilim çalışmaları yapmıştır.

Rize'de Halkevi edebiyat şubesi üyesi olan Sitki Can, yazmış olduğu şiirlerini Doğu'nun Sesi adlı kitapta toplamış, Rize Şairleri adlı araştırması 1940 yılında Ordu Halkevi'nce basılmıştır. 1936'da Ordu Ortaokulu'na Türkçe öğretmeni olarak atanan Sitki Can, çalışmalarına Ordu'da devam etmiş, Ordu İlinde Çocuk ve İlgili İnanmalar, Ordulu Şair Fitnat, Ordulu Şair Tıflı, İmla Kuralları, Ordu İlinde 19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı gibi eserlere imza atmıştır. Hazırlanmış olduğu Ordu Şehrini Tarihi ve Coğrafyası adlı eser, ölümünden sonra Karlıbel Vakfı tarafından İbrahim Dizman editörlüğünde yayımlanmıştır.¹

Hayatını, araştırma yaparak, eserler üreterek geçiren Sitki Can'ın müdür yardımcısı olduğu dönemde Ordu Lisesi tarafından "Lisenin Sesi" dergisi çıkartılmıştır. Dergide Sitki Can'ın yanında öğrencilerden Olcay Özgüven, Ünöz Baykan, Kemal Fettahoğlu, Cavidan Köksal da yazı ve şiirleriyle yer almışlardır. Ordu Lisesi'nin müdürlüğünü bu yıllarda M. Can Akbulut yapmaktaydı. Can Akbulut, lisenin kurucu müdürü olarak 1947'den 1956'ya kadar görev yapmıştı. Ordu Lisesi ilk olarak 17 Kasım 1947'de özel lise statüsünde kurulmuştu. Çünkü o yıllarda her ilde lise açılmasına bakanlık izin vermiyordu. Bugünkü 19 Eylül İlkokulu binasında özel lise olarak açılan Ordu Lisesi, 1949 yılında resmi hale getirilmiştir. İlk mezunlarını 1950 yılında vermeye başlayan Ordu Lisesi, bugün yerinde yeller esen Merkez İlköğretim Okulu binasında eğitime devam etmiş, mevcut yerine ise 1964 yılında taşınmıştır.²

Lisenin Sesi dergisinin ilk sayısında yer alan "Niçin Çıkıyoruz?" başlıklı yazıda "Bugüne değin çıkarılan duvar gazeteleri sınıf çapında oluyor, okul içinde kalıyor ve bu emekten yarıya bir şey kalmıyor" diye yakınıyor ve derginin çıkarılma amacı

açıklanıyordu: "Maksadımız öğrenci ve öğretmenlere bir yazı alanı açmak, gençlerin yetişme ve gelişmelerine, öğretmenlerin de topluluğa daha faydalı olmalarına yardımcı etmektir."³ Derginin ilk sayısında Lyman Abbdot, Du Jouffroy, Lames Burnham, Emil Ludwig gibi yabancı yazarlardan çeviri metinler yer almıştır. Burada dikkat çeken konu ise bu çevirilerin Ordu Lisesi öğrencileri tarafından yapılmış olmasıdır.

Dergide Olcay Özgüven adlı lise öğrencisinin bir hatırasına yer verilmiştir. Olcay'ın 17 yaşında evlendirilen ablası üç ay kalmak için Çambaşı'na gitmiş, yola çıkmadan önce ana-babasına uğrayıp vedalaşmıştır. Veda ziyaretinde kardeşi Olcay'ı kucaklayıp dakikalarca başına basmış ve "gidip gelmemek var" diyerek Çambaşı yoluna koyulmuştur. Ancak kısa süre sonra yaylada hastalandığı haberi gelir. Annesi bir at tutarak Çambaşı'na gider. Birkaç gün sonra da ablanın menenjit hastalığından dolayı vefat ettiği haberi Ordu'ya ulaşır. Annesinin kollarında son nefesini verirken "Olcay'a iyi bakın" demiştir. Bu acıklı hatırayı acı bir üslupla anlatan Olcay Özgüven Ordu Lisesinden sonra Mülkiye'ye öğrenci olarak girmiştir.

Dergide lisenin bazı etkinliklerine değinilmiş, 8 Nisan 1955'te Halk Eğitim Merkezinde Ziya Gökalp'in doğum yıldönümü münasebetiyle bir program yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca 23 Nisan 1955 tarihinde Delikkaya köyünden bir kafilenin öğretmen Bekir Şenyuva başkanlığında liseyi ziyaret ettiği bilgisi de verilmiştir.

Lisenin Sesi dergisi Ordu gazetelerinde de haber konusu olmuş, dergide yayınlanan "Einstein Bir gün Şöyle Dedi: Hesaplarımda Yanılmışım" başlıklı çeviri, Temel Uzlu ile Şevket Akata'nın çıkarttıkları Ordu Postası gazetesinde yer almıştır. Lisenin Sesi'nde de 'Gazetelerden' başlıklı bölümde Ordu gazetelerinden alıntılar yapılmaktaydı. Derginin basıldığı Yeni Matbaa, Ordu Postası gazetesinin basım yeriydi.

"Lisenin Sesi" dergisi yayınına kaç sayı devam edebildi, bilmiyorum. Ama ben sahafın tozlu raflarında bulup aldığım iki sayısını elime aldığım çok heyecanlanmıştım. 1955 yılında Ordu'da oldukça başarılı bir okul dergisinin çıkartılmış olması önemlidir, diye düşünüyorum. 6 sayılı 12 sayfalık 'Lisenin Sesi' dergisinde yazı ve şiirleri yayınlanmış öğrenciler şimdi 80 yaşını geçmiş olmalı. Hayatta olanlara uzun ömürler diliyorum. Derginin çıkartılmasında büyük emeği olan ve 1958'de İstanbul'da vefat eden Mahmut Sitki Can'ı saygı ve rahmetle anıyorum.

¹ M.Sitki Can'a Armağan, s.17

² Ordu Lisesi 50.Yıl Albümü, 1997, s.23

³ Lisenin Sesi Dergisi, Nisan 1955, 1.sayı s.2

BİR ZAMANLAR PERŞEMBE'DE BİR OTEL VONA VARDI

Servet YERLİ Emekli İl Kültür Müdürü

İl Kültür ve Turizm Müdürü olarak görev yaptığım yıllarda İlimiz merkez ve ilçelerimizde turistik oteller ve motellerin artmasını, büyük bir turizm hareketliliğinin yaşanmasını istiyor, çalışma ve temaslanımı o yönde yoğunlaştırıyordum. O yıllarda il merkezinde Turist Otel ile Belde Otel, Fatsa'da Dolunay Motel, Ünye'de Karadeniz'in ilklerinden olan Çamlık Motel ile yeni yapılan Kumsal Otel bulunmaktaydı.

Bu ara, Perşembe İlçesinde de Belediye Başkanlığınca sahilde Aktaş Doğal Plajının az ilerisinde, İlçenin hemen girişinde büyük bir inşaat da tamamlanmıştı. Burasının Özel Doğum Hastanesi veya turistik amaçlı Otel olarak hizmete açılması hususunda düşünceler vardı. Aslında Orduda özel doğum hastanesi vardı. Perşembe-Ordu arası da bilindiği gibi uzak sayılmazdı. Ben de buranın otel olmasını çok istiyordum. Çünkü sahildeki her ilçemizde turistik oteller olacaktır.

Nihayet turistik amaçlı otel olarak ihaleler yapılmaya başladı. Ancak çıkarılan ihaleleri alan olmadığını öğrenince de üzülüyordum. Öğrendim ki, ihale süreleri beş yıllığına idi. Bu süre gerçekten çok az idi. Bombaş bir binanın tamamen donatılması büyük masrafları gerektiriyor olmalıydı. O yıllarda Perşembe Belediye Başkanı Ertekin Çolak, Kaymakam da Şemsettin Uzun'du. Her ikisini de çok seviyor ve sayıyordum. İkisi de genç ve enerjik, çalışkan yöneticilerdi. İşbirliği içerisinde tamamen mahalli imkânlarla Perşembe de güzel bir Kütüphane açmayı başarmıştık. Bu nedenle, ikisiyle de iyi bir diyalog içerisindeydim. Yedi defa ihaleye çıkan ve bir türlü alınmayan otelle ilgili düşüncemi paylaşmak için onları makamda ziyarete gittim. Önce Şemsettin Uzun beyle görüştüm. İhalenin daha uzun bir süre mesela on yıla çıkarılmasının mümkün olup olamayacağını görüştüm. Hemen mevzuat incelendi. Bu mümkündü. Birlikte Belediye Başkanımız Ertekin beyin Makamına gittik. Konuyu birlikte görüştük. Üçümüz de İlçe'nin bir Turistik tesise kavuşturulmasını istiyorduk, On yıllığına yapılmasına dair alınan kararın sevinci içinde Ordu'ya döndüm.

Daha sonra yapılan ihalenin, Ordu'nun sayılı ve saygın müteahhitlerinden rahmetle andığım Tahir Odabaş, genç bir Gazeteci olan Atilla Şimşek, Osman Kurtuluş (Allah rahmet eylesin) ve turizmci Mehmet Eren'de kaldığını

öğrendim. Otel harika bir şekilde donatıldı. Şefliğine Salim Yurdakul getirildi. 26 oda 52 yataklı 200 kişilik Restoranı ile öncelikle Perşembe İlçesinin ilk, Ordu ve Karadeniz Bölgesinin de tercih edilen beğeni kazanan turistik otelleri arasında, büyük organizasyonların yapıldığı son derece ciddi ve huzur veren bir tesisi olarak yerini aldı. Perşembe'deki Otel Vona, genç ve dinamik Belediye Başkanı Ertekin Çolak'la çok iyi bir ikili oluşturan Kaymakam Şemsettin Uzun'un Karadeniz kıyısındaki oteller dizisine bir armağanı oldu.

Burada bir anıya da yer vermek isterim. Otelin açılışı sırasında öncelikle Perşembe'nin (Vona'nın) dolayısıyla Ordu'nun yetiştirdiği Türkiye'nin güler yüzlü sanatçısı Kâmil Sönmez (Allah Rahmet eylesin) bağrından çıktığı güzel Vona'sının böyle bir tesise kavuşmasından duyduğu sevinçle bir sürpriz yaparak açılışa koşmuş, ücretsiz olarak otelde ilk konseri vererek ayrı bir renk katmış ve büyük bir coşku yaratmıştı.

Artık İl merkezi ve sıralı olarak sahildeki her ilçemiz de turistik tesislerimiz vardı. Bu tesisler yıldan yıla yeni tesislerin yapılması için teşvik edici bir unsur oldu. Fakat bu güzel tesise yukarıda adı geçen işletmecilerden sonra devralanlarca güzel bir havuz da ilâve edildi ise de zamanla işletilemez duruma geldi, Uzun süre boş kalan ve kaderine terk edilen bina gittikçe doğal şartlara dayanamaz bir hal aldı. Son derece çirkin bir görüntü oluşturdu. Harabeye döndü. Bu durumu hala

devam ediyor. Bu haliyle sadece Perşembe İlçemizin değil bölge sahilinde rastlanmayan kötü bir manzara sergiliyor. 1987 Yılında İlçe statüsüne kavuşan Gülyalı dahi Turistik otele kavuştu.

Birbirinden güzel koyları, doğal plajları bulunan İlimiz ve bölgemizin bu şirin İlçesi Perşembe'mizde yapılacak olan turistik otel hem büyük bir boşluğu dolduracak ve hem de turizm hayatımızda da müspet bir rol oynayacaktır. Öyleyle ümit ve temenni ediyorum ki, kıyılarına hele de Perşembe İlçemize yakışmayan bu harabe kısa bir zaman içerisinde ortadan kalksın. İlçeye yeni bir kimlik kazandıracak hale getirilsin.

Musa İŞLEYEN (Merhum)

SEVGİ VE KARDEŞLİK

Sevgiden, insanlıktan olursan yoksun
Sevenlerin dünyasında sen de yoksun

Koruyamazsan kalbi zırh ile sarsan
Sevgidir insanın yüreğini sarsan

Sevgi varsa yüreğinde sen de varsın
Yoksa kalpte ona yer; taş olsun varsın

Kardeşlik önemlidir insanlar için
Düşmanları çatlatır bu için için

Bırak, nâdân kin gütsün ve diş bilesin
Kalp kıran iflah olmaz; bunu bilesin

Seven yüreklerde olmaz nefrete yer
Sevgisiz kalanlar kendi kendini yer

Yaradan'ı zikreder sevgiyle her kalp
İlahi aşkın dışında her sevgi kalp*

*Kalp: sahte

ŞEHRİN DEHLİZLERİNDE

Şehrin dehlizlerinde,
Kayboldu ayak izlerim.
Karasular indi ayaklarım
Tutmuyor artık dizlerim...

Çalmadığım kapı kalmadı.
Kalmadı girmediğim sokak;
Yalnız seni arıyor gözlerim.

Şehrin karanlık dehlizlerinde
Seninle birlikte kayboldum
Yanlış anlaşıldı sözlerim!

Şehrin kasvetli dehlizlerinde
Küle döndü adeta közlerim
Başka kimseyi değil inan
Yalnız seni ölesiye özlerim...

KUTADGU BİLİG'DE DEVLET-DİN İLİŞKİLERİ VE GÜNÜMÜZE ANLATTIKLARI

Av. Necati KIRIŞ

GİRİŞ

Devlet-din ilişkisi, tarihten günümüze tartışılan ve gelecekte de tartışılma potansiyeli taşıyan önemli ve hassas bir konudur. Birey ve toplum hayatının temel unsurları olan devlet ve dinin birbirini teyit eden ve destekleyen yanları olduğu gibi, aralarındaki ilişki doğru belirlenmediği takdirde birbirine zarar verici kurumlar haline gelebileceği tarihi tecrübelerle görülmüştür. Birey ve toplumların barış, güven ve mutluluğu için devlet kurumu zorunlu ve önemli olduğu gibi din kurumu da gerekli ve önemlidir.

Devletin varlık nedeni, toplum bireyleri için can, mal güvenliği ve adaleti sağlamak, temel hak ve hürriyetleri korumaktır. İnsanları dünya ve ahret mutluluğuna ulaştırmak isteyen dinin de benzer amaçlar taşıdığını söylemek mümkündür. İslam hukukçuları tarafından **'beş zorunlu ilke'** olarak ifade edilen **canın korunması, aklın korunması, neslin korunması, malın korunması, dinin korunması** da dinde öncelikli amaçlardır. (Bkz. Mümtetine Suresi, 60/12). Devlet felsefesi ve siyaset bilimi alanında uzman birçok düşünür, devlet ve din ilişkilerinin nasıl olması gerektiği konusunda batıda, doğuda ve İslam dünyasında çok sayıda eserler ortaya koymuştur. Batılı ülkeler, kendi toplumlarının sosyal, kültürel ve dini şartlarının gereği olarak bir sonuca ulaşmışlar ve bugünkü laiklik sistemini ortaya koymuşlardır.

Bu noktada, tamamen Batılı ülkelerin sosyo-kültürel ortamında gelişmiş olan laikliğin, doğuş şartlarını, tarihi arka planlarını hesaba katmadan, başka toplumlarda yaratacağı sorunları tartışmadan onların kültürlerine monte edilmesi nasıl mümkün olabilir, sorusu önem taşımaktadır.¹ Türkiye'de laikliğin din karşıtlığı şeklinde uygulanması, halkın zihninde derin yaralar açmış, toplumda tepkisel gelişmelere neden olmuş ve son yıllarda diğer nedenlerin de birleşmesiyle Fetö gibi dini görüntülü (Bâtıni/haşhaşi) bir örgütün gelişmesine ve sonrasında devlete ve topluma büyük zararlar vermesine zemin hazırlamıştır.

Doğan, İslam dünyası ve ülkemizde gerçek anlamda eğitim, bilim ve kalkınma gündemine dönebilmek için, mutlaka din-devlet ilişkisi konusunda toplumsal politikaların üretilmesi ve bu konunun güçlü bir sosyo-politik ve felsefi temel üzerine inşa edilmesi gerektiğini, aksi halde, küresel güçlere, İslam ülkelerindeki kültürel değer ve zenginlikleri kutuplaştırarak iç ve dış müdahaleye uygun bir zemin oluşturma imkânı verilmiş olacağını ifade etmektedir.² Doğan'a göre, din-devlet ilişkisi, sağlam bir felsefi temele dayandırıldığında, toplumsal kavga aracı olmaktan çıkacak, toplum bütün gücünü ve enerjisini eğitime, üretimin artırılmasına, bilim ve teknolojik gelişmelere sarf edecektir. İşte böyle bir felsefi temel, Yusuf Has Hacib'in 10 asır önce yazdığı **Kutadgu Bilig** eserinde mevcuttur. Bu sorunun çözülmesi, İslam ülkelerinin sadece kendi iç toplumsal barışı açısından değil, diğer devlet ve toplumlarla ilişkilerin geliştirilmesi

yönünden de önem taşımaktadır. Günümüzde ülke işgallerinin sadece fiziki anlamda değil, yapılan sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik hazırlıklarla o ülkelerin **geleceğinin kontrol altına alınması** şeklinde de kendini gösterdiği belirtilmiştir.³

I. TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜNÜN SENTEZİ: KUTADGU BİLİG

Türk-İslam siyaset felsefesinde **devlet-din** ilişkisi konusunda yazılmış değerli eserlerden ilk akla gelenlerden birisi, şüphesiz ki Kutadgu Bilig'dir. Kutadgu Bilig, Türklerin Müslüman olduktan sonra Karahanlılar Devleti zamanında, büyük düşünür Yusuf Has Hacib tarafından yazılmış, din ve devlet arasındaki ilişkiyi kurgulayan ilk kurucu eserdir. Türk düşünce tarihinde dinin toplumsal hayattaki rolünü, din-devlet ilişkilerini, Türklerin İslam öncesi ve sonrası devlet, din ve ahlak anlayışlarını İslam'ın temel değerlerine zarar vermeden ustaca bütünleştiren ve yeniden düzenleyen Kutadgu Bilig'in, bu yönüyle Türk ve İslam kültürlerinin sentezi olduğu söylenebilir.⁴ Gerçekten de bu eserin, günümüzün modern devlet anlayışında devlet-din ilişkisinde yaşanan ifrat ve tefrit aşırılığına karşı her iki kurumun, toplumların barış ve düzenini sağlayarak mutluluğa ulaşmasına hizmet edecek formüller içerdiğini belirtmek gerekir.

II. KUTADGU BİLİG'DE DİN-DEVLET İLİŞKİSİ

1) Hükümdarlığın Tanrı'nın İnanetine Bağlı Olması

Kutadgu Bilig'de devlet-din ilişkisi, öncelikle beylerin devlete hükümdar olması aşamasında kendini göstermektedir. Çünkü hükümdarlık Tanrı'nın inayetine (yardım, lütuf ve ihsanına) bağlıdır. Bu konuda şu ifadeye yer verilir: **"Bu beylik makamına sen (sadece) isteyerek gelmedin; onu Tanrı kendi fazlı ile sana ihsan etti. Lütuf ederek sana bu beyliği verdi. Ey bilgisi geniş olan insan buna şükür et"** (Kutadgu Bilig, b. 5469–5470). Bu anlayış, devlet-din ilişkisini daha önemli bir noktaya taşımaktadır.⁵

Bu anlayışın devlet yönetimine yansımaları şöyledir; mademki hükümdarlar toplumu yönetme yetkisini Tanrı'nın inayeti (yani yardımı, lütufu ve ihsanı) sayesinde elde etmektedir. O halde Tanrı gibi adil olmalı, yönettiği topluma iyi davranmalıdır. Hükümdarlık makamının Tanrı'nın inayetiyle elde edildiği düşüncesinin, hükümdarlara büyük manevi sorumluluk yüklediği, onların halka karşı iyi davranmasında ve haksızlık/zulüm yapmaktan çekinmesinde etkili olduğu söylenebilir. Genel olarak bireylerin, Tanrı'ya bilinçli inancı ve ahrette bu dünyada yaptıklarından dolayı mutlaka hesaba çekileceği düşüncesi, onların bütün davranışlarını olumlu yönde etkileyen önemli bir faktördür. Hükümdarın ahlaki erdemlere sahip olması, onu objektif olarak sınırlayan bir kural/norm olmamakla birlikte onu her zaman ve her yerde haksızlık yapmaktan alıkoyacak, halka karşı iyi davranmaya yönlendirecek önemli bir dini/ahlaki etkendir. Tanrı'nın inayetiyle işbaşına geldiği düşüncesi

hükümdarın elini biraz güçlendirse de, hükümdar hiçbir zaman diğer ülkelerdeki krallar gibi insanüstü bir konumda olmamıştır. Çünkü Kutadgu Bilig'de hükümdarın iktidarını sınırlayan çok ciddi **kurum** ve **kurallara** dayalı **denge** ve **denetim** unsurları da bulunmaktadır.

2) Kutadgu Bilig'de Din-Devlet İlişkisi Konusundaki Diyalog

Kutadgu Bilig'de din-devlet/siyaset ilişkisi, **Küntogdı** (hükümdar), **Ögdülmüş** (vezir) ve **Odgurmuş** (zahit) karakterleri arasında geçen diyalogda geniş ve çok çarpıcı bir biçimde ele alınmaktadır. Karakterlerden **Küntogdı** hükümdar olup adalet ve kanunu, **Ögdülmüş** vezir olup akıl ve zekâyı, siyasetten uzak duran **Odgurmuş** ise dini/akıbeti temsil etmektedir. Kutadgu Bilig'in din-devlet ilişkileri konusundaki yaklaşımını anlayabilmek için öncelikle bu üç sembol isim arasında geçen diyalogdaki konuşmalara bakmak gerekir. Söz konusu diyalogun, din-devlet ilişkisiyle ilgili bölümü şöyle özetlenebilir:

Hükümdar Küntogdı, devlet işlerinde kendisine yardımcı olması için akıllı, bilge bir kişi arar. Veziri Ögdülmüş'i yanına çağırarak bu nitelikleri taşıyan bir tanıdığının olup olmadığını sorar. **Ögdülmüş** böyle birisini tanıdığını söyleyerek dini temsil eden bilge **Odgurmuş**'ü önerir. Hükümdar, Odgurmuş'a bir mektup yazarak onun devlet yönetiminde çalışmasını ister. Ancak, Odgurmuş bunu kabul etmez. Kabul etmeyişi gerekeceği olarak şunları söyler: **"Bunun bir kaç mahzuru vardır; eğer ben oraya (devlet hizmetine) gidersem, bu iyilikleri zararlar takip edecektir.", Çünkü "Ben şahsen bu devlet işlerini bilmiyorum; gidip de hizmet edemezsem, benden hiç kimse memnun kalmaz", "Bende (devlet yönetimine ilişkin) usul-erkân", bu işlere lâyıf tavır-hareket ve vukuf yoktur; âdâb ve erkânı bilmeyen hizmetkâr hiç bir işe yaramaz."** (K.B. b.3737-3738-3739).

Bunun üzerine hükümdar ikinci bir mektup yazarak Odgurmuş'u saraya tekrar çağırır. Ancak, Odgurmuş yine kabul etmez. Bu tekliflere Odgurmuş'un cevabı çok açık ve net olur: **"Sana katî sözümü söyledim, sen bunu duydu; neden beni ısrarla bu işe zorluyorsun."**(K.B. 3961) **"Ey hükümdar, sen beni kendi halime bırak, burada ben sana duacı olayım."** (K.B. b.3791).

Daha sonra Ögdülmüş de, devlet işlerinin kendisini ibadetlerden alıkoyduğunu düşünür ve devlet görevinden ayrılmaya tamamen ibadetle meşgul olmak istediğini Odgurmuş'a bildirir ve şöyle der; **"Hayatım boyunca insanlara hizmet ettim; bu ihmal ve gaflet uykusu içinde Tanrıya ibadet geri kaldı."** (K.B. b.5693) **"Sen benim candan bağlı kardeşimsin; ey kahraman, söyle, ne yapmak lâzımdır."** (K.B. b.5720). Ancak Odgurmuş, Ögdülmüş'in teklifini de kabul etmez ve herkesin kendi alanında çalışması gerektiğini, topluma en güzel ancak bu şekilde hizmet edebileceğini söyler: **"Bugün orada (devlet hizmetinde) bulunmak senin için daha iyidir; burada (din hizmetinde) durmak da benim için daha iyidir."** (K.B. b.5725). **"Memleket bugün senden çok istifade görmektedir; bu faydaya hâlel gelirse, yerini lanet ve beddua alır."** (K.B. b.5726). **"Sen bunları (devlet hizmetini) bırakıp buraya gelersen, bütün bu işler bozulur ve sen de pişman olursun."** (K.B. b.5736).

Hükümdar Küntogdı ve veziri Ögdülmüş, bu konuşmalardan sonra hatalarını anlayarak Odgurmuş'a baskı yapmaktan vazgeçerler. Sonunda hükümdar, Ögdülmüş'e şöyle bir itirafta bulunur: **"Bugün biz kendimize zulüm ettiğimiz gibi, Odgurmuş'a da zulüm ve eziyet ediyoruz. Dikkat edersen, söylediklerinin hepsi doğrudur; onu şimdi zorlamak da yerinde olmaz."** (K.B. b.4904 ve 4922). Hükümdarın iki kez yazılı emrine rağmen Odgurmuş'un devlet hizmetinde çalışmayı kabul etmediğini gören hükümdar Küntogdı daha fazla ısrar etmez. Odgurmuş'un ileri sürdüğü çekinceleri anlayışla karşıladığını, ancak eğer isterse kendisine sadece öğüt ve nasihatte bulunmasını ister ve Ögdülmüş'e şöyle der; **"Bana gelsin, öğüt ve nasihat versin; sonra tekrar yerine dönüp, kendi işi ile meşgul olsun."** (K.B. b.4939). Ögdülmüş, hükümdarın bu son isteğini Odgurmuş'a ilettiğinde o bu öğütü verme teklifine sıcak bakar ve hükümdarla konuşmayı ve ona devlet yönetimiyle ilgili **ahlaki öğütlerde** bulunmayı kabul eder.⁶

Odgurmuş'un hükümdar Küntogdı'ya verdiği öğütlerden bazıları şöyledir:

"Ey hükümdar, gaflet uykusuna dalma; ey temiz kalpli insan, bu beylik seni sarhoş etmesin." (K.B. b.5234). **"Memlekette bir kimse bir gece aç kalırsa, onu Tanrı sana soracaktır; gözünü aç."** (K.B. b.5165). **"Ey hükümdar, bu dünya tarladır; bu el buraya ne ekerse, ahrette onu biçer."** (K.B. b.5248). **"Kendine düşman edinme ve kan dökme; can çıkarken, bu iki günahdan dolayı inler."** (K.B. b.5260).

III. KUTADGU BİLİG'DEKİ DİN-DEVLET İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kutadgu Bilig'de Üç Karakter Üzerinden Verilmek İstenen Mesajlar Şöyle Sıralanabilir

1) Din ve Devlet İşlerinin Ayrı Olduğu

Kutadgu Bilig'e göre Toplumsal hayat için gerekli iki kurum olan din ve devlet, birbirinden farklı alanlardır. Bu nedenle devlet işleri ile din işleri ayrı biçimde yürütülmelidir. Din-devlet ilişkisi konusundaki temel düşünce şu beyitlerden anlaşılabilir: **"Din alanı ile devlet alanı birbirinden ayırılır; ikisi birbirine yaklaşmaz, bunların yolu birbirini keser."** (K.B. b. 5311). **Dinin devlet ile birleştirilmesi güçtür; bu ikisi bir araya gelmez, bunu bilmek kâfidir"** (K.B. b. 5312).

2) Devletin Dine, Dinin de Devlete Baskı Yapmaması Gerektiği

Bunu Odgurmuş'un hükümdar ve vezir ile yaptığı konuşmalardan anlıyoruz. Hükümdar Küntogdı'nın iki kez yazılı emrine rağmen dini temsil eden zahit Odgurmuş'un devlet işlerine girmemekte direnmesi ve en sonunda hükümdarın Odgurmuş'u bu konuda haklı bulması, devletin de dine baskı yapmaması, yersiz müdahalede bulunmaması gerektiği mesajını vermektedir. Devlet, din işlerine müdahale etmemeli, dinin özerk yapısı korunmalıdır. Diğer yandan dinin de devlet işlerine müdahale etmesi doğru değildir. Din ve devlet işleri farklı alanlar olup her biri ayrı uzmanlık işidir. Bu husus, Odgurmuş'un, kendisinin devlet işlerini

bilmediğini, bu işlere mahsus usul, adap ve erkân bilgisine sahip olmadığını hükümdar ve vezire bildirmesinden anlaşılmaktadır. Ögdülmüş'in, devlet işlerini bırakıp kendisini tamamen ibadete vermek istemesinin Odgurmuş tarafından uygun görülmemesi de, benzer bir anlayış olarak herkesin kendi işini yapması gerektiğini göstermektedir.

Kutadgu Bilig'de, ülkeyi yönetmekle yükümlü olan idarecilerin, bu görevlerini bırakıp kendilerini sadece ibadete vermeleri doğru görülmez. Ancak yöneticiler, görevlerini icra ederken, (dinin ve ahlakın da gereği olan) adaletli davranmalı ve zulümden kaçınmalıdır. Yöneticilerin yapması gereken adaletli davranmak, iyi düzen kurmaktır.⁷ Devlet yöneticilerinin, insan hakları, adalet ve iyilik gibi ahlaki erdemler konusunda dinin öğütlerine ihtiyacı vardır. Akyol, dinin devlet yönetimiyle ilişkisinin, **ahlak, adalet, doğruluk ve iyilik üzerine bir yönetim ve hayat oluşturulması** yönünde olabileceğini söyler. Ona göre toplumsal hayatta dinin yansıması, **ahlaklı ve adaletli** bir yönetimin gerçekleştirilmesine yöneliktir.⁸ Kutadgu Bilig'e göre, dinin devlete etkisi, onun kurumsal olarak devleti kuşatması, kontrolü altına alması şeklinde değil, yöneticilerin bireysel vicdanlarına ve zihniyet dünyalarına olumlu etkide bulunarak onların, adaletli, ahlaklı, dürüst, iyi görev yapmalarını sağlamak yönündedir. Bu husus, dini temsil eden Odgurmuş'un hükümdara verdiği öğütlerden anlaşılmaktadır.

Kutadgu Bilig'in din-devlet ilişkileri konusunda önerdiği formülün, din ve devlet işleri ayrımını gözetmesi nedeniyle bugünkü laikliğe benzer yanının olduğu, ancak

dini, toplumsal hayatın içinde yaşanan bir değer olarak görmesi nedeniyle de Batı kaynaklı laiklik anlayışından farklı yanının olduğu, çünkü Batı'nın laiklik anlayışında, dinin toplumsal hayatta etkin bir rolü bulunmadığı söylenebilir.⁹ Bu açıdan bakıldığında, Kutadgu Bilig'de çerçevesi çizilen din-devlet ilişkilerinin, **kendine özgü bir sistem** olarak tasarlandığı görülmektedir.

IV. SONUÇ

Genel olarak İslam dünyasında, din-devlet ilişkilerinin yeni ve sağlam bir teorik/felsefi temele oturtulması ve toplumda sürekli bir tartışma konusu olmaktan çıkarılması gerekmektedir. İşte böyle bir felsefi temel, Kutadgu Bilig'de mevcuttur. Kutadgu Bilig'de, din ile devlet işlerinin birbirinden ayrı alanlar olduğu ve bu iki kurumun birbirine baskı yapmaması gerektiği vurgulanırken, din toplumsal hayattan dışlanmamakta, hayatın içinde yaşanması gereken bir değer olarak kabul edilmektedir. Eser, din ile devlet işlerinin ayrı yürütülmesini önermekte; devletin dini, dinin devleti baskı altına almasını istememektedir. Bu özelliğiyle Kutadgu Bilig'in, din-devlet ilişkisi konusunda **kendine özgü bir laiklik sistemi** önerdiği söylenebilir.

Türk-İslam toplumunun geleceğini sağlam temellere oturtmak ve bilim ve medeniyet hamlesini gerçekleştirmek, kendi içimizdeki kısır çekişmelere artık son vermek için; Kutadgu Bilig gibi din-devlet ilişkisi konusunda tarihimizden bize miras kalan eserleri araştırmakta, akıllıca işleyerek güncellemekte ve geleceğe yönelik olarak kullanmakta yarar bulunmaktadır.

¹ Mevlut Uyanık, İslam ve Demokrasi ilişkisinin Mahiyeti- Muhammed Abid Cabiri'den Hareketle Bir Okuma, Türkiye Günlüğü, 1998, sayı 51, s. 39-60.

² Nejat DOĞAN, Kutadgu Bilig'de Din ve Devlet İlişkisi: İki Dünyada da Mutlu Olmak, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5 Sayı:1 – 2016.

³ Nejat DOĞAN, Kutadgu Bilig'de Din ve Devlet İlişkisi: İki Dünyada da Mutlu Olmak, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5 Sayı:1 – 2016.

⁴ Aygün Akyol, Türk Düşünce Tarihinde Din-Siyaset İlişkisi - Kutadgu Bilig Merkezli Bir İnceleme, I. Türk-İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi, 8-10 Ekim 2015 Bildiriler Kitabı, Aksaray 2016, ss. 75-90.

⁵ Aygün Akyol, Kutadgu Bilig'de Ahlak ve Siyaset,

Araştırma Yayınları, 2013.

⁶ Nejat DOĞAN, Kutadgu Bilig'in Devlet Felsefesi-I, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 12 Yıl: 2002, s.127-158.

⁷ Aygün Akyol, Türk Düşünce Tarihinde Din-Siyaset İlişkisi - Kutadgu Bilig Merkezli Bir İnceleme, I. Türk-İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi, 8-10 Ekim 2015 Bildiriler Kitabı, Aksaray 2016, ss. 75-90.

⁸ Aygün Akyol, Kutadgu Bilig'de Ahlak ve Siyaset, Araştırma Yayınları, 2013.

⁹ Aygün Akyol, Türk Düşünce Tarihinde Din-Siyaset İlişkisi - Kutadgu Bilig Merkezli Bir İnceleme, I. Türk-İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi, 8-10 Ekim 2015 Bildiriler Kitabı, Aksaray 2016, ss. 75-90.

UÇMAK İSTİYORUM

Bana dokunmayın
Uçmak istiyorum.
İpekten kanatlarım incinir.
Ömür çok kısa
Yolum çok uzun dağlar arkası
Tüm kanatları takın bana bugün
Ulaşmalıyım hedefe
Çok uzaklarda papatya yaylası
Konuşmalıyım onlarla
Umutlarımı paylaşmalıyım
Bana bakan sarı göz bebekleriyle
Dudaklarında tebessüm olsun istiyorum
Gözlerinde umut
Bir gün ve bir gün
Görmeliyim o sınıksız kucaklaşmayı
Uçmak istiyorum bu gün dağlar ötesi
Kumru olmak gelir içimden
Pencerede yan yana
Kanatlarımız hazır uçmaya
Ve kocaman bir kalkış maviliğe
Seninle...
Uçmak istiyorum bugün tüm umutlarıma
Verin kanatlarımı bana...

Ünzile YAMAK

İSTİYORUM

Ömrün son çeyreği
Geçmesin bu son çeyrek
Ben;
İlkbaharlar istiyorum
Daha çok
Olgunlaşmış karpuzlar istiyorum
Kırmızı elmalar
Ekşi Erikler istiyorum dalından
Savrulan harmanlar istiyorum
Gelincik açan tarlalar
Uçan kuşlar istiyorum
Diyardan diyara
Haber salmak sevgiliye
İşte ömrün son çeyreği
Bitmesin duraklasın olduğu yerde
Böyle istiyorum
Ömrün son baharları yaşadığımız
Geçti gitti üç çeyrek
Geriye tek çeyrek kaldı
O da kıştır
Ben kardelen olmak istiyorum
Tekrar bahara göz açan
İstiyorum otuz, kırk, elli
Daha çok baharlar
Son çeyrekte, son sevgili istiyorum

Ünzile YAMAK

“ORDU” ADININ MAHİYETİ VE ORDU ŞEHİR ADLARI ÜZERİNE

Ahmet Şahin (Eğitimci, Şair, Yazar-TAYB Üyesi)

Kadim Türk Şehirleri

Şehirler, târih boyunca milletlerin ve devletlerin hayatında çok mühim yer işgal etmişlerdir. İrfânî gelenek, içtimâî tesânüt, dinî ve millî, uyanış, milliyet ve milliyetçilik gibi olmazsa olmaz hususîyetler, şehirler sâyesinde varlığını idâme ettirebilmiştir. Bu bakımdan Türk şehir kültürü, her devre damgasını vurmuş birer medeniyet âbidesidir. Meselâ, eski ve kadim Türk şehirlerinden; *Andican, Argu, Artuç, Aşçan, Bakü, Balasagun, Barsgan, Batum, Belh, Buhara, Cürcan, Dağıstan, Derbent, Hive, Horasan, Hotan, İnguş, Kandahar, Karabalgasun, Kaşgâr, Kazan, Kazvin, Mahaçkale, Mangışlak, Merv, Ordu-Han, Ötügen, Özkent, Rey, Savran, Sayram, Semerkand, Sivastopol, Talas, Taşkent, Tarbagatay, Ufa, Urumçi, Yesi,...* - şehirleri târihin nice, acı-tatlı, millî-millet ve devlet hafızasına ve hâtırasına şahitlik etmiş başlıca şehirlerdir.

Şehirler Vardır

Şehirler vardır; bâzen bir milletin ve devletin meydana geliş hikâyesinin asaletli rûhunu temsil ederler... Şehirler vardır; binlerce senelik târihin altın anahtarını mesâbesindedirler... Şehirler vardır ve medeniyete açılan birer âsûde baharın insicâmî kapısı ve penceresi hüviyetindedirler... Şehirler vardır; menkıbevi sınırlarını, âlemi kısındırırcaasına bir gizli hazîne gibi sînesinde saklayan, her taşında bir medeniyet inşâsının nişânesini ve hâtırasını taşıyan, başlı başına adetâ birer beşeriyet kitâbesidirler... Ve şehirler vardır; “Heybe”sinde dünden bugüne gelişteki paha biçilmez efsûnlu mücevherât güzelliklerini birer inci misâli, asırlar öncesinden asırlar sonrasının idrâkine fısıldanmış hâliyle ve zamanın ruhuna bütün ihtîşâmı ile lif lif işlenmiş ve nakşedilmiş olan şehirler.

İşte bu şehirlerden birisi de, -aşağıda tarihî veçeşnisi tafsilâtli bir şekilde vereceğimiz- Türk Milleti'nin millî târihinde ve millî hâfızasında, “Ordu-Millet” sevgisi ile müsemmâl olarak bütünleşerek yaşattığı “Ordu Şehrimiz”dir. Hemen belirtelim ki, “Ordu” kelimesinde; *millet, devlet, memleket, vilâyet; il, el, başşehir, ana yurt, ata yurt, vatan, ülke, diyâr, belde, belediye, ocak, bucağ, töre sıcaklığı* mevcuttur. Muazzam “Türk Ordu”ları, Türk milliyetçiliğinin “kutlu” teminatı altında vücut bulmuştur. “Türk Cihân Hâkimiyeti” onun belirlediği hedefe yönelmiş ve menzile doğru yol almıştır. Onun için Türk milliyetçiliği, fikir hareketi târih boyunca hep canlı kalmıştır. Türk milliyetçiliği; Türk’ün maya çanağına uygun olarak kıt’alardan kıt’alara atlan koş-turtan, orduları yürüttüren bir hareket ve İslâm - Türk kılıcının can suyu olmuştur.

¹ Şemseddin Sâmî, “Temel Türkçe Sözlük Sadeleştirilmiş ve Genişletilmiş Kâmûs-ı Türkî (O-Z) cilt:4”; (İlmî Kontrol ve Redaksiyon: Doç. Dr. Mertol Tulum) Tercüman Gazetesi'nin bir kültür hizmeti olarak hazırlanmıştır. İstanbul,1991, s.1014
² Ferit Devellioğlu, Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi Yayınları 15'nci baskı Ankara, 1998, s. 850.
³ İlhan Ayverdi, Kubbealtı Lügati Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük; (Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu: Redaksiyon-Etimoloji, Birinci Baskı, Kubbealtı

Ordu Kelimesi

“Ordu” kelimesi, Şemseddin Sâmî'nin “Kamûsî Türkî”-sinde (Türkçe Lügatinde): *“(Doğrusu: Urdu); asker, eşanl. cünd, ceys, leşker, sipâh; Ordu-yı hümâyun Osmanlı ordusu; Bir devletin kara askerlerinin memleket durumuna göre bölünmüş olduğu kısımların her biri; meslek ve nite-likleri aynı olan kimselerin hepsi; Ordugâh: ordunun kurulduğu, ordunun merkezi olan yer”*; Ferit Devellioğlu'nun “Osmanlıca-Türkçe Lügat”inde: *“[Kelime Türkçe olmakla beraber Osmanlıca kelimelerle birleştirilerek terkipler ve birleşik kelimeler meydana getirilmiştir. Ordû-yı hümâyûn pâdişâh ordusu. Ordû-gâh ordunun konakladığı yer.. gibil.”*²; İlhan Ayverdi'nin “Kubbealtı Lügat”inde: *“Karargâh, Hâkânın oturduğu şehir” (Moğ. Orda) [Kelime Farsça'ya ve Arapça'ya, ayrıca Balkan dillerine de geçmiştir]. Bir devletin silâhlî kuvvetlerinin bütünü*³; Millî Eğitim Bakanlığı'nın neşretmiş olduğu “Örnekleriyle Türkçe Sözlük”te: *“Bir devletin silâhlî kuvvetlerinin tamamı; Ordu Millet, büyük küçük her ferdî gerektiğinde vatan müdafaası için cepheye koşabilen, topyekûn asker özelliği taşıyan millet”*⁴; Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlük'ünde: *“Bir devletin silâhlî kuvvetlerinin tümü (bütünü), bir topluluğun başlıca bölümlerinden her biri; çok sayıda insan kalabalık; Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan illerinden biri”*⁵; şekillerinde açıklanmıştır.

TDV İslâm Ansiklopedisi'ndeki “Orda” maddesinde: *“Orta Asya Türk lehçelerinde ‘han karargâhı, han sarayı, merkez, ocak, zengin çadır’; Azerice ve Türkiye Türkçesi'nde ‘Ordu’ anlamında kullanılan kelime (...)Rusça'da XIII. yüzyıldan itibaren Altın Orda yerine kullanılır; XVI. yüzyıldan itibaren ise ‘karargâh, ordu, göçebeler, (...) Divânü lugâti't-Türk'te orda kelimesinin anlamı ‘hakanın oturduğu şehir’ diye verilmiştir. Nitekim Kâşgâr şehri ‘Ordukent’ olarak nitelenir. Aynı şekilde Balasagun yakınlarında Ordu adında bir şehrin olduğu ve Balasagun'a da ‘Koz Ordu’ denildiği ifade edilmektedir. Çağdaş Moğolca da Ord (on)- ‘saray’ manasındadır; (...)Ortaçağ göçebe topluluklarında ‘hanın otağı ve çadır’ anlamına gelen orda kelimesi, daha eski dönemlerde Türk toplulukları arasında ‘askeri ve idari teşkilat’ mânâsında han karargâhı ve göçebelerin çadır kurduğu yer olarak kullanılmıştır. Buna örnek (misâl) olarak Batu Han'ın 1241 yılında İdil'in aşağı bölgesinde kurmuş olduğu Orda gösterilebilir ki bu Altın Orda Devleti idi. XIII. yüzyılda Moğol Kıpçak savaşı sırasında nüfusun azaldığı dönemde Volga bozkırlarının Altın Orda veya Büyük Orda, Aral deniziyle Tümen arasındaki topraklar Mavi Orda, Tarbagatay ve İrtiş'in yukarı bölgeleri ise Ak Orda olmak üzere üçe ayrıldığı bilinmektedir...”*⁶; TDV İslâm Ansiklopedisi'nin “Ordu” maddesinde:

Yayımları, O-Z Cilt: 3) İstanbul 2005, s. 2396.

⁴“Örnekleriyle Türkçe Sözlük”, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları (L-R) Cilt: 3), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1996; s. 2174.

⁵Türkçe Sözlük, Atatürk Kültür, (haz.: Şükrü Halûk Akalın ve başk.) Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. nci Baskı, Ankara 2011, s.1810.

⁶Orhan Doğan, TDV İslâm Ansiklopedisi, Orda Maddesi, Cilt: 33, Ankara 2007, s. 357.

“Sözlükte ‘hakanın oturduğu şehir, otağının kurulduğu yer’ anlamına gelen (Divânü Lugâti't-Türk Tercümesi, I. 124) Türkçe ordu (orda) kelimesinin karşılığı Arapça'da ceys, cünd, asker, hamîs ve Farsça'da leşkerdir. Bunlardan cünd ve ceys ‘savaşmak için bir araya gelen insan topluluğu ve yardımcıları’, asker kelimesi de ‘bir araya gelmek, toplanmak’ demektir; bundan türeyen muasker ‘ordugâh, askeri üs’ anlamındadır. Beş kısma ayrılması dolayısıyla verilen hamîs ismi aynı zamanda ordunun seyrüsefer halindeki düzenini ifade eder.”; MEB İslâm Ansiklopedisi'nin “Ordu” maddesinde ise: *“Ordu (Urdu) Türkçe bir kelime olup, aslında saray demektir. Sarayda hükümdâr oturduğu için, bu tâbirin hakanın oturduğu şehir için de kullanıldığı görülmektedir (Bk. Kâşgârî). Şark Türkçesi lügâlerinde bulunan, saray yanında kale, kaymakamın oturduğu yer (kaza merkezi) mânâlarında esâs mânânın daha sonraki idârî duruma uydurulmuş şekli ibârettir...”*⁷ biçimlerinde ifade edilmiştir. “Ordu” kelimesinin, gerek bahsi geçen lügâtlere ve gerekse ansiklopedilerde, birbirini tamamlayıcı mahiyette açıklanmış olduğu görülmektedir.

Ordu Şehir Adları

Büyük kültür târihçimiz Bahaeddin Ögel: *“Ordu” sözünün Hunlarda, “Ordu, Ordu-Balığ, Büyük-Ordu, Küçük Ordu, Kuz-Ordu, Ordu-Han”*⁸ şekillerinde geçtiğini belirtmiştir. Değerli tarihçilerimizden Abdülkadir Donuk “Ordu” kelimesini: *“Hakanın bulunduğu yer veya ikâmet ettiği şehir, başkent. Asya Hunlarıyla ilgili kelimeler arasında geçtiğine göre Türkçede çok eskiden beri bilinen bir terimdir. Ortaçağ sonlarından itibaren ise Türk tarihinde bilindiği üzere askeri güç manasında kullanılmıştır.”*⁹ biçiminde açıklamıştır.

Kültür tarihçilerimizden Emel Esin “Ordu” kelimesini daha geniş mânâda aşağıdaki gibi açıklamıştır: *“Ordu-balık Türkçe'ye Hun dilinden kalan ordu kelimesinin mânâsını, Eski Türkçe lügâtlarından biri şöyle bildirmektedir: ‘Ordu, hükümdâr makamı demek idi. Duruma göre, saray veya ordugâh olabirdi’. Böylece, hükümdarın veya ordu başının makamı bulunan kalelere veya sefer zamanında kurulan ordugâha, aynı ordu adı veriliyordu. Başkent olan ordu'ya il örgini, (il-tahtı), veya il-ebi (il-evi) denmekte ve bu merkez. Devlet idâresinin beldesi olarak tanınmakta idi. Şehir veya surlu mahal mânâsına, Türkçe balık veya Sogdca kent kelimelerinin ilâvesi ile Ordu-balık yahut Ordu-kent adı verilen şehirler, iç-içe surlu bölümlerden müteşekkil idi. En iç surlar dâhilinde, hükümdar veya ordu-başının meskeni bulunur, dış surlar ile çevrili kısımlarda ise maiyet, asker ve halk yerleştirilirdi.*

Nazarî olarak, çok kere mimarî bakımından da, ordunun şekli, Doğu Asya'da, Milâddan önceki binyılda teşekkül

*eden bir mefkûrenin ifadesi idi. Ordu mimârisi, dört-yön-deki illere hâkimiyeti temsil ediyordu. Kâinatın yapısı hakkındaki kozmolojik tasavvurlardan ilham almıştı. Tasavvurlar, Türklerin en eski dini, gök ve yer ibâdeti ve geniş Türk toplumlarının Milâdî altıncı asırdan beri kabul ettikleri Gök, firûzeden (Eski Türkçe, çaş) bir kubbe ve yeryüzü, dört-yöne veya dört-yön ile ara yönlere bakan bir dört köşe, yahud sekiz-köşe olarak düşünülüyordu...”*¹¹

Gök-Türk ve Uygur metinlerinin ‘orduğ’ kelimesine uygun olarak, Kâşgârî'de ‘ordu’ sözünün başlıca manasını şöyle anlatır:

‘Ordu: melik kasabasıdır... Yani imamet (devlet idaresi) beldesi’. Kasaba kelimesi de, bugün kullandığımız anlamda küçük şehir demek ise de, aynı zamanda melik kasrına ve şehrine verilen ad olmaktan ötürü, memleketin başkentine işaret ederdi. Aslen ‘orduğ’ veya ‘ordu’, hükümdarın çadırının veya köşkünün bulunduğu müstahkem bir kaleden ibâret idi ve kapladığı mesâha (alan) pek büyük olamazdı. Fakat bazen ‘ordu’ başka bir ‘balığ’ın, yani müstahkem şehrin içinde bina ediliyor veya ‘ordu’nun etrafına yeni bir ‘balık’ kuruluyordu. Bu takdirde, ‘Ordu-balık’ ve ‘Ordu-kent’ tâbirleri, içinde ‘ordu’nun teşkil ettiği, ikinci bir iç kale bulunan şehir demek oluyordu.

*Çadırlardan Müteşekkil Ordu Göç ve sefer esnasında dört cihete nazır, şehir gibi duvarları ve kapıları (tahta?, kumaş?) olan bir ordugâh'da (...beylerinin çadırları, mensûp buldukları illerin coğrafi durumuna göre, dört cihete dizilirdi. Hükümdar çadırı muhtemelen ortada veya şimal tarafında ve kapısı cenûba doğru bulunmakta idi. Hükümdar yüzünü güneşin evci sayılan cenuba çevirirdi. Tarihler, nice göçebe veya seferde bulunan Türk hükümdarlarının mümâsil (benzer) çadırlardan müteşekkil ordugâhlarını tasvir eder...”*¹²

*‘İçinde ‘ordu’, yani iç-kale bulunan müstahkem şehir ise, Türklerde iki şekilde vücut bulmuş gözükmektedir. Türk hükümdarı fethettiği eski bir şehri ordu şehri ittihaz ediyor. Ordu-balık'da görüldüğü üzere, kağanın ordusu etrafına şehir teşekkül ediyordu.”*¹³

“Türk ordu geleneği, böylece, Konya'ya kadar devam etmişti: dünyanın merkezi ve zirvesini teşkil eden, kozmosun tasviri ve dünya hükümdarlığının timsali, Selçuklulardan sonra da, Moğollar, Hint ve Mısır Memlûkları, Osmanlılar, Özbek ve Timurluların merkezlerinde, ordu geleneği yaşad. İstanbul Fâtihinin Bayezid Sarayı ve Konstantinopolün zeytinlik tepesine kurduğu Topkapı, Tekfur Sarayından ziyâde, Hakanlı Şems al Mülk'ün ‘Goruk’ una benziyordu ve onun gibi, surlar içinde, bahçeler ortasında, köşklere müteşekkildi. Osmanlılar, Versailles (Versay) taklidi Beşik-

⁷ Mustafa Terzi, TDV İslâm Ansiklopedisi, Ordu Maddesi, Cilt:33, Ankara 2007, s. 357.

⁸ MEB İslâm Ansiklopedisi, İslâm Âlemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya, Lugati; “Ordu” Maddesi, MEB Devlet Kitapları, Millî Eğitim Basımevi İstanbul 1964, Cilt: 9, s.392.

⁹ Prof. Dr. Bahaeddin Ögel, Türk Mitolojisi, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları NO: 1 Cilt: 1; Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara1971; s. 6, 7, 77, 80, 148, 155, 157, 417.

¹⁰ Prof. Dr. Abdülkadir Donuk Eski Türk Devletlerinde İdarî

–Askerî Ünvan ve Terimler, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul -1988, s. 83.

¹¹ Dr. Emel Esin, Tek-Esin Vakfı, TBM Millî Saraylar Sempozyumu 15-17 Kasım 1984 Yıldız Sarayı /Şale “Ordu” Türk Saray Mimarisinin Onbeşinci Asırdan Önceki Tarihçesi Dr. Emel Esin (Atatürk Kültür Merkezi Ve Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Azası İstanbul) s. 22.

¹² Prof. Dr. Emel Esin, Orduğ (Başlangıçtan Selçuklulara Kadar Türk Hakan Şehri) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi Ankara 1968, s. 135, 136.

taş sarayı gibi binalar yapıncaya kadar, Türk ordu geleneği ölmemiş ve böylece iki bin yıllık bir târihe sâhip olmuştur¹⁴. Türkiye Gazetesi Yeni Rehber Ansiklopedisinin "Ordu" maddesinde, bu meyanda aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

Ordu İsminin Menşei

"1071'den sonra Anadolu Fâtihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah emrindeki Selçuklu Türk Ordusu, fethettiği yerlerde, târihi Türk geleneğine uyarak beğendikleri yerlere derhal bir şehir kurmayı âdet edinmişlerdi. Ordu civârını fetheden Selçuklu Türkleri, bu bölgenin güzelliği karşısında hayran kaldılar ve Ordu'nun temelini attılar. Kurulan şehre 'Ordu ili' dendi. Zamanla bu isim 'Ordu' olarak yerleşti.

Tarihi

"Ordu ilinin bulunduğu toprakların târihi çok eski devirlere dayanır. Anadolu'ya hâkim olan Hititlerin sınırında fakat Hitit hâkimiyetinin dışında kalan bu bölge, Hitit Devletinin yıkılışından sonra, mirâsını paylaşan Frikyâ ve Lidya devletlerinin de, hâkimiyetine geçmemiştir. Ancak Batı Anadolu (İyonyalı) tâcirler, burada ticârî koloniler kurdular. M.Ö. 6. asırda Persler, Anadolu'nun büyük kısmını ve bu bölgeyi ele geçirdiler.

1071 Malazgirt Zaferinden sonra bu bölge, bütün Anadolu gibi Anadolu Fâtihi ve Anadolu'da Türk Devletinin kurucusu Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedildi. 1204'te Dördüncü Haçlı Seferi sonrasında kurulan Trabzon Rum İmparatorluğu bu topraklara hâkim oldu. Bağımsız olmasına rağmen Konya Selçuklularına tâbi olan bu imparatorluğun toprakları gittikçe daraldı. Devamlı Türkmen göçleriyle Türkleşen bölge, 1346'da Canik Beyliğini kuran Hacıemiroğullarının idâresine geçti. 1391'de Yıldırım Bâyezîd Han, tarafından bölge toprakları Osmanlı Devletine katıldı. 1402 senesinde Sultan Bâyezîd'i yenen Timûr Han, bölgeyi tekrar Hacıeminoğullarına verdi. Fâtih Sultan Mehmet Han 1461'de Trabzon Rum Pontus Devletini ortadan kaldırarak, bütün bu bölgeyi kesin olarak Osmanlı Devletine kattı. Osmanlı devrinde Ordu, Trabzon eyâletinin bir kazâsı idi. 1883'te büyük bir yangın geçiren Ordu, yeniden imâr edildi ve Cumhûriyet devrinde il merkezi oldu.¹⁵

Ordu Tarihi Üzerine

Ordu târihi üzerine çalışmalar yapan ilim adamlarımızdan biri Bahaeddin Yediyıldız, diğeri de Necati Demir'dir. Bahaeddin Yediyıldız "Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613)" adlı eserini 1985'te, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; "Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihi'nden İzler" adlı eserini ise 2018'de, Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından yayımlamıştır. Yediyıldız ayrıca, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'nin "Ordu" maddesini yazan yazarlar arasındadır.

Bahaeddin Yediyıldız, "TDV İslâm Ansiklopedisi"ne yaz-

dığı Ordu maddesinde ve "Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613)"¹⁶ adlı eserinde, (kendi ifâdesi ile vaktiyle) yanlış olarak zikretmiş olduğu "Ordu" adını; "Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihi'nden İzler" adlı başka bir eserinde: "Bölük-i Niyâbet-i Ordu be-ism-i Ulvî"¹⁷ olarak tasrîh etmiştir. "Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613)" adlı eserin baskısı üzerinden 34 sene gibi uzun bir zaman geçmiştir. Yediyıldız, "Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihi'nden İzler" adlı eserinde, yukarıda bahsi geçen her iki eserdeki kendisine ait bu isim değişikliğinin "ilmî izâhını" da yapmıştır. Ordumuz'un Selçuklulardan bu tarafa bilinen bu târihi adı, geç kalınmış olunmasına rağmen böylece düzeltilmiştir. Şimdi Sayın Bahaeddin Yediyıldız'dan beklenen, internet üzerinden TDV İslâm Ansiklopedisi'nin "Ordu" maddesinde ve Ordu Valiliği ile İl Kültür Müdürlüğü'nün Ordu İli'nin Târihçesi'nde de gerekli düzeltmelerin yapılması için bizzat yetkililer nezdinde girişimde bulunması ve "Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613)" adlı eserini beyân ettiği şekli ile yeniden yayımlamasıdır.

Ordu tarihi üzerine çalışmalar yapan bir diğer değerli ilim adamımız Necati Demir ise, şimdiye kadar öğrendiğimiz bilgileri kökünden değiştiren sonuçlara ulaşmış ve bunu bir makâle ile dünya ilim âleminin dikkatlerine sunmuştur. Türk destân kültürümüzün gün yüzüne çıkmasında çok büyük hizmetleri bulunan bu değerli ilim adamımızın çalışmaları her türlü takdirin üstündedir.

Necati Demir, "Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları" dergisinde yayımladığı, "Ordu İlinin Eski Adı 'Kotyora' ve Tarihi Alt Yapısı" başlıklı uzun makâlesinde; "kut" ve "yöre" gibi Türkçe olan bu iki kelimeden hareketle Türk kavimlerinden "Kut Kavmi"nin Karadeniz'de hüküm sürdüğünü ve bu kavmin esâsen bir "Turânî Türk Kavmi" olduğunu dolayısıyla Ordu şehri adının da buradan geldiğini bir hakikat olarak ileri sürmüştür:

"Ordu ili, M.Ö. 400 yılından önce günümüzdeki şehir merkezinin yaklaşık 5 km batısında, halk arasında Bozuk-kale olarak bilinen yerde 'Kotyora (Kutyöresi/Kutyorası) adıyla kurulmuştur. Şehrin buraya kurulmasının tek nedeni bulunmaktadır: Çevredeki tek 'Doğal Liman' oluşu. Kotyora kelimesini Rumca olarak kabul edip işleyen yabancı tarihçiler ve misyonerler, kelimenin günümüz Türkçesinde kullanılmamasını ve bu kelimenin manasının bilinmeyişi bir ganimet saymışlardır. Kelimeye bir anlam veremeyen tarihçiler de yabancıların dümen suyuna girmişler, konuyu içinden çıkılmaz duruma sokmuşlardır.

O halde Ordu İlinin Eski Adının Kotyora Oluşunun Sebebi Nedir?

"Karadeniz Bölgesi'ndeki bugünkü şehir merkezlerinin pek çoğunun kuruluşunun temelinde, Kotyora'da olduğu gibi, aynı sebep yatmaktadır. Sinop, Samsun, Ünye, Bolaman, Kotyora (Ordu), Giresun, Tirebolu, Trabzon şehir

TDVİslâm Ansiklopedisi Ordu Maddesi, Cilt 33, Ankara 2007, s. 367, 369. Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ordu--sehir> İnternet erişim tarihi: 06.07.2019.

¹⁷ Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız, Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihi'nden İzler, "Ordu Adı" Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Kültür Yayınları: 19, Birinci Baskı, Ordu 2018; s. 114, 121.

merkezlerinin kuruluşu tamamıyla doğal limanla ilgilidir."¹⁸

"Bu bölgeye, Hz. İsa'nın doğumundan çok önceleri, bilemediğimiz tarihlerde Turan/Türk boyları gelip yerleşmiş; madencilik, tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta idiler. Özellikle maden konusunda dünyanın en önde gelen bölgesi, M.Ö. yıllarda Orta Karadeniz Bölgesi'dir. Sakaların Halip boyu, bu bölgede yaşamaktadırlar ve dünyaya demircilikleri ile ün salmışlardır.

Diş dünyadan pek çok millet, bu durumu öğrenince gemilerle Karadeniz Bölgesi'ne gelip gemilerini doğal limanlara demirlemiştir. İç kesimlerde yerleşen halk, ürettikleri ürünleri bu gemilerin demirlediği limanlara getirmiş, burada mal mübadelesinde bulunmuştur. Zamanla doğal limanların çevresi kalabalıklaşmış, bir pazar haline gelmiş; böylece günümüz modern şehirlerin temeli atılmıştır.

Yörede yaşayan yerli halkın (Turan/Türk) yazdığı kaynaklar günümüze ulaşmamıştır. Yabancıların yazdıklarından bir kısmı ise korunmuştur. Onlar, bu bölgenin tanımını kendi bakış açısına göre yazdıkları için Karadeniz Bölgesi ile ilgili tarihî bilgiler yabancıların yazdıklarına göre şekillenmiştir. Özellikle Yunan tacirler buralara gelip ticaret yapmışlar, misyonerlik faaliyetlerinden de geri durmamışlardır. Sonuç itibarıyla Karadeniz'in kıyı şeridindeki şehirlerin, ticarî bir temelden öte gitmemesine rağmen, Yunanlılar kurmuş gibi işlenmiştir. Günümüzde de aynı yalanlar yine misyonerler vasıtasıyla halka anlatılmakta, gerçeği bilmeyen Türk insanı da bunlara inanmak zorunda kalmaktadır.

Bütün Bu Genel Bilgilerden Sonra Ordu İli'nin Eski Adı Kotyora İsmine Gelelim:

M.Ö. 400'de şimdiki Ordu ilimizin ismi Kotyora olarak kaydedilmiştir. Bu ismin hangi tarihte bu şehre verildiği belli değildir. Ancak M.Ö. 400'den önceleri de şehrin bu isimle bilindiği anlaşılmaktadır. Bu isim, kot (kut) ve yorası (yöresi) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur..."¹⁹

"Hiçbir yer adı tesadüfen verilmemiştir. O hâlde Kotyora isminin verilisinin de bir tarihî alt yapısı bulunmaktadır. Kelimenin aslı, Kut Yorası / Yöresi'dir ve burada Kutlar iskân ettiği için böyle bir ad verilmiş olmalıdır."²⁰

"Ordu ilinin eski adı olan Kot/Kut Yorası/Yöresi adı işte yukarıda anlattığımız Kut Türklerinin mirasıdır. Ordu'da Kutlarla ilgili başka yer adları da bulunmaktadır: 1455'te Ordu'da Kutlucalu, Kutlulu (Bolaman), Kutlulu (Bozat) adlı karyeler bulunmaktadır. Ordu'ya bağlı Mesudiye ilçesinin Derinçay köyünün eski ismi ise Kotanı (kut-ana)'dır..."²¹

"Kutlarla ilgili yer isimlerinin yoğunlaştığı bölgeye dik-

kat edilirse Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi ile komşu yörelerde yoğun olarak Kut Türklerinin yerleştiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır..."²²

"İlimde muteber olanın son ulaşılan bilgi" olduğu hükümünce, her iki ilim adamımız Bahaeddin Yediyıldız ile Necati Demir'e teşekkür ederken; Türk umumi efkârının bu mevzular üzerine ciddi bir şekilde eğilmesini ve dikkat kesilmesini temenni ediyoruz. Böylece dünya ilim âlemi, Türk Târihi ile beraber ve aynı yaştaki devlet ve millet hayatında yer almış olan "Ordu" adının mâhiyeti ve meydana geliş hikâyesini doğru şekilde bilmeli ve öğrenmelidir.

Ayrıca Türklerde var olan "kut almak", "kut bulmak" deyimleri "Türk Kültür, Tarih ve Medeniyeti"nin çok ehemmiyetli bir husûsiyetini teşkil etmektedir ve bu bir bakıma hükümdânın bir nevi "uğur"u sayılmaktadır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusunun adının "Kutalmışoğlu Süleymanşah" olduğu düşünülürse, Necati Demir'in ortaya atmış bulunduğu fikrin ne kadar isabetli olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Biz, daha evvelce yayımladığımız "Türklerde Devlet-i Ebed Müddet Anlayışı" başlıklı bir makalemizde bu "kut" mevzusuna kısaca şu şekilde temas etmiş bulunuyoruz:

"Eski Türklerde Türk Devleti'nde; hükümdâr, devleti ilâhî bir kaynaktan aldığı güç ile idâre ederdi. Bu güç, "kut"-tur. Türk Milleti'nin Kağan'ı, (Hân'ı) ululanmış, kutlulanmış; "kut" bulmuştur. Bu o'na yüce yaratıcı tarafından bahşedilmiştir. 'İlâhîlik' vasfı buradan gelmektedir. Hakan, Kağan, Han, yüce yaratıcı adına hükmetmektedir. O'nun verdiği yetki çerçevesinde yerde ve gökte ne var ise hepsi Türk'ün mülküdür. Bu bakımdan Türk'ün yer ve suları da mukaddes kabul edilmiştir. Eski Türklerde var olan bu anlayış bugüne kadar devam edip gelmiştir. Hükümdâr, mutlak surette 'adaletle' hükmetmek mecburiyetindedir. Adaletin ise kaynağı yazılı hukuktan evvelki 'örf hukuku' olan 'Töre'dir..."²³

Netice-i Kelâm

Ordu, bir milletin bekâsının teminatı için topyekûn "millî müdâfaa" ve "millî taarruz" gücüdür. Bu sebeple, "Ordu" adı, Türklerin târihinde ilk millî kuvvet, kudret ve ilk millî teşkilât olarak teşekkül etmiştir. Bir millî ve hukukî müessesese olarak Ordu, ordudan devlete uzanan tarihi yolculuğun başlangıcını teşkil eder. Hun Türkleri ile beraber Orta Asya'da çeşitli adlar altında kurulmuş olan bu teşkilâtlı teşekkül; Anadolu'nun "Türk Vatanı" ve "Türk Yurdu" hâline getirilmesinden sonra da hem "Millî Ordu", hem de "Mülki İdare" sisteminde "İl" (Vilâyet) olarak "Ordu" adı ile târihteki yerini almıştır. Aziz Türk Milleti tarafından bu çok husûsî şerefli adın, bayraklaştırılmış bir "ad" olarak daima yaşatılmış olduğunu görüyoruz.

¹⁴ Prof. Dr. Emel Esin, age, s.174, 175.

¹⁵ Türkiye Gazetesi Yeni Rehber Ansiklopedisi, Cilt: 15, "Ordu Maddesi", İhlas Holding Yayınları İstanbul 1994; s. 341, 342.

¹⁶ Doç. Dr. Bahaeddin Yediyıldız, Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455 - 1613) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 598, Kültür Eserleri Dizisi: 42, Sanem Matbaası, Birinci Baskı Ankara 1985; s. 19, 23, 42, 47, 57, 58. Ayrıca Bkz. Bahaeddin Yediyıldız,

¹⁸ Prof. Dr. Necati Demir, Ordu İlinin Eski Adı "Kotyora" ve Tarihi Alt Yapısı, Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Volume-Cilt 2/2 Spring / Bahar 2007 s.179.

¹⁹ Prof. Dr. Necati Demir, age, s.180.

²⁰ Prof. Dr. Necati Demir, age, s.180.

²¹ Prof. Dr. Necati Demir, age, 182.

²² Prof. Dr. Necati Demir, age, 183.

²³ Ahmet Şahin, "Türklerde "Devlet-i Ebed Müddet" Anlayışı, DİVANYOLU Dergisi Sayı: 51, İstanbul Mart, 2018, s. 32.

İSTİKLAL HARBİ YILLARINDA ORDU

Mithat BAŞ (Araştırmacı-yazar)

Ülkemizde anılarını yazmak ve gelecek kuşaklara bırakmak gibi bir gelenek ne yazık ki, çok seyrek görülmektedir. Kurtuluş Savaşı yıllarında Ordu ve yöresinde olup bitenlerle ilgili o yıllarda Ordu ve Ordu'ya bağlı kaza ve nahiyelerde görev yapmış Hüseyin Fevzi Güvemli'nin¹ anılarını çok önemli buldum. O yılların yalın bir dille ve olduğu gibi anlatmaya çalışmış. O yıllardan kalan çok değerli birkaç anıdan birisi olan ve aşağıda belirtilen "Ordu'da İstiklal Harbi Yılları" adını verdiği anılardan bir kısmını okuyucuyla paylaşıyorum:

Milis Örgütü ve Çeteler

1920-21 yılları içinde kasabada bir milis güvenlik kıtası kuruldu. Tüfek ve cephaneyi askerlik şubesi verdi. Eğitimi, beden eğitimi öğretmeni Mücellit Hafız Ahmet Efendi yapıyordu. Civil Irmağı dolaylarında atış eğitimleri yaptık bir süre. Bana verilen Rus tüfeği hemen hemen boyumu aşuyordu. Geceleri kasabanın gerekli yerlerinde nöbet tutuyorduk. Kime karşı? Kesin bir şey diyemem şimdi de; o zaman da pek bir şey bildiğim yoktu. Yunanlıların denizden asker çıkarmasından mı korkuyorduk. Sanmam. O halde geriye haydutlar kalıyordu.

Ah bu haydutlar! Beşi onu bir araya geliyor, kasıp kavuruyordu ortalığı; soyuyorlar, yakıyorlar ve çok kez de öldürüyorlardı. Savunmasız kadınların ırzına geçiyorlardı. Çoğunluk asker kaçaklarıydı. İşi haydutluğa dökmüşlerdi. Karşılarında güçlü bir direnç görmeyince azıttılar. O sıralarda Rizeli korsanlar kol geziyordu Karadeniz'de.

Bir güz sabahıydı. Haydut dolu iki motor yanaştı iskeleye. Osmanlı Bankası'nı, Rum ve Ermeni evlerinden bir kısmını soydular, mağazaları talan ettiler. Aba zıpkalıydılar, uzun konçlu mestlerin altında kabara çakılı çapulular, başlarında kulaktan kıvrım kıvrım burulu siyah ve lacivert kumaştan başlıklar vardı.

İşte biz milisler, bu belalan kasabaya sokmayacak, gireni de haklayacaktık! Ancak, doğuda ve batıda kurulan cepheleer gücünü güneyde silahlanan halk kuvvetleri de Fransız ve İtalyan istilacılarının burnunu kırmaya başladıkları sonra, Ordu dağlarında fermanın yürüten eşkiya çeteleri birer birer teslim olmaya başladılar. Bu teslim olma işi karşılıklı anlaşma ile oluyordu. Çete efradının haydutluktan vazgeçmelerine karşılık, Hükümet de onları silahlarıyla serbest bırakıyordu.

Bu teslim olma işi de törenle gerçekleşiyordu, falanca çetenin teslim olacağı haberi bir kaç gün önceden çalkalanmaya başlıyordu kasabada. Civil Irmağının kasaba yönün-

deki deniz kenarında, geniş plajda düzenleniyordu tören. İyi cins çuhadan aba, zıpka ve başlıklarıyla kendilerine çeki düzen vermiş olan çete, göğüslerinde armalar, bellerinde iri, gümüş kama ve torbalar, kucaklarında tüfekleri, gümüş köstek ve hamaylları ile bıyıklarını burarak fotoğrafının karşısında poz veriyorlardı. Bu sırada davul-zurna en neşeli havaları çalıyordu. Böylece bir şenlik havası sarıyordu ortalığı. Karşıdan jandarma kumandanı maiyetiyle birlikte gelirken, çete ayakta ve safta bekliyordu. Çete başı, kumandanına doğru ilerliyor ve önünde eğiliyordu. Ben Abulhayır (Gülyalı) dolaylarının ünlü çetesi Topuzoğlu ve ayaktaşlarının tesliminde bulundum. Daha sonraları Meletlioğlu ve Soyvanoğlu çeteleri de teslim oldular. Ancak bu çete (Soyvanoğlu) kendini güvende hissetmediği için yine dağlara çıktı. Bu çetenin bir başka niteliği daha vardır ki üzerinde durmaya değer:

Soyvanoğlu İsmail Ağa, köyü olan Ramadan'da bekçilik yapardı. Gürcü eşkiyaları bu arada Ramadan köyüne de çulluyorlar, yapmadık rezalet bırakıyorlardı. Hele, kocaları askerde olan kadınların ırzına saldırmaları pek güce gidiyordu. İsmail Ağa, köyün namusunu temizlemek gerekçesiyle dağa çıkmıştı. Pek de azılı oldu sonradan. Rivayetlere göre, eline geçirdiğine "Fındık de bakayım" diyormuş. Yanıt: "Fındık" ise, kurtuldun; yok, "Fındık" dedinse öldürüyor ya da ölümden beter ediyormuş. Hükümet güçleri ile bir kaç kez çatıştılar. Bir aralık Şebinkarahisar Mutasarıflığı'nı bile ele geçirmişlerdi. Sonunda Yıldırım Taburu'nun sıkı takipleri neticesinde yenildi. Ordu'ya atın çıplak sırtından sarkan bir ceset halinde getirildi. Bu macera, o zamanların, karakteristik havasındandı ve olağan bir parçasıydı, böylece de sona erdi.

Pontus devleti hülyasının gerçekleşmesini bekleyen Rumların gülec yüzlerine 1920 yılında gölgeler düşmeye başladı. 1921 yılında ise, düşünceli ve kaygılıydılar. Metropolit, kasabadan ayrılmış ve bir yıl geçmesine karşı dönmemişti. Bir gün limana gelen vapurda Metropolit'in de bulunduğu, ancak Hükümet'in dışarı çıkmasına izin vermediği haberi dalgalandı. Bu olay şaşkına döndürdü onları. Ordumuzun Sakarya Zaferi'nden sonra, süngüleri korbütün düştü, ürkekleştiler. Üstelik bir de Osman Ağa korkulan vardı...

Osman Ağa, Giresunludur. Mütarekenin karanlık yıllarında, hükümetin güçsüz kaldığı günlerde sivrilmişti ve Rumlara musallat olmuştu. Korkutarak, öldürerek değerli mallarına, fındık bahçelerine el koyuyordu. Bu işi Samsun'a kadar genişletti, çoğaldı, bölükler kurdu. Rumları yağlı ipe boğduruyordu. Kısacası, bir millî kahraman kimliğine bü-

gelmiş ve Ordu'da Yörükoğlu ailesine gelin gitmiştir.

Hüseyin Fevzi Güvemli Ordu İdadisini bitirmiş ve devlet memuru olmuştur. Ordu Fatsa'da tahrirat kâtipliği, Kumru, Bolaman, Ulubey, Uzunisa, Aybastı, Kabadüz, Tekkiraz ve Akkuş'ta nahiye müdürü olarak çalışmıştır. Yaşamı boyunca hep Cumhuriyetçi ve Atatürkçü kalmıştır. Hüseyin Fevzi Güvemli, mesleğinin yanı sıra hikâye ve roman türünde edebiyat çalışmaları yapmış, anılarını yazmıştır.

rünmüştü. Rivayetlere göre, Gülnihal vapurunun kazanlarına iki Rum'u attığı söylenirdi. Daha sonraları Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey'i nasıl öldürdüğünü ve bu yüzden de kendisinin nasıl öldürüldüğünü buna ait yazılan eserlerden öğrenmek mümkündür. İşte bu Osman Ağa, Ordu Rumlarının gece rüyalarına giren bir fobiydi.

Ordu'da bir de Ziya Bey vardı. Rumları korurdu. Bu kişinin de bir hayli silahlı adamı vardı. Çürüksulu Ali Paşa'nın oğlu olan bu kişi, Birinci Cihan Savaşı'nda Rus cephesinde bir milis taburuna kumanda etmişti. Soylu bir Gürcüydü Ziya Bey. Son derece cömert ve iyi yürekliydi. Elindeki tutmasını beceremedi, hayatının son yılları yoksulluk içinde geçti bu yüzden. Ben çok kez sofrasında bulundum. Ziya Bey, Ordu'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı da yaptı. Dönemin tipik insanlarından Hazinesar zade Mustafa Bey'den söz etmemek eksiklik olur. Topal Osman fobisinin gerçekleşmesine bu zatın da engel olduğu iddia edilebilir.

Cüce Mustafa Bey, Ordu, Bolaman, Ünye'de kolları olan Hazinesar ailesindedir. Özelliği şurada; bir metreyi zor bulan boyuna rağmen nüfuzlu ve saygı gören bir adamdı. En nazik zamanlarda Ordu'nun Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı'nı yapmış olması, bunun en kesin kanıtıdır. Benim tanıdığım zamanlarda saçları ağarmıştı. Mavi gözlü, kırmızı yüzlüydü. Onurunu koruyan davranışlarını hiç bırakmazdı. Çok kısa mesafeleri küçücük bastonuna yaslanarak paytak yürür, yol daha uzaksa ya bir ata ya da birinin sırtına binerdi. Mustafa Bey'in Sürmeneli Mikdat adında bir adamı vardı. İri yan bir adamdı ve halk şairi olarak tanınmıştı. Mustafa Bey'i kolayca omuzlayıp götürüyordu istenilen yere. Cüce Mustafa Bey, onu içki sofralarında da yanından ayırmazdı. Kemençesi, türküleri hoşta giderdi. Herkesin haline uygun maniler söylemekte ustaydı Mikdat.

Dönemin ilginç kişilerinden biri de İstinaf Müddeiummüsiydi (Savcı). Kır düşmüş kısa sakallı, miyop olduğu için gözlük kullanan Trabzonlu bir zattı Temel Bey. Mektepli değildi ama mesleğinde bilgiliydi. Bu Temel Bey'in de Topal Osman fobisinin yıkılmasıyla ilgili davranışları olmuştur. Birkaç gündür, Osman Ağa kuvvetlerinin Giresun'dan hareket ettiği haberleri yayılmıştı memlekete. Akşamüzeriydi. Biz gençlerin salonunun önü ve içi eşraf, memur ve halkla dolmuştu. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Olası bir saldırı karşısında alınacak tedbirler tartışılıyordu. Çoğunluk olumsuz bir etkiye kapılmıştı.

Hükümetin gerektiği kadar ilgilenmediğini ileri sürerek, halkın kendisini savunmasını istiyorlardı. Oysa bu tez, aşırı ve tehlikeli olaylara yol açabilirdi. Eli silahlı, kontrolden uzak bir kalabalığın Rumları ve dolayısıyla kasabayı korumak davası altında, kişisel ve duygusal maceralara girişmeyeceğini kim garanti edebilirdi. Ama halk, her an artan bir heyecanla, başlarının çaresine bakacaklarını bağırıyordu başlamıştı. İşte o zaman Temel Bey atıldı ileriye: "Bana bakın, böyle bir hareket delilik olur. Şayialar da yalandır. Sonra, unutmayın ki, bu memlekette bir devlet ve bir hükümet vardır. Ben, kanunların uygulanmasına memur edilmişim. Kanuna aykırı en küçük bir davranış şiddetle cezalandıracağım. Bunu iyi-ce bilin." Sesi gür, ifadesi kesindi. Yatıştı halk ve yavaş yavaş dağıldılar.

Ve Büyük Zafer

1922 yılı Eylül ayının ilk günleri... Uyandığım zaman, gü-

neş doğalı çok olmamıştı. Uzaktan silah sesleri belirdi. Kulak verdim; evet, silah atıyorlardı. Derken, gittikçe çoğalıp yayılmaya başladı. Düğün değildi, bayram değildi; gene neler oluyordu acaba? Hapishaneden kaçanlar var desem, silah seslerinin o zaman daha yakından gelmesi gerekirdi. Bu o zamanlar olağan bir şeydi. Sık sık hapishanenin bilmem neresinden bir delik açılır ve ya kaçırlır ya da vurulurdu. Bir keresinde haftalarca çalışarak bir tünel açmıştı mahpuslar, savuşmuşlardı oradan. Ama bu seferki öyle mahpus-jandarma oyununa benzemiyordu.

Kalktım, balkona çıktım. Komşu evlerin pencerelerinden meraklı ve kuşkuyla başlar uzanıyordu. Silah sesleri çarşı tarafından geliyordu. Gittikçe yaklaşıyordu. Derken tüm mahalleye yayıldı. Nasıl oldu bilmiyorum; haber birden patladı mahallede, bir bomba gibi: Yunanlılar yenilmişler! Başkumandanları tutsak alınmış, perişan bir halde kaçıyorlarmış. Bu, öylesine büyük ve öylesine sevinçli bir haberdirdi ki kolayca inanılmazdı. Ama işte silahlar durmadan atılıyor. Ayağına pantolonunu geçiren, elinde ceketi, koşuyordu çarşıya doğru. Halkta ne de çok silah varmış. Tüfekler, türlü tabancalar ve hatta av çifteleri... Ben de tekli kırmayı kaptım, ne kadar dolu fişek varsa sıktım havaya. Çabuk tükendi. O zaman ağabeyim, "Haydi tabancayı dene" dedi.

Giyindim, çarşıya koştum. Bizim evden çarşıya giden yol, Rumların en yoğun oldukları sokaktan geçiyordu; kimseler yoktu ortalıkta. Kapılar, pencereler sınıksız kapalıydı. Çarşı ise bir âlemde... Gülenler, ağlayanlar, kucaklaşanlar... Hep birden konuşan heyecanlı gruplar... Kahvehanelerin içi dışı tıklım tıklım insan dolu. "Uşak'ı da aldık... Kütahya'yı da aldık... Ordu, İzmir'e girecek... Bursa'nın alınması gün meselesi..." bağışlan ortalığı tutuyordu.

Yakın köylerden kasabaya akın başladı. Bir kahvede masaya Anadolu haritası serilmiş, herkes bilgisini satmaya çalışıyor başında.

Öğleye doğru eve döndüm. Birde ne göreyim, bizim ev Rumlarla dolmuş. Panik hali geçmişti ama korkudan saçma sapan konuşuyorlardı. Annem onları yatıştırmaya çalışıyordu.

Eve girince bakışlar bana çevrildi. Gülümsedim onlara. "Korkacak bir şey yok" dedim. "Hiçbir kötülük gelmez size, biz Yunanlılarla dövüşüyoruz!"

Bir süre sustular, sonra dilleri çözüldü birden; soru yağmuruna tuttular. Ben konuşukça yürekleri ferahlıyordu. Durum da beni haklı çıkarmaktaydı. Saatler geçmiş, değil bir saldırıya, kötü bir söze bile muhatap olmamışlardı. Türk'ün asil ruhundan başka ne beklenirdi zaten.

Sevinç çıktığı bir kaç gün sürdü. İzmir'in alındığı gece fener alayı düzenlendi, çırılar yakılarak. O günler annemin duvardaki harita başında gözlüklerini takmış, alınan haberleri izlemesi hâlâ gözümün önündedir. Sonunda beklediği haber de geldi; Burhaniye de alınmıştı.

Hey gidi günler hey! Şimdiki gençlik, o günlerin gençliğinin his dünyasını kolayca anlayamaz sanırım. Biz, Mustafa Kemal ve Kuvay-ı Milliye delikanlıları, o günlerin yan karanlık havasını saran, kaygıyla umut karışımı duygularla ağırlaşan atmosferin yerini, birden gönülleri sevinçle uçuran yeniliğe bıraktığı o mutlu coşkunluğu bugün de aynen duymaktayım!

Zafer çok büyüktü. Yalnız yurdumuzu değil, özgürlüğümüz ve kendimize güvenimizi de kazanmıştık. Siyasette, sanatta ve ekonomide özgür olmak ne güzel şeydi! Her türlü yabancı müdahaleden kurtulup başımıza buyruk olmak; bunun değerini o yılların nesli bilirdi.

Bir süre sonra mübadele, yani değişim yaşandı. Bu mübadeleye göre Yunanistan bize içlerindeki Türk halkını, biz de içimizdeki Rumları verecektik. Ordu'dan 20.000'den fazla Rum gitti Yunanistan'a. Duyduğumuza göre, önceleri yadırgamışlar yeni yurtlarını; eskilerle yeniler bir süre ısınmamışlar birbirlerine. Mübadelenin ilk yıllarında Türkiye'ye mektupları geliyordu. Dert yanıyorlardı buradaki ahbablarına. Sıla hasretini şöyle dile getiriyorlardı: "Ah vedan!" Türkiye hâlâ vatanlarıydı.

Onların Türkiye'den ayrılması, önemli toplumsal sorunlar çıkarıyordu ortaya. Ticaret hayatındaki genel gidişi kim yönetecekti şimdi? Tüm küçük zanaatlar Rumların elindeydi. Ama hayır, hiç de öyle olmadı. Ticaret de zanaat da çok kısa sürede gelişti Türklerin elinde.

Burada Öteden beri zihnimi kurcalayan bir konuyu açmak isterim. Bizden ayrılan Rumlar, gerek vücut yapısı ve gerek karakter yapısı bakımından bir Grek'ten çok, biz Türk'lere yakındılar. Ne var ki din ayırmıştı bu iki yurttaş. Ortodoksluk dünyasının koruyuculuğunu üzerine alan Rusya, Türkler aleyhinde bir yardımcı niteliği de buldu onlarda. Bu azınlığı bağımsızlık rüyalarına sürükledi, silahlandırdı alttan alta. Öyle ki her kilise bir siyaset ocağı ve silah deposu haline geldi. Ve sonunda olanlar bu çalışkan ve iyi insanların başına oldu!

ÖZLEDİM

Mevsimsiz yağan yağmur gibiydin
Gönlümün kıyasına
Ne kal diyebildim
Ne de git sana
Ey sevgili
Adına aşk dediğim şiirler yazdım sana
Ömrümün baharında
Ne kal diyebildim
Ne de git sana

Sonu olmayan bir yolun
Boşluğuna düşer gibi sardı bedenimi aşkın
Adına sen dedim
Gözlerin koydum ismini
Gittim geldim
Sayıkladım senin için yazdığım şiirleri
Ben özlerken her gün
Adını koyduğum gözlerini
Avuçlarımda sakladığım seni
Nasıl da arar oldum şimdi

Gel artık
Sığamıyorum şehrimin karanlığına bir başıma
Ya sen çık yola
Ya da ayak seslerime kulak ver
Koşarak geliyorum şehrinin sokaklarına
Beni karşıla

Fuat HUYSUZ
(ORŞAYAD Genel Sekreteri)

KÖSTEKLİ

Birol ÖZTÜRK

Eyvah yılan!

Resmen yılan girdi içime. Kasığımdan girmiş, usul usul dizime doğru akıyor. Soğuk, sert, kıvrım kıvrım...

Öylece kalakaldım.

Kımıldasam, melun hayvan geçirir dişini... Ya da çatal dilini... Sahi yılan neresiyle sokardı ki? Diliyle dişiyse değil de, kıkırda iğnesi mi vardı acaba? Kıkırda iğnesiyle mi sokuyordu? Belki de öyleydi... Sonra bi de sarmaşığın incecik bir fidana sarılıp sıkı sıkı kurutması gibi insanın koluna bacağına sarılıp sıkarmış. Sıkı sıkı kan yürümez edermiş. O kol da, bacak da kupkuru bir dala dönermiş. Bir zaman sonra da sigara külü gibi düşmüş yılanın sıktığı kol, bacak...

Yaaa öyle işte!

Yılan usul usul akarken dizime doğru, bu minval üzere şeyler düşünüyorum.

Taşa nefes var bende yok. Şu kütükte, odunda aha şu toprakta nefes var bende yok. Ölüden beter bir sessizlik ve kıpırtısızlık içindeyim. Derken akmayı bıraktı yılan. Soğuk, buz gibi, hissediyorum. Başı da ne kadar iri... Tıpkı dedemin köstekli saati gibi, o kadar iri...

Dedemin köstekli saati!

Ulan köstekli!

Ah köstekli!

Dedemin, zinciri gümüşü bir yılbirdaki kösteğini sırf hava olsun diyerek cebime atmış, zincirin ucunu da donumun lastiğine takmıştım. Ee köylük yer, cep delik cepken delik, bir iki adım atınca köstek usul usul kaymış cebimdeki delikten... Kayan köstektir, bendeki karşılığı yılan...

Bu arada saat dilinden anladığım falan da yok ha! Kaldı ki; köstekli saati göstereceğim kimse de yok. Gün boyu, kedi, köpek, inek, dana, kuş, kelebek... Onların da saatle, hava tavayla işi yok!

YÜZLERİ KARA UMUTLARI BEYAZDI

Mutluluk için
Bir avuç kömüre esir oldu
Emniyetsiz koca maden ocağında
Can çekiştiler acılarla
Tutamadılar ellerinden
Kendilerinden başka
Umudun sesi son nefesinde
Şehadet getirdiler
Sevdiklerini görebilmek adına
Yüzleri kara, gönülleri, umutları beyazdı

İş güvenliği masraftı
Harcama yapılamaz
Patron mutlu olmadı
Doymak bilmedi
Daha fazla daha fazla diyor
Satın almıştı madencinin ömrünü
Dokuz yüz liralık ücret
On beş günlük sigortaya
Ağla şimdi ağlama zamanı
Lakin
Ateş düştüğü yeri yakar

Dursun YILMAZ

ORDU YÖRESİ RAMAZAN MANİLERİ

Derleyen: Şener GÖK

ÖZLEDİM

Senelere geçti bir gün yerine
Çayı çorbayı içerdik serine
Yemyeşil çimenlerin üzerine
Yüzün koyunca yatmayı özledim

Yakamı ve de bağrımı açıpta
Üstümdekini etrafa saçipta
Bunaltıcı sıcaklardan kaçipta
Karanlık gölde yüzmeyi özledim

Çift kale olarak oynardık topu
Çiçekler etrafa salardı koku
Evin önündeki yabani otu
Kerinti ile biçmeyi özledim

Kış aylarında kurardım çıdığı
Yaz ayı elime alardım gıdığı
Doru taya yüklediğim fındığı
Harmana gidip dökmeyi özledim

Acı tatlı sularını yuttuğum
Oltayı alıpta balık tuttuğum
Bükü, Kuştepeyi, Karaocağı
Gezdiğim onca yerleri özledim

Doğmuş olduğum yerin töresini
Sabah ötüşen kuşların sesini
Karş karşı her bir yöresini
Ve Evliya Tepesini özledim

Salim der akıttığım gözyaşını
Kıran yağmur'unu Karataş'ını
Kestirme deyipte gidip geldiğim
Kömyanı Köprübaşını özledim

Salim YURDAKUL
(Turizmci Genel Müdür)

TORUNLARIYIZ

Yol yordam bilip haddini aşmayan
İrk, din, dil yönünde kutuplaşmayan
İlim ve bilimden uzaklaşmayan
Aziz bir milletin torunlarıyız

Vatan toprakları için savaşan
Komşusuyla kūs durmayıp barışan
Tek vucüt etle kemiğe karışan
Aziz bir milletin torunlarıyız

Fakiri fukarayı hor görmeyen
Doğru bildiğinden taviz vermeyen
Özünde korku nedir ki bilmeyen
Aziz bir milletin torunlarıyız

Omuzda top tüfek dağları aşan
Cepheden cepheye durmadan koşan
Allah Allah nidalarıyla coşan
Aziz bir milletin torunlarıyız

Salim der bir çatı altında birleşen
Vatanın dört bir yanında yerleşen
Mustafa Kemal ile bütünleşen
Aziz bir milletin torunlarıyız

Salim YURDAKUL
(Turizmci Genel Müdür)

İşte geldim kapınıza
Selam verdim hepinize
Selamımı almazsanız
Daha gelmem kapınıza

Ne uyursun ne uyursun
Kan uykudan ne bulursun
Tut orucu kıl namazı
Cennet alayı bulursun

Ağabeyi uyandırın
Gül yastığa dayandırın
Küçükten nazlı büyümüş
Kahve fincan kullandırın

Yol altından geçer iken
Fenerimi taşladılar
Ben kapıya gelir iken
Uyumaya başladılar

İstanbul'un minaresi
Doksan dokuz penceresi
Hanımlar çıkmış seyrana
Yandı pilav tenceresi

İstanbul'dan gelir Tatar
Kamçısını atıp tutar
Benim beyim çok zengindir
Şimdi bana beşlik atar

Orta cami direk ister
Söylemeye yürek ister
Benim karnım toktur ama
Arkadaşım börek ister

Davulumun ipi tekir
Benim adım deli Bekir
Canım beyim beyefendi
Bahşişimi çabuk getir

Davulumun ipi tire
Omuzumu kaptı pire
Daha çok söyledim ama
Gideceğim başka yere

Davulumun ipi gevşek
İçi dolu minder döşek
Arkadaşımı sorarsan
Dik kulaklı bir boz eşek

Bir ciğer aldım pazardan
Sarardı soldu nazardan
Arkadaşımı sorarsan
Dün gece çıktı mezardan

Şekerim var ezilecek
İnce bezden süzülecek
Daha çok söyledim ama
Çok yerim var gezilecek

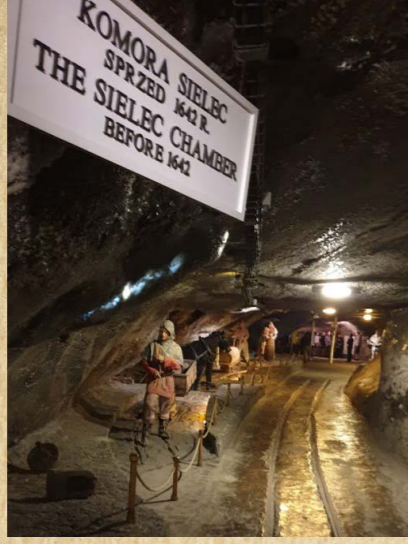
ACILARIN ÜLKESİ: POLONYA

Av. Kenan ÇEBİ

Istanbul Hukuk Fakültesinde okurken bizim arkadaş grubu özellikle bahar ve yaz aylarında hem gezme-ye hem oradaki Polonezlerle sohbet etmeye, deniz mevsiminde de denize girmeye BEYKOZ'un iç kısımlarındaki yerleşim yeri POLONEZKÖY'e giderdik... Orada geçirdiğimiz güzel saatler ve de Türk vatandaşı olan Polonezlerle olan güzel sohbetlerimiz bizi Polonya'ya ziyareti hep düşündürmüştür... Ayrıca bizdeki Nazım Hikmet sevgisi de Polonya'ya karşı olan sevgimizi hep güçlendirmiştir... Polonya denince benim ilk aklıma gelen; 2. Dünya Savaşında, Türkiye hariç, tüm Avrupa'dan toplanarak AUSCHWITZ Nazi Toplama Kampına getirtilen ve burada sistematik olarak işkenceye tabi tutularak katledilen 1,5 milyon Yahudi'nin olduğu kadar tüm insanlığın da çektiği sonsuz acılar olmuştur...

Dünyanın evrenin merkezinde olmadığını kanıtlayan Mikaloj KOPERNİK'e duyduğumuz saygı nedeniyle, 'Unesco Dünya Mirasları' listesinde yer alan doğduğu yer olan, tarihi TORUN kasabası... Gerçekten de gezerken kendinizi Ortaçağ Avrupa'sında hissedeceğiniz, 'Unesco Dünya Mirasları' listesinde yer alan ve Avrupa'nın en büyük meydanlarından biri olan Krakow tarihi şehir meydanı... KRAKOW'u çok beğendim... Sokaklarında yürümek, Papa 2. Jean Paul'un ilk vaazını verdiği Wawel katedralini olduğu kadar diğer tarihi kiliseleri gezmek oralaradaki resimleri, heykelleri ve de duvar nakışlarını izlemek insana ayrı bir keyif veriyor... Wawel kalesine kadar yürümek ve de kaleden tüm şehri izlemek! Kafanızın sıfırlandığını ve de tüm güzelliklerin oraya dolduğunu hissediyorsunuz... Benim söyleyebileceğim tek şey; ilk fırsatta sırf KRAKOW'u tekrar ve daha detaylı görebilmek için Polonya'ya bir kez daha ziyaret edeceğimdir...

WIECLZKA Tuz Madeni; yıllardır hakkında çok şey okuduğum, birçok resmini gördüğüm ve de gezmek için can attığım bir yeri... Umduğumdan çok daha iyi buldum bu yeri. Bir şeyleri keşfetmeyi seviyor musunuz? O zaman bu tuz madeni tam size göre bir yer. Tamamen tuzdan oluşan bu yerin içerisinde kilisesinden tutun da gölüne, çalışma ve dinlenme yerlerinden çıkarılan tuzların kısmen işlenmesine kadar her şey mevcut. 2 saat kadar yürüyüp yerin 328 metre altına kadar inebileceğiniz bu maden 287 km.lik bir yola sahip. Merak etmeyin asansörle ve de bazı merdivenlerden inerek kısa zamanda 328 m. aşağıya inmek mümkün

ve de 327 km.lik yolu yürümeniz de gerekmiyor çünkü görülmesi gereken asıl yerler birbirlerine yakın.

Ve CHOPIN (Şopen)... Polonyalı piyanist ve besteci. Romantik dönemde yaşamış olup, genellikle piyano için eserler yazmıştır. Çağdaşlarına göre oldukça farklı bir profesyonel teknikle ve şiirsel zekâ gerektiren çalışmalar yaptığı için dünya çapında ün kazanmıştır, Frédéric François Chopin... Berlin'de uçaktan inip Poznan'a gitmek için otobüse bindiğimizde, birlikte Polonya ve Berlin turuna katılanların tanışma faslında rehberimize sorduğum ilk soru: "Varşova'da mı yoksa Krakov'da mı, fark etmez ama bir CHOPIN konserine gitmeden benim için Polonya turu olmaz" deyince 11 kişi de eşimle birlikte bana katıldı ve de ben

tur rehberine Krakov'dan ve de Varşova'dan bazı konser salonlarını ile konser saatlerini verdim ve de devamla "Otobüs ister sabah 06.00'da, isterse 07.00'de kalksın, bizim için önemli olan saat 19.00'dan önce konser salonunda olmak" deyince herkes gülüşmeye başladı. Rehberimiz de talebimizi önemseyerek hemen gerekli temaslarını yaparak Krakov'daki Chopin Galleri'de çok ünlü bir Polonyalı bayan piyanistin konseri için biletlerimizi aldırdı... Konser sonrasında ise bana: "3 yıldır bu turu yapıyorum ilk kez böyle bir talep geldi. Bundan sonraki turlarda bu salonda Chopin konser etkinliğini de tur kapsamına aldıracağım" diyerek teşekkürlerini sundu... Gerçekten de bir Chopin konseri dinlemeden Polonya'dan ayrılmak kesinlikle olmazdı...

Polonya'da dikkatimizi çeken bir diğer detay, tıpkı Katedralinde olduğu gibi, kalabalık köyler ve yerleşim yerlerinin olmaması ve de herkesin evini kendi mülkiyetindeki bahçelerin içerisinde yapmaları oldu. Polonya'nın her yerinde tarihi yapıları korumak için yeterli bir bilinç var... Yeşile karşı da büyük bir saygı var... Bir Polonya atasözü der ki: "İyi bir adam meyhanede bile bozulmayacak, kötü bir adamsa kilisede bile düzelmeyecektir". Yani bizim deyişle: "Sokma akıl 40 adım gidemiş"

Polonya'da; Poznan, Varşova, Krakov ve Wroclaw kentleri ile bu kentlerdeki gezilmesi gereken önemli tarihi ve turistik yerleri gezdik. Yeni yerler keşfetmek, tarihi eserler görmek, değişik kültürleri ve de bizlerle olan bazı benzerlikleri görmek istiyorsanız POLONYA'yı mutlaka görün derim. Hem dinleneceksiniz, hem keyif alacaksınız, hem de güzelim Türkiye'mizde yıllardır tarihi eserlerimizi yok edenlere ağız dolusu küfürler edeceksiniz!

FATSA'DA KISACA SANAT

Avni KAYSAL

Fatsa'da ilk düzenli Halk Müziği derlemeleri 1943 yılında Ankara Devlet Konservatuarı tarafından yapılmıştır. O tarihten sonraki yıllarda yine birçok türküler derlenmiş ve Halk Müziğine kazandırılmıştır. 1960'lı yıllarda Fatsa'da Kemençe enstrümanının hâkim olduğu bilinmektedir. Düşünlerde, özel toplantılarda, etkinliklerde yani o dönemlerde muhabbetlerin can direği kemençe olarak görülüyor.

1935-1970'li yıllar arasında yaşadığı dönemlere damgasını vuran, ileri seviyede kemençe çalan, bu gün aramızda olmayan ama adlarından hala söz edilen kemençe ustalarımız, Dursun Karaduman, Fikri Kaysal, İsmail Altuncan, Ali Tetik ve hala hayatta olan 90 yaşında Kemençeci Osman Korkmaz, Niyazi Uğurlu, İrfan Engin, Sebahattin Kay, Fikri Kaysal... Aralarında bağlama sanatçısı olarak o dönemlerde adı geçenler Refik Aşan, Durmuş Çullu, Ali Ertan Genç, Ekrem Güvenkaya, Lütfullah Topçuoğlu gibi... Hayata veda eden Kemençe ve bağlama sanatçılarına rahmet diliyor, sanata yaptıkları katkılarını dolayı minnetle yad ediyoruz. Hayatta olanlara da sağlık, sıhhat diliyoruz.

Günümüzde Kemençenin genç kuşaklardan tek temsilcisi Kemençeci Fikri KAYSAL'ın Torunu yine Fikri KAYSAL'dır. Akademik eğitimini de tamamlayan Kaysal Avrupa'da ikamet etmektedir. İlerleyen yıllarda kemençenin yerini bağlamanın aldığını görüyoruz. 1970'li yıllar sonrası Fatsa'da önemli bağlama ustaları yetişmiştir. Cenani Ersoy, Mehmet Gümüş, Cem Çelebi, Hüseyin Dutkan, Hasbi Elibolca, Hüseyin Yurtlu, Avni Kaysal, Bunlardan bazılarıdır ve bayrağı taşımaya devam etmektedirler.

Her türkü sözü önce şiiirdir. Halk kültürü ulusal kültürün en verimli kaynaklarından biridir. Fatsa Türküleri; derleme, anonim ve besteleriyle yöremizde ve ülkemizde önemli yer edinme hedefiyle yolunda yürümektedir. Sanatta doğrular yetersizdir, hedef en güzeli yaratmak olmalıdır. Beste çalışmaları yaparken şiirle melodiyi öyle birleştirmeli ki, dinleyici uzun süre tutuklu kalmalıdır. Sanatta esas olan güzellikleri taşımaktır. Fatsa'da üretilen şiir ve türkülerini özet bir yazıyla sınırlamak kuşkusuz yetersizdir. Çünkü daha yazılacak çok önemli şiirlerin doğacağını, derlenecek türkülerin ve yakıncak ağıtların da doğacağına inanıyorum.

Fatsa'da Sanat yeni üreticilerle birlikte günden güne zenginleşmektedir. ulusal medyada eserlerini dinlediğimiz önde gelen bestekar ve şairlerden; Dursun Ali Akın, Avni Kaysal, Selahattin Aygün, Mehmet Gümüş, Cem Çelebi, Yüksel Kaytaç, Şevki Kaysal, Hasan Gençay, Kadir Kocaoğlu, Hasan Karar ve iddialı olan yeni adaylar... Geçmişte olduğu gibi, yeni şiirlerin, yeni bestelerin altına imza atacak ve bu yola çıkmış olan bestekâr ve şairler yetişmektedir. Tüm adı geçenlere Türk Halk Kültürüne Yaptıkları ve yapacakları katkılardan dolayı teşekkür ediyorum. Saygılarımla...

PAY ETTİM

Yüreğimi pare pare pay ettim
Gönlüm bir güzelin izinde kaldı
Bir yanıma uykularda zay ettim
Bir yanıma annemin dizinde kaldı

Andıkça yar ile gezdiğim anı
Sızılıyor yüreğimin her yanı
Bir yanımda Nuh'un deli tufanı
Bir yanıma deryanın yüzünde kaldı

Bu aşkın ateşi yağmuru seli
Yıllar oldu yüreğime düşeli
Bir yanımda eser ilkbahar yeli
Bir yanıma eylülün gizinde kaldı

Sevda beni daldan dala savurur
Sancısı sineme vurdukça vurur
Bir yanıma mazide dolanır durur
Bir yanıma ceylanın gözünde kaldı

Yar hasreti tam şurama oturdu
Kaç gecedir gözü yaşlı yatırdı
Bir yanıma Şirin Aldı götürdü
Bir yanıma Aslı'nın közünde kaldı

Avni KAYSAL

GÖKHAN AKÇİÇEK'E

Av. İrfan Yıldız BEŞLİOĞLU

Kısa şiirlerin uzun şairi

Mıdı'nın Yeri'nde

Karadeniz'e kazık çaktıyor

Suda yıldızlar

Tombala çekiyor

"Yaban İncirleri"nde yeşil

"Kırk Kalpler Sokağı"nda mavi"

Şairleri seviyorum. Yürekli şairleri daha çok... İnsan ve kardeş yürekli şairleri daha da çok...

Gökhan Akçiček, onlardan biri...

Çilelerin ve Merhametin Şairi: *Gökhan Akçiček*, 1961 Ordu doğumlu.

Azer Yâran'la görüşmeye başladıktan (1994) sonra, *ağabey/kardeş* aşamasına geldiğimiz zamanlardı. Bir gün, *Azer Ağabey* dedi ki: "*İrfan Bey; arkadaşlar var, bir grup şair, gelip gidiyorlar Ordu'dan; arıyorlar, size de geldiler mi?*" Yoo dedim, Ağabey, benim haberim yok... Sonra gerçekten beni de aradılar; *Gökhan Akçiček, Selçuk Küpçük*... Ben, *Uzak*'ı çıkarmaya başladım. Mayıs 2000'de *Gökhan*'lara da gönderiyorum. Bir gün, *Gökhan* telefon etti: "*Şu Uzak'ın merkezini niye Ünye'ye almıyorsun ki? Şair, her yerde şair; şiir, her yerde şiir*" dedi. *Uzak*'ı, Ünye'de hazırlasak da; İstanbul'da sayfa düzeni vb. yaptırıyor, basımını sağlıyoruz. İstanbul'da bulunan arkadaşımız *Devrim Demiral* ilgileniyordu. *Gökhan*'ın önerisini önemsedim. Yeni sayılan Ünye merkezli çıkardık.

Sonra, "*Ordu Şiir Günleri*" vb. etkinlikler için, genelde *Gökhan*'ın çağnısıyla Ordu'ya gider-gelir olduk. "*Ordu Şiir Günleri*" etkinliklerinin bir parçası da, *Azer Yâran*'ın evine ziyaretimiz idi. Hep birlikte, *Fatsa'nın Korucuk Köyü*'ne gider, *Azer Yâran*'ın çayı-kahvesi içilir; muhabbeti alınır, curası dinlenir ve gelinirdi. "*Ordu Şiir Günleri*" sayesinde; *Adnan Özer'den Abdülkadir Budak'a, Hüseyin Alemdar'dan Yılmaz Arslan'a, Yaşar Bedri Özdemir'den Mustafa Karaosmanoğlu'na, İlyas Tunç'tan Hayati Bakı'ye*... vb. birçok şair geldi-gitti *Azer Ağabey*'in taflanlar altındaki evine...

Neyse!

Gökhan kardeşim; Ordu'da, birçok konuda *öncülük* etmiş, *çığır açmış* bir şair. Bunu, yalnızca etkinliklerde görmüyoruz. Örneğin, ilk "*Ordu Şairleri Antolojisi*" onundur. Nefis bir çalışmadır. Başka yapıtlara zemin hazırlamıştır. İşte böylesine çalışkan, emektar, kendini şiire adanmış, şiiri ve şiirliğini hayatının merkezine koymuştur. Çevresindeki yazan-çizen, emekleyen insanları da özendirilmiş, desteklemiştir. Bunları söylemeden başlarsak *Gökhan*'ın şiirini anlatmaya, eksik yaparız. Eklemeliyiz ki, tüm bunların yanında, sosyo-ekonomik olarak da birçok zorluklar yaşayan bir kardeşimiz. Tek tabanca, kıt-kanaat bir maaşla, pırlanta

gibi bir ailesi olan, onlara özenle bakan, büyük özverilerle geçimini sağlayan bir yazın-eri. Tüm bu yaşam sıkıntılarının ortasında, zaman zaman kendisini ziyaret eden sağlık sorunları da çabası...

Gökhan, tüm geçim galesinin, hayat müşkülünün, yaşama meşakkatinin içinde, dostlarını hiç *ihmal etmez*; arar, sorar, hal-hatır eder; ziyaret eder; davet eder, konuk eder... Böyle özverili-güzel bir insan... İnsani ve yazınsal ilişkilerine, dünya görüşü ayrıntılarına hiç değer vermeyen, tümüyle edebiyatçı/şair ölçüsünü koyan bir güzel kritiğe de sahip. Ha bir de... Geleneksel aile yapısına değer veren, aile kavramının, aile ilişkilerinin hakkını özveriyle teslim eden; hanî, deyim yerindeyse, "*bağlarına bağlı*" bir insan... Şiirlerinin tamamı okunduğunda, doğaya verdiği değer, doğaya atfettiği vazgeçilmezlik açıkça görülür...

Ben; *Gökhan*'la tanıştımda, çocukları ufacıktı. Şimdi, büyük kız öğretmen oldu, evlendi. Hatta *Gökhan* dede oldu. Diğer kızı üniversiteye gidiyor. Tanıştığımızda, henüz dünyada olmayan oğlu *Miraçhan* ise -belki- liseye gidiyor... Saygıdeğer eşini, çocuklarını hep şiir günleri içinde tanıdım. Onlarla hayatı paylaştığı gibi, şiiri de, şiir etkinliklerini de paylaşıyor. Şiir günlerinde okuduğu şiirleri; ya anesine, ya eşine, ya çocuklarına armağan ediyor. Onlardan dolayı ve onlar için yazdığına, doğrudan onlara da okuyor, sesleniyor. Karşımızda; bir kanadı kırık, çalılıklara sığınmış, kanadının iyileşeceği günü bekleyen ve yine uçmayı uman bir serçe manzarası var... Şiirlerini okuyunca görüyoruz ki; annesi *Gökhan*'ın kutsalı ve âdeta *mabedi*... Ve şimdilerde yine âdeta bir *yalvacı* var: *Miraçhan! Miraçhan*'ın her hareketi; seslenmesi, bakışı, duruşu, duyusu, uyuması... Her şeyi, *Gökhan* için büyük bir mutluluk ya da sessiz bir *acı*.

Erken yaşlarda kaybedilen babanın yeri dolmuyor elbette. Doyamadan yitirdiği babanın özlemi ve flü anılarla doldurulmaya çalışılan boşluk... Ondan sonraki yokluk yıllarında, annenin yüceldikçe yücelmesi, kutsandıkça kutlanması... Derken, yitirilen kardeş... Tüm bu kapsam ve görünüm içinde *Gökhan Akçiček*'ten soyadı gibi şiirler dö-külür. *Akçiček Şiirler*dir bunlar. Elma çiçekleri kadar saf, kiraz kadar samimi, kar kadar etkili, papatya kadar ruhu coşturan, çiğ kadar *hüzün* veren...

Gökhan'ın şiirini okurken şöyle oluyor: Sanki kayalık bir dağ yamacındasınız... Vadi serin, ama tepede güneş yakıyor. Kayadan su çıkıyor. Temiz, duru ve soğuk. Bir yudum içiyorsunuz; kesiliyor... Zaman sonra yine... Zaman sonra yine... Ne suya doyuyorsunuz, ne sudan vazgeçebiliyorsunuz, ne bırakıp gidebiliyorsunuz, ne tam serinleyebiliyorsunuz. Öylece, kayalara bakakalıyorunuz. Sonra, yükseklerde, başka yerlere akan sular görüyorsunuz. Ah keşke orda olabilsem de, o sudan da içsem diyorsunuz; içemiyorsunuz. Sonra, bu bir rüya imiş meğerse... Uyanıyorsunuz. Uyumak isteyip uyuyamıyorsunuz... Derken bir dal, bir fidan, bir filiz kırılıyor. Belki incir dalı, belki yaygın, belki söğüt... Hep narın dallara basan, kırılacak diye içi titreyen, gönül sevgiden ağırlaşmış, enginlik dolu bir yalnızlık kuşu... Belki bir kafdağı kuşu, belki sessiz ve saklı bir anka. Bilemezsin, duyarsın,

hissedersin bu kardeşliği, insanlığı, çocuksuluğu, masum insan hallerini...

Gökhan'ın şiirini bir de şöyle bir benzetmeyle anlatabilirim: *Gökhan*, yapayalnız kalmış sanki dünyada... Sanki bir mağarada... Elinde bir pinpon topu var... Duvara atıyor, geri geliyor. O pinpon topuyla, hem iki kişi olup konuşuyor, hem sessizlikte ses yaratıyor, hem hareketsizlikte hareket yaratıyor. *Gökhan*'ın yalnız mağarası, hayatın orta yeri... Sözcükleri sevdiklerine atıyor, onlardan geri gelen sese, harekete, cevaba, cevapsızlığa... vb. göre, bakiyesinden şiir süzüyor... An çiçeklerden bal toplar ya; *Gökhan*, sevdiklerinden acı buketler derliyor... Ve kısa, anlık çıkışlarla; pencere açıp kaparcı yazıyor şiirlerini... Hani karda-kışta, aniden pencere açılıp kapanır ya... O kısa zamanda, içeriye ne kadar soğuk ve kar gelirse o kadar... Bir anlık boşluk gibi yazıyor şiirini, bir anlık dalgınlık gibi veya bir refleks gibi... Tek hareket... Kroşe... Nakavt... Yere düşen anlam mı? İnsan mı? *Gökhan* mı? Varrn siz çözün! Billür acılarla, sessiz bekleyen semendere av, yalnız ve yüksek serendeye rüzgâr olan şiirler bunlar...

Akçiček'ten birkaç çiçek:

"her şey geç kalacak bana; Bir söğüt dalına verin/Benim ismimi; Yemek pişirirken öpme/Beni anne/Radyo dinlerken öp; Yağmurlar da bulamadı/Oyun artığı öpücüklerimizi; Ben sana bilerek gülümsedim/Küçük tırtıl; Kalbinin sesi uzuyor/Ve toplayıp getiriyor günleri; Kuma konuyor güvercin martı sanıp kendini; Avuçların üşümesin diye belki/Bir çığlık gömüyor rüzgâra kendini"

"Denizden kum çalıyorlar anne/benden seni; Beni çok yoruyor anne/Her gün ellerimi/Ceplerimde aramak; Sevgi yanı başlarından/Akar annelerin; Anne/Saçlarından mı çıkılır/Gökyüzüne; Gülüşünü bir yerlere yazmalıyım/Bir yağmur tanesine çizip; Ben ondan bir bahar büyüğüm/O benden bir ağaç uzun; Gömleğini rüzgârla dolduran her şair/Mutlaka tanır saçlarına değen ilk makası"

Uykusuz Sular'ı Akçiček'in:

Alucra kökenli Ordu Şair kardeşim *Gökhan Akçiček*, 'Uykusuz Sular' isimli kitabını Aralık 2013 baskısı olarak, *Artshop Yayıncılık'tan* çıkardıydı. Kitap, kimi zaman deneme tadında, kimi zaman öykü tadında, kimi zaman öz yaşam öyküsü tadında. *Şair Akçiček'in*, düzyazıda da oldukça yetenekli ve başarılı olduğunu teslim etmeliyiz. Yazılan okudukça, usta bir hikâyecinin üslubunu tadar oldum. Konuların ilginçliği, sıcaklığı, insanlığı; anlatıcının içtenliği hemen sanyor sizi... Dışında yağmur yağıyor, siz yan kapalı-yan açık bir kahvehanede çay içip simit yiyorsunuz; sokaktan anne ve elinden tuttuğu çocuk geçiyor sanki... Anne, şemsiyeyi oğluna tutuyor, kendi ıslanıyor; çocuk bir şey istiyor, anne alamıyor; az gergin, çok hüzünlü, acıların ve tasalarını gizleyerek, çabuk adımlarla mahalleye doğru gidiyorlar... Bu yazdıklarımı kitaptan almadım, kitaptan aldığım duyguyla ben söyledim. Nitekim kitabın kapağına camdan gözüken bir ağaç, yolda giden şemsiyeli bir adam, boş bir bank ve camı kaplamış yağmur damlları konulmuş. Daha kapaktan bakarak üşüyor, tenhalık ve yalnızlıktan ürüyor-sunuz. Aslında, kitap, bir nevi, *Gökhan Akçiček'in* yaşam öyküsü; ailesi, çocukluğu, anıları, gözlemleri, yüreğinde ve belleğinde kalan yaralar, izler; hayat yolunda karşılaştığı ga-

riplikler, çelişkiler, dramalar... *Ordulu* olmak, *Alucralı* olmak, *İstanbul'da* olmak; taşra-merkez dengesizlikleri, *taşranın taşrası*, biraz da *Gökhan*'ın okumaları ama öyle değil, hayat-okumaları...

Kitap, bölüm bölüm:

a) UYKUSUZ SULAR: Sokağın Dili, İlk Oğullar, Susmayı Özlemek, Yüzyılın Aşkı (Güzide ve Bilal)-*Güzide Güllüfekar Taranoğlu* ve eşi-, Hangi Köşeye Baksam Karşımda, Dönmek Mümkün mü, Bir Ben Var İçimde Âleme Şenlik, Salıncaktaki Çocuk, Uykusuz Sular, Yerleşik Hüzün, Karnesi Güz Yaprağı, Hasdal'ın Son Martıları isimli yazılardan oluşuyor.

b) DAL UCUNDA AL YAPRAKLAR: Bir Yağmurun İlk Günü, Şiirin Parmak izi, Kuş Cıvıltısı İnsan Hıçkınğı, Çırpınıp İçine Döndüğüm Deniz, Anamur'dan Geçen Bulut-Abdülkadir Bulut-, Ağlasun Ay Şafağı-*Hasan Hüseyin Korkmazgil-*

c) SOLGUN NAKİŞ: Edebiyatımızda Alucra 1-Cemal Süreyya, Gülten Akın ve Yalvaç Ural'da Alucra-, Balım Kız Dalım Oğul-*C.A.Kansu'da Alucra-*, Naim Tiralı'nın Alucrası, Bir Rafet Ekiz Vardı. Son bölüm yani Edebiyatımızda Alucra, başlı başına ve ayrı bir kitap olmayı hak ediyor. Nitekim *Gökhan*'la görüştüm; orada bulunmayan başka Alucra yazıları varmış, ayrı bir kitap yapmaya niyetli. Kitap 116 sayfa. Okunmaya doyulmuyor. Her okuduğum yazının altına tarih düştüm, okudukça; sindire sindire, duya duya okudum. Herkesin kendine göre trajedisi vardır. Zaten trajedisi olmayan insanlar edip ve şair olamazlar, olurlarsa da yavan olur. Elbette *Akçiček'in* de var. Uykusuz Sular'da, bu acı huzmesini, gül kanamasını görüyor ve anlıyorsunuz. *Gökhan*'ı kişi ve insan olarak da tanıdığım için, daha değerli oldu benim için bu kitap. Hiç kimse, kişiyi, kendinden daha iyi bilemez ve anlatamaz. Bu kitap ve benzerleri belge niteliğinde.

Gökhan Akçiček, 1961 doğumlu. Birçok kitabı var, bir de Uykusuz Sular'ı... Sürekli üreten, çalışan bir kardeşimiz. **Şiir:** Bulutlar Örtmese Güneşi, Bülbül Deresi Şiirleri, Çocuklara Ölüm Yakışmaz, İnce Hüzünler Senfonisi, Denizlere Söylenen Şarkı-Seçme Şiirler, Yakamıza İlişen Rüzgâr, Her Harfin Bir Şiiri Var; **Anı-Öykü:** Yaban İncirleri; Antoloji: Anne Bu Şiirler Sana, Ordu Şairleri Antolojisi; **Deneme:** Kırk Sesler Sokağı; Armağan: İhsan Gürdal Kitabı, Azer Yaran Kitabı vb.

Gökhan Akçiček, yazıyla (ve elbette şiirle) yaşamını özdeşleştirmiş. Sözcüklerle ve harflerle geziyor, ardında cümleler ve dizeler bırakıyor. Gerçi; annesi, sular da uyur oğlum, onlarınki de can' diyerek, çocuk-Gökhan'ı uyutmuşsa da... Hayat ona öğretmiş ki, sular hiç uyumuyor...

Kırk Sesler Sokağı'nda Bir Çelebi:

Şair *Gökhan Akçiček*, "Kırk Sesler Sokağı" isimli kitabını Mart 2010 tarihinde, "Kumdan Yazılar"dan yayınlamıştı. Bana imzalanıp verilmesi ise 2 Nisan 2010. İlk başta, 'tanıdığım yazılar-tanıdığım kişiler' mantığıyla rehavet yapıp, ertelemiştim. *Gökhan*'ın "Uykusuz Sular"ını okuyunca ve hatta üzerine yazı yazınca; hızımı alamayıp Akçiček'in bu kitabını da okudum. Düşündüm, bunu da yazmalıyım. Değil mi ki, yazar yaşadığı çağın/dönemin ve yerin tanığı olduğu gibi; okuduklarının ve tanıdıklarının da tanığıdır.

Kitabın kapağını, Ordu'nun yetenekli ve yükselen res-

samı Orhan Zafer hazırlamış. Taşbaşı Mahallesi Menekşe Sokak'ın resmini koymuşlar ön-kapağa. **Akçiçek**, "Bu şehrin tozu toprağı, sokaklarında bulaştı üstümüze. O kokuyu duya duya büyüdük. Yolumuz *hep kırık sesler sokağına düştü*" diyor 'Dibâce' bölümünde ve sonra da 'Şehr-i Ordu'ya ithaf ediyor kitabını. Özetle, bu, Ordulu olmanın, Ordu'ya bağlılığın, Ordu'nun değerlerinin ve yaşantısından izlerin kitabı. Kırık Sesler Sokağı'nın kimi bölümleri tadımlık yazılardan ve değinilerden oluşuyor. Kuru havalardan, soğuk rüzgârlardan söz ettiği yerde bile keyifle okutuyor kendini. Bir duyarlilik ve duygu üzerine kurulmuş çünkü. Yalnız gözlerinizle değil yüreğinizle de okuyorsunuz. Kimi "Kırmızıydı Hırkan" yazısında olduğunca, liseli saflığı ve masumiyetini, bakışma aşklarını; kimi de Yalnızız'da anlattığı gibi, günümüz ama özellikle taşra insanının yalnızlığını ustalıkla işliyor. Bir bakmışsın, Müvekkil Bekler Hayat Beklemez'de olduğunca, şairin sevmediği tarzda konuşan birine sitem ediyor. Bir bakmışsın, Ordu'nun önemli şairlerini ve kültür insanlarını anlatıyor mahir ve samimi cümlelerle. **Şinasi Tepe** (Kent Kırğını Bir Şair), **Selçuk Küpçük** (Sokağımızın Eksik Gölgesi), **Fatin Hazinedar** (Münhasır Acılar Namzedi), **Ilyas Tunç** (Ordulu Diyojen), **İrfan Yıldız** (Sebepsiz Sevmeler Yorgunu) gibi şairleri tanımaktan mutlu oluyorsunuz kitapta. Ki benim için yazdığı yazı hep tebessüm ve hüznün okuduğum bir yazıdır. Bunun yanında, **Fahri Çelebi** (ki benim çok sevip saydığım bir kişiliktir; kendisine ekselans derdim), **İhsan Gürdal** (bu yazıyla, hakkında etraflı bilgim oldu), **Cavit Kalpaklıoğlu** (-önceden- bir kitabını okumuş olduğum bu yazı daha iyi tanımış oldum bu yazıyla) gibi kişiliklerin, özet

birer portresini başarıyla sunuyor bize. Kuşkusuz **Fahri Çelebi** çok daha büyük bir dünya, çok yönlü, çok renkli bir kişilik idi. Onu anlatmak için birkaç yazı bile yetmez. Nitekim dostum **İbrahim Dizman**'ın, 2009'da yayınlanan, 'Şehirde Bir Gökkuşluğu: Fahri Çelebi' isimli bir kitabı var. Öte yandan, tanışıklığım olmasa bile, İhsan Gürdal da, çok önemli bir kişilik ve daha geniş çalışmalarını hak ediyor. Nitekim Gökhan Akçiçek'in 'İhsan Gürdal Kitabı' isimli bir yapıtı da var. Gene, kitapta, Akçiçek'in; Mürsel Engin (Şehirleri Süsleyen Yolcu), Sıtkı Çebi gibi önemli kişiliklere yaptığı değinilerle, **Biröl Öztürk** ve onun 'Herkesin Babası Ölür' isimli kitabı üzerine döktüğü dilleri değerli ve önemli buluyorum. "Işıklı Dağın Yıldızı: İ.Hakkı Hazinedar", "Sevda Bahçesinin Gazel Yaprağı: Ünal Yıldırım", isimli yazıları da, Ordu renkliliği ve çeşnisini yansıtmaya adına önemli. Kitabın sonuna varınca; G. Akçiçek'in, neden çocuk edebiyatıyla-şiiirle ilgili olduğunu, kendi anlatımlarıyla öğreniyoruz. Muhtelif konuşmalarından derlemiş bu notları. "Adı: Arkan'dı" isimli, 2007'de, genç yaşta(45) yitirdiği kardeşi Arkan Akçiçek üzerine yazdığı yazı, hem yürek sızlatan hem de bireysel tarihi adına önemli bir yazı. Gökhan'ın öbür yazılarını ve şiirlerini de göz önüne getirerek; saygıdeğer annesini, acıdan bir granit büst gibi tahayyül ediyorum. Bu denli acının ve bir şairin annesi olmak herhalde kolay olmasa gerek!

Cemal Süreya'dan duydum (yer: 2000'e Doğru dergisi bürosu, Çağaloğlu/İstanbul): "**Yalnız şiir okuyarak şair olunmaz. Şair kendini beslemeli: Resimle, müzikle, romanla, öyküyle, sinemayla, vb.**" Bu nedenle Uykusuz Sular, Kırık Sesler Sokağı ve benzeri kitapları çok önemserim.

YANILSAMA

Atlar oynuyor
İlkbaharın avucunda
Güneşi giyiyor
Ekin tarlalarını kesen
Bıçak yüzlü mevsim
Şimalin kuytusuna beyaz
Rüzgârın ıslak dilinde pas ölüm

Havlı söğütler ışıltıyor
Yalnızlığımın vebalini sen diye
Sürdüğüm boynumda
Gün basamakları
Göğün parmaklıklarına yabancı
Kuşları kaldırıyor rüzgâr
Atlann sağrısında, sancı sannısı çığlıklar...

Nuran Dünder ŞEYHOĞLU

GENÇLİĞİMİ GÖR DE GEL

Geçen yıllara götür beni,
Çocukluğumu gör de gel.
Elimde kalem, sırtımda çanta,
Öğretmenime sor da gel...

Boncuk boncuk terlerimi,
Kalem tutan ellerimi,
Diken çizdiği yerlerimi,
Dikkat eyle gör de gel...

Çabuk geçen senelere,
Sarı çiçekli çimenlere.
Çakıl dolu derelere,
Bata çıka dal da gel...

Bitmeyen hasretlerimi,
Dermansız dertlerimi.
Yoksulluğun sebeplerini,
Öğren öğren duy da gel...

Sınır çizilmiyor söze,
Köy be köy geze geze.
Yardım et ne olur bize,
Arkadaşlarımı al da gel...

Kimi öldü kimi yaşıyor,
Hasretim doldu taşıyor.
Bu ömür nereye koşuyor,
Gençliğimi gör de gel...
19.06.2019

Prof. Dr. Cemil YAPAR (Merhum)
(O.Ü. Matematik Bölümü)
(Eski) Başkanı)

DOSTLARIMI AL BANA GETİR

Al şu sazı eline gardaş,
Geçen yılları geri getir.
Çıplak ayaklı günlerimi,
İstemiyorum geri götür...

Demet demet al güllerimi,
Boynu bükük sümbüllerimi.
Delikanlılık günlerimi,
Türkülerinde dile getir...

Saçlarım vardı kara kara,
Sevdalarım onulmaz yara.
Şimdi dostluk binlerce para,
Dostlarımı al bana getir...
31.05.2019

Prof. Dr. Cemil YAPAR (Merhum)
(O.Ü. Matematik Bölümü)
(Eski) Başkanı)

ORDU'DA ESKİ HANLAR VE HANCILAR

H. Naim GÜNEY (Araştırmacı-Yazar)

Neredeyse bir çığ gibi gelişip, büyüyen teknolojik buluşlar insanlığa sayısız faydalar sağlarken, birçok mesleğin geçerliliğini yitirmesine de sebep olmuştur. Bu işlerden geçimini sağlayan birçok kişi de, ya işsiz kalmış ya da meslek değiştirmeye mecbur kalmıştır. Artık pek rağbet görmeyen mesleklerden biriside Hancılıktır. Otel-lerin yaygınlaşmaya başladığı 1960'lı yıllara kadar, şehir ve kasabalara konaklama amaçlı gelen yerli ve yabancı yolcuların, tüccarların, kapılarına dayandıkları önemli mekânlardan olan hanları işleten insanlara "Hancı" denilirdi.

Hanlar iki kısımdır; belli bir yol alıştan sonra dinlenmek için durulan, daha önce belirlenmiş olan "Menzil Hanları" adı verilen yapılar ulaşım yolları üzerine inşa edilmiştir. Birde "Şehir Hanları" vardır. Şehir hanları tamamen ticari amaçla kullanılmaktadır. Hanın bir bölümünde genelde üst katta gelen misafirlerin konaklamaları için odalar bulunur, diğer bölümünde ise ambarlar ve geniş avlular yer alırdı, genelde giriş katta olan ahırlar ise bu malları taşıyan katırcı kervanlarının hayvanları ile dolup taşardı.

ORDU'DA ŞEHİR HANLARI ve HANCILIK MESLEĞİ VARDI...

19. Yüzyıldan beri Ordu'da az yataklı küçük küçük "Ordu Palas" gibi otellerin varlığı görülmektedir. Ancak bu küçük otellerden başka kent merkezinde çok sayıda hanın da işletildiği tespit edilmiştir. Ordu'daki bu hanlar genellikle sahiplerinin adı veya lakabı ile anılmaktadır. Örneğin; 19 Eylül Meydanı'nda şadırvanın karşısında bir zamanların meşhur olan "Kavrazoğlu'nun Hanı" gibi... 1970'li yılların sonuna değin Ordu'da birçok han vatandaşın işini görmüş, hizmetini vermiş ve sonunda bu hanlar tek tek kapanmıştır. Günümüzde bu hanların yerine başka amaçlı beton yapılar dikilmiş, hanlarla birlikte hancılık mesleği de tarihe karışıp kaybolmuştur. Ordu Merkezde yapılan araştırmalarda; Şadırvan ile Takıl pazarı arasında

vaktiyle dokuz on civarında han işletildiği tespit edilmiştir. Bunlardan saptanabildiği kadarıyla; Kavrazoğlu Mehmet Ağa, Acemoğlu Hacı Kazım Ağa, Çakaroğlu Kalost Efendi, Acemoğlu Muharrem Bey, Yazıcızade Ali Usta, Tüysüz oğlu Hasan Ağa, Muhacir Mehmet Ağa, Sofuoğlu Abdurrahman Efendi'nin hanları en tanınmışları olarak Ordu tarihine ait yazılı kaynaklarda adları geçmektedir.

1950 öncesine tekabül eden yıllarda Ordu şehir merkezini köylere bağlayan yollar henüz açılmadığı için pazar kurulan Çarşamba günlerinde, kentteki hanlar şenlenir, yatılı müşterileri çok olurdu. 60-70 yıl önce köylü üretici bir iki çuval mısırmı, fasulye, patates ve meyvesini hayvanına yükleyerek bir gün önceden yola çıkardı. Yine Ordu'ya gaz yağı, tuz, basma bez türü alışveriş yapmaya, mahkemeye veya doktora gelenler de çok olurdu... Çevre köylülerin dışında Ulubey, Gürgentepe, Gököy veya Mesudiye'ler den gelmiş yolcular da oluyordu. Kent dışından gelenlerin bir kısmı Ordu şehir merkezinde akra-ba, hısım ve arkadaşları varsa onların evlerinde konaklardı. Eğer kalınacak bir ev imkânı yoksa köylerden gelenler çarşıdaki hanlardan birisinde kalırdı. Ordu'da otel olarak kullanılan han binaları genelde altı taş kargir üstü ahşap bağdadi sıvalı ve iki katlı yapılarıdır. Bina girişinin tamamı ahır olarak kullanılıyor, üst katın bir bölümü boydan boya salon, diğer bölümü, salona açılan kapılı bir ya da iki odalı otel olarak hazırlanırdı. Odalara alabildiği kadar karyola konulur, salon ise karşılıklı hasır örtüyle döşenirdi. Hanlarda girişte hayvanlarında alikonacağı ahırlar da vardı. Bu bakımdan hayvanları ile birlikte konaklayacakların yeğleyecekleri bir yerdi. Hanlar otellerden daha ucuza gelirdi. Hanların birçoğunun etrafında nalbant, semerci, demirci, berber gibi dükkanlar da olurdu. Akşam konaklamaya hana gelen bazı yoksul köylüler, Hancı'ya hasırda yatacağını söyler, 15 kuruşu peşin öder, yukarı çıkardı. Hasırda yaz-kış, yorgan ve yastık olmazdı... Köylülerin heybesi ise yastığı olurdu. Salon tikiş-tikiş köylüyle dolardı. Kış aylarında soğuk olur diye bir kaygı yoktu.

Aşağıda hayvan, yukarıda insan kalabalığının varlığı han sıcaklığını, değme konakların ısıyla yarıştırdı. Köylüler hanların durumunu bildikleri için zaten kat-kat giyinmiş olurlardı. Yorgana pek gerek yoktu. Otele yorgun gelen müşterilerde hasırlarda yatan müşteriler gibi karyolada üstü başıyla yatarlardı.

Bazen hancının yokluğunda, han sahibini dinlendirmek için handa oğlu veya kardeşi müşterileri karşılar, ücretlerini alır, hayvanlara göz-kulak olur, yatılılara yer gösterirdi. Bazı geceler, handa müşteriler arasında kavga, dandırma veya hırsızlık gibi tatsız olaylar yaşanırdı. Ama böyle olaylar yaşandığında büyütülmez, dava açılmaz, ölüm-kalım yoksa olay örtbas edilirdi. Bazı hanlarda 7-8 karyolalı odalar da olurdu. Karyolalı odalar o yıllarda çok

ayncalıklı ve lüks sayılırdı. Karyolalı oda müşterileri han sahibine gelip, kasıla kasıla:

"Hancı, karyolamı göster" demesi görülmeğe değerdi. Karyolacı müşteriler, hasır müşterileri yattıktan sonra karyolalarının bulunduğu odaya uyumuş olanları uyardıracak kadar yüksek sesle konuşarak giderlerdi. Hele ayaklarında çanak değil de kabaralı çapula varsa, giydiklerinin çapula olduğunu belirten sert adımlar atar, uyardırdıkları hasırcılara, ellerindeki kandili yüzlerine kaldırıp kim olduklarını gösterir, sanki ağalıklarını zenginliklerini kanıtlarlardı.

Hancı ve çırağı, son kez salonda bir olumsuzluk olup olmadığını kontrol için yukarı çıktığında, ağırlaşan havadan nefes dahi alamazlardı. Aşağıdaki hayvan, yukarıdaki insan kokusu, hele yırtık çanıklara sığmayan ayak kokusu alışkın olmayanları, etkileyecek yoğunlukta olurdu. Ahırda pireler uçuşur, salonda bitler, tahtakurulan kol gezerdi. DDT icat olununcaya kadar bitlenmek o dönem yaşayan neslin acı ve dramatik kaderi olmuştu.

ORDU KÖPRÜBAŞI'NDA EN SON BİR HAN KALMIŞTI. ADI DA "YÜRÜRLER"İN HANIYDI...

1960'lı yıllar da eski Ordu Devlet hastanesinin(bugünkü İl Sağlık Müdürlüğü) bahçesinden itibaren denize doğru adeta bomboş; fındık bahçelerinden başka barakamsı birkaç yapının ardından uzunlamasına bir iki binadan oluşan Ordu Sanat Okulu (Endüstri Meslek Lisesi) vardı. Bülbül deresinin doğu tarafında sadece fındık bahçeleri vardı. Köprübaşı'ndan Bucak mahallesine kadar olan bölgede o zamanlar in cin top oynardı. Karşıdan bakınca göze sadece Köprübaşı'nda trice bir yapı görüldü. Bu bina Bayram Yürür'ün Hanı idi... Uzak yoldan gelen bazı köylüler handa gecelerken, altındaki ahıra da atlarını bağlarlar ve yüklerini bırakırlardı... O yıllarda her köylü aile, at, eşek, katır gibi taşımacı bir hayvan beslemek zorundaydılar. Ürettikleri ürünleri, tarla ve bahçelerinden evlerine taşımak, kasabada pazarlamak, gerektiği zaman da sırtına binmek için bu gerekiydi.

Hayvanlar, pazara inen yükü ya da sahibini getirdiğinde, kendi yiyeceklerini de getirir; köylülere otel, hayvanları için ahır olmak üzere yapılmış hanlara girer, ahıra bağlanır, mevsimine göre getirdiği sap, saman, arpa, yeşil ot önlerine atılırdı. Hancı, ahıra çekilen hayvanın sahibine, gece kalıp kalmayacağını sorar, kalacaksa, kendi

için on beş, hayvanı için on kuruş ödeyeceğini söylerdi. Adam gece kalmayacaksa sadece hayvanı için beş kuruş öderdi. Ordu'daki son hanlardan birisi olması nedeniyle Köprübaşı'ndaki Yürürler Hanının daima özel bir yeri olmuştur. Ordu merkezindeki birkaç eski otelin tarihi elbette çok eskilere gitmektedir; ama alt katında atların bağlandığı üst katında konaklatılan bu Yürür han, 1970'li yılların başlarına kadar hizmet vermiştir. Konaklama kısmı işlevini daha sonra yitirse de 1970'li tarihlere kadar yakın köyden şehre gelenler atlarını, katırlarını bu Yürürler hanının ahırına bağlamıştı.

ÇAMBAŞI YOLU ÜZERİNDE KONAKLAYACAKLAR İÇİN BİRÇOK HAN VARDI...

Ordu şehir merkezindeki hanlardan başka bir de şehir dışı yollar üzerinde bulunan ve halkın hafızalarında derin izler ve hatıralar bırakan hanlar vardır. "Menzil Hanları" adı da verilen bu tür yapılar ulaşım yolları üzerine inşa edilmiştir. Ordu ilinde yapılan araştırmalarda menzil tipi hanların yaylalara gidilip gelen yol güzergâhı üzerinde işletildiği tespit edilmiştir. Bu tip menzil hanlarının işletildiği güzergâh ise Ordu merkezin yegâne yaylası olan Çambaşı yolu üzerinde bulunmaktadır.

1950 yılı öncesinde Ordu ile Çambaşı arasında her türlü yolculuğun at ve katır sırtında ya da yaya olarak yapıldığı görülmektedir. Ayrıca 19. Yüzyıldan beri yayla yolları üzerinde seyahat edenlerin en büyük sorunlardan birisi de soygunlar yapan eşkıyalarla karşılaşmaktır. Bu yüzden gündüz ilerleyen yolcular hava kararmaya başlayana kadar bir menzil hanında konaklamaları emniyetleri icabıydı. Kabadüz Yokuşdibi ve Çambaşı yaylasında yolcuların ve hanların güvenliği için Jandarma karakolları mevcuttu. İki gün boyunca maceralı bir şekilde atlı veya yaya bir biçimde yapılan yolculuk dolayısıyla Çambaşı yolunda belli noktalarda konaklamak amacıyla işletilmiş olan birçok tarihi menzil hanına rastlamak mümkündür.

Çambaşı yolu boyunca bulunan bazı hanlarda ancak yörenin eşrafı, ağalar ve beyleri konaklayabilirdi. Han'daki hizmetler ancak bu kişilerin şahıslarına ve hayvanlarına yapıldı. Oldukça donanımlı olan bu hanlarda her türlü yük hayvanlarının bakımları da yapılır; nal koşum takımlarının tamiri yapıldı. Hayvanların samanı, arpası bolca verilir, hatta tımarları yapıldı.

ÇAMBAŞI YOLU ÜZERİNDEKİ TARİHİ MENZİL HANLARI VARDI...

Ordu-Çambaşı yolu üzerindeki; Ordu-Eskipazar yolunun Çambaşı'na ayrılan sapağın yanındaki Katırcıoğlu Hanları ilk hanlardı. İki Hanın birisi Civil Deresi kenarında diğeri de bugünkü karayolu kenarında kalan benzinliğin olduğu yerdedi. Bu hanlar çevreden gelenlerin uğrak yerleri idi. Bu hanlar Katırcıoğlu ailesinin toprakları üzerinde inşa edilmişlerdi, muhtemelen de Katırcıoğlu ailesi mensupları tarafından işletiliyordu.

Katırcıoğlu Hanlarından sonra Çambaşı yolu baş-

lamaktadır. Katircioğlu hanlarından sonra Çambaşı yolundaki hanların ilki Bayadı köyünün Kuş Gediği denilen yerde kurulu idi. Burada aynı zamanda bir de Jandarma Karakolu bulunmaktaydı. Kuş Gediği Hanı, Çambaşı yolcularından çok çevre köylerin bazı ihtiyaçlarını karşılıyordu. Ordu çarşısına satılmak üzere taşınacak bazı tarım ürünleri bu handa toplandıktan sonra, pazardan bir gün önce şehre yüklenirlerdi. Kuş Gediğinden Melet ırmağına kadar inen dik yolda başka bir han yoktu.

Çambaşı yolu üzerindeki diğer hanlardan birisi de Kabadüz merkezinde de idi. Ama burası, Çambaşı yolcularının pek rağbet etmedikleri; ancak dost ahbabın buluştuğu bir yerdi. Kabadüz ile Bakacak arasında Gozmidoğlu hanı ile Zikiroğlu hanı adlı tanınmış Bakacak hanları vardı. Gozmidoğlu hanı pek işler bir yer olmamakla birlikte Kabadüz'e yakın köylerden yaylaya çıkanların uğradığı bir uğrak yeri idi.

Çambaşı yaylasına çıkış esnasında İlya'nın hanı vardı. İlya'nın hanına gelip geçen yolcular pek uğramazdı. İlya'nın hanın en büyük özelliği, müşterileri de önceden yer ayırtan Ordu'nun zengin ve ünlü aileleri kalırlardı. Bu handa her önüne gelen ikamet edemezdi. İlya denilen bir Rum ailenin işlettiği bu handa Ordu'lu Ağa ve beylerin dinlenip, rahat etmesi ve eğlenmesi için her türlü detay bulunmaktaydı.

Bakacak mevkiinin hemen yanı başında yer yer kayalık olan bir dik yokuş vardı. Bu mevkiin adı Dik döşeme idi. Bakacak Hanlarından birkaç yüz metre ilerideki Dik döşeme bayırının dibinde yine büyük bir han vardı. Dik döşeme hanın bulunduğu bu yer, iki sırtın arasındaki çukurlukta idi. Çambaşı yaylasına giden bu yol hanın tam önünden geçmekteydi. Hanın fazla geniş bir sahası yoktu. Bu han, Bakacak Hanları kadar müşteri toplamıyordu.

O yıllarda Bakacak ile Yokuşdibi arasındaki yol, hayvan sırtında tam dört saat kadar sürmekteydi. Bu yol üzerinde tek bir han vardı. Bu han da yol aydını denilen mevkideki tek katlı, geniş cephe, etrafı meydanlık olan meşhur "Yol Aydını" hanıydı. Yaylaya çıkan şehirli ve çevre köylerdeki eşrafın, buraya uğrayarak heybelerindeki içkilerini handa içip; sonra da sohbe koyulurlardı. Yol Aydını hanına yörenin ileri gelenleri kaldıkları eğlendikleri ve istirahat ettikleri sürede başka kimse alınmazdı.

Yol Aydını ile Yokuş dibi arasında yol boyunca başka bir han yoktu. Yokuş dibindeki hanlar ise oldukça geniş, genelde ahşap, ahır kısmı direk arası taş dolma duvar, iç kısmın ortasında büyük bir salon ve bu salona açılan odalar bu hanların özellikleri arasındaydı. Hana ge-

len yolcuların ilk işi; hayvanlarını doyurmak ve bakımını yapmak olurdu. Zira Çambaşı'na varmak için önlerinde 6 saatlik oldukça dik bir yol daha vardı. Bu zor yolları aşmak için gerek yolcuların gerek hayvanların canlı, diri ve tok olması lazımdı. Bunun için Yokuş dibinde bütün hazırlıklar tamamlanırdı.

Yokuş dibine girmeden Kirazdere sapağında "Deli Ahmet" namıyla maruf Ahmet Ağanın bir hanı vardı. Bu han daha ziyade civardan gelen köylülerin mallarını depoladıkları, buradan da büyük pazarlara sevk ettikleri bir yerdi. Deli Ahmet'in hanı konaklama için pek kullanılmazdı.

Yokuşdibi hanlarının iç kısmındaki geniş salonda gece gündüz yanan büyük bir sac soba bulunurdu. Bu sobanın sıcaklığı ile salona açılan küçük odalar ısıtırdı. Geçmişte Musakırık köyüne bağlı bir semt olan Yokuş dibi çarşısını ikiye bölen yolun her iki tarafında hanlar vardı. Bu hanlardan birisi de gayet muhafazalı bir yapı olan Bıyıkoğlu Mehmet Ağa ile Köksalların müşterek inşa ettikleri ve işlettikleri Bıyıkoğlu Mehmet Ağa Hanı'dı. Burada, daha ziyade şehirden gelen seçme misafirlerle, yörenin tanınmış şahsiyetleri kalırlardı. Bir başka

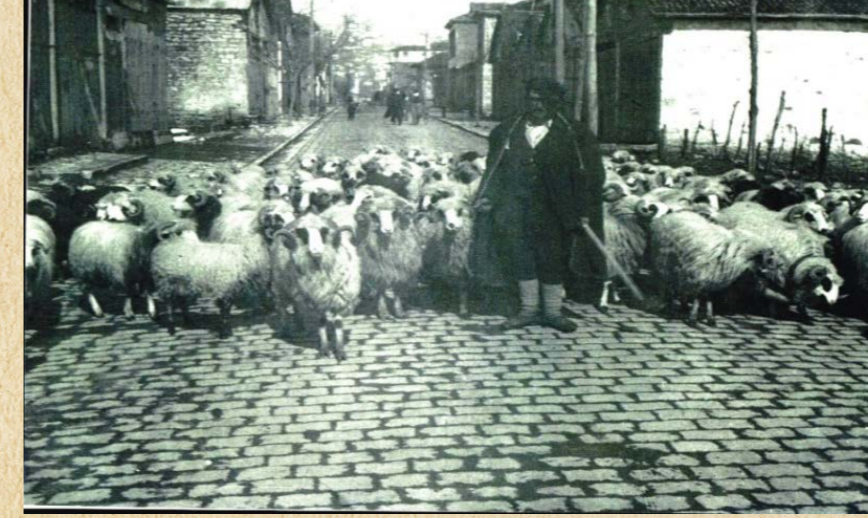
handa bir tarafında nalbant dükkânı bulunan ve ufak bir yapı olan Siviçoğlu Hasan'ın hanı idi. Yokuşdibi Karakol binasıyla çarşı arasındaki geniş düzlükte Tıkiloğlu Kuru Yusuf'un da çok bakımlı bir hanı vardı. Bu yalnız Yokuşdibi'nin değil, belki de Çambaşı yolunun üzerindeki hanların en güzel ve bakımlı olanlarındandı. Tıkiloğlu Kuru Yusuf'un hanında da çok tanınmış kişiler ve yörenin ileri gelenleri misafir kalırlardı.

Ayrıca, Yokuş başına doğru giden yolun "Çapkın say" denilen mevkiine varmadan hafif bir çukur olan sağdaki geniş düzlükte de iki büyük han vardı. Bu hanların büyüğüne, 70-80 yıl evveli burayı işleten şahıstan dolayı Oflu'nun hanı denilirdi. Han, aslında geçen yüzyılın sonunda Çapkınsay hanı olarak tanınırdı.

Milli Mücadele yıllarında, asayişin bozulduğu, asker kaçırlarıyla bazı eşkıya çetelerinin yayla yüzünde huzuru bozdukları devirlerde, çete ve eşkıyaların barındıkları han, işte bu Çapkınsay Hanıydı. Bu hana genellikle yayla dönüşü uğranılır, Yokuş dibine girilmeden aşağısındaki dereden gizlice geçilerek, Yokuş dibinin çıkışındaki Oğlak alan Obası kenarından Kiraz dere istikametinden yola devam edilirdi.

Çapkınsay hanından 300-500 metre kadar ileride, Yokuş dibinin çıkışında ufak bir taş yapı Jandarma Karakolu olarak hizmet görmekteydi, burada ayrıca telefon

da bulunurdu. Ancak, Karakoldaki 1-2 jandarmanın, takviye edilmeden, yardım görmeden, Çapkınsay hanında barınan kanun kaçaklarına karşı o günlerde bir şeyler yapması pek kolay olamazdı. Bu ufak karakol eşkıya ve çetelerin Yokuş dibi ve çevresinde oturanların huzurlarını daha fazla kaçırmalarına, kasabaya girmelerini önlemek için başka bir hizmette bulunamıyorlardı. Bu dahi çevre sakinleri için büyük bir nimetti. Çapkınsay eteklerinde Karakola daha yakın bir yerde Abdurrahman Hoca adında bir zata ait bir han daha vardı. Abdurrahman Hoca hanında bir rivayete göre yaz aylarında çocuklara kuran öğretir, onlara dini bilgiler vererek yetişmelerini sağlamış.

Yokuş dibi'nin içindeki hanların en büyüğü Rızvan'ın Hanı idi. Yokuş dibi kasabasına girişte, hemen soldaki ilk bina olan bu hanı, her zaman ve bilhassa Pazar günleri kalabalık yolcularıyla büyük bir canlılık içinde görmek mümkündü. Hanın yanında, fırın, bakkal dükkânı, karşıda kahvehane, aşçı dükkânı, nalbant ve demirciler bulunurdu. Ayrıca, yakınlarında bazı evler vardı, hanlar da kısa süre de olsa konaklarıyla bu evlerden süt, yoğurt, kaymak, yumurta ve bal getirilir, bu suretle yokuş dibi oldukça canlı bir alışveriş yeri haline gelirdi. Hatta burada bir zamanlar çok meşhur olan Yokuş dibi patatesi satın alınarak ya Ordu'ya getirilir veya Çambaşı'na gönderilirdi.

Yokuş dibinde sağ tarafta Deli Mustafa'nın hanı denilen büyük bir han daha vardı. Hanın etrafında patates tarlaları ve Yokuş dibi halkının odun ihtiyacını karşıladığı orman vardı. Yokuş dibi'nin bir başka hanı da Deli Mustafa'nın hanın tam karşısında iki katlı balkonlu bir binaydı. Bu bina Cumhuriyetin ilanından sonra kısa bir süre Nahiye Müdürlüğü de olmuştu. Yokuş dibinden sonra Çambaşı istikametinde eski ve yeni yapılan yolların Çapkınsay'dan sonra ikiye ayrıldığı yerde bir başka ahşap bina daha vardı. Bu ufak yapı, geçen yüzyılın sonlarına kadar, tek yol olarak kullanılan "Dirikli Dırık" tepesinin arkasından Emine pınarına ulaşan dik yokuş için, kısa bir mola yeri idi. Yokuşdibi ve Yokuşbaşı adları, hayvan sırtlarında inilip çıkılmayan bu dik yoldan dolayı verilmiştir. Her ne kadar bu yol Turnalık ile Yokuş dibi arasını çok kısaltmakta ise de, bu kısaltma daha ziyade Turnalık'tan gelişte bahis konusu olmakta; o da sadece yüksüz hayvanlar ve

yayalar için bir önem taşımaktaydı. 20. Yüzyılın başlarında, şu an ki araba yolu açıldıktan sonra, Çapkınsay'dan ayrılan bu dik yokuş tamamen terk edilmiştir.

Diğer at yolu zamanla genişletilmiş ve her türlü motorlu vasıtaların geçişine elverişli hale getirilmiştir. Yokuşdibi'nden sonra geniş bir yerleşme bölgesi olan 1500 rakımlı Turnalık obası Kotana'ya yakınlığı ayrıca Çambaşı yolu üzerinde kurulmasıyla her zaman şenlikli bir durumdaydı. Ancak, Turnalık'taki hanlar, Ordu-Çambaşı yolcuları için fazla bir önem arz etmiyordu. Gidiş ve dönüşte bu hanlara uğranılmıyordu. Zira Turnalık o zamanlar Çambaşı'na yayan olarak 3-3,5 saatlik bir uzaklıktaydı.

Bu kısa mesafe için çok zaruri haller dışında konaklamak ihtiyacı duyulmazdı. Turnalık'ta en tanınmış yer Ünyeli Kavrazlı Hanı idi. Kavrazlı'nın hanında yörenin en namılı nalbandı bulunurdu ve bu nalbant bilhassa binek hayvanlarına nal çakmasıyla tanınırdı.

Turnalık'tan sonra en son uğrak yeri Çambaşı yaylası 18. Yüzyılın ortalarından itibaren yüzlerce evi, büyük bir çarşısı, fırınları, kahvehane, demirci ve nalbant dükkânları, 5-6 hanı ile büyük bir kasaba hüviyetini almıştı. 1950'li yıllara kadar Çambaşı canlı bir ticaret merkezi vasfını korumuştur. Genelde iki katlı olan Çambaşı hanları alt katında çeşitli dükkânlar veya kahvehane açılmıştı.

1913 yılında Çambaşı merkezinde çıkan büyük yangından sonra önemli hanlardan biri de kül olmuştur. Çambaşı yayla merkezindeki çoğu hanlar geçmiş yıllardaki gibi ilgi görmeyince yıkılmış ya da iş yerine çevrilmişti. Çambaşı halkının otel diye adlandırdıkları en büyük hanlardan birisi 1915 yılında inşa edilmişti. En alt kısmında ahırın da bulunan bu büyük otelin, giriş bölümünde yaylaya çıkan misafirlerin ağırlandığı bir gazino vardı. Üst katında birçok odası bulunan otel, yaylada hiç kimsenin bulunmadığı bir kış gecesi kasten yakılmıştır.

Artık Çambaşı yaylası da diğer yaylalarda olduğu gibi geniş ve konforlu karayoluna kavuşmuş, motorlu vasıtalarla 1-2 saatte günübirlik gidip gelinebilen bir mekân olmuştur. Bu yüzden Çambaşı yaylası güzergâhında işletilen tarihi menzil hanları kapanmış, hancılık mesleği de kaybolup, unutulmuştur.

KAYNAKLAR:

1. H.Naim Güney, Ordu'da oteller ve Hanlar, Ordu Olay Gazetesi -2017
2. Sıtkı Çebi, Ordu'dan Görüntüler, ORÇEV Yayını-Ordu-2000
3. Sıtkı Çebi, Çambaşı Yaylası" adlı kitap, Yokuşdibi Belediyesi Yayınları, Ordu-2000

DEDEDEN TORUNA BİR KLARNET EFSANESİ (ERMAN VE EREN ÖZDEMİR İLE SÖYLEŞİ)

Söyleşi: **Yahya PALAVAR** (Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

-El sanatları hakkında genel bir bilgi verir misiniz?

-El Sanatları, insanlığın yaratılıp yeryüzü macerasına başladığı günden itibaren ihtiyaca binaen ve içindeki güzellik duygularının dışı vurumuyla ortaya çıkmıştır. İnsanlar, kendi ihtiyaçlarını karşılamak, örtünmek, barınmak, eğlenmek ve korunmak amacıyla el sanatlarının ilk örneklerini vermiştir. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hale gelerek, yerli, milli ve "geleneksel" vasfı kazanmıştır. Geleneksel Türk El Sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek Anadolu kilimi motifli zengin bir mozaik oluşturmuştur.

-El sanatları içinde müzik aletlerinin yeri nedir?

-Müzik, bir sanat formu olmanın yanı sıra, duyguların dile getirilmesi ve dışı vurumuyla bir iletişim şeklidir aynı zamanda. Rahatlıkla diyebiliriz ki, müziğin tarihini yazmak, insanlığın tarihini yazmak gibidir. Hatta sadece insanlığın tarihi mi? Müzik, dünyanın, doğanın, evrimin bir tarihi gibidir aynı zamanda. İnsan kültürüne bakıldığında, en eski toplumlarda da görülebilecek olan müzik, insanın ruhu ve varoluşu için asla vazgeçemeyeceği bir yaratımı temsil eder. Müziğin gelişimi, çeşitli toplumlarda icat edilip geliştirilen birtakım müzik aletleri ile paralel yürümüştür. İlk müzik aletinin ne zaman ve nasıl icat edildiği henüz kesin olarak bilinmemekle birlikte, tarihçiler hayvan kemiklerinden yapılmış olan flütlerin ilk müzik aletleri olarak kullanıldığını işaret ediyor.

-Müzik aletleri içerisinde klarnetin yeri ve önemi nedir?

-Türk müziğinde kullanılan klarnetin musikimize girişi 19. yüzyıl sonlarında olmuştur. Türk müziği sazlar olarak nitelendirdiğimiz ud, ney, kanun, tambur ve kemençe seslerinin, saray bahçelerinde geçen fasıllarda yetersiz ve verimsiz kaldıkları görülerek yeni bir saz ihtiyacı doğmuştur. O devirlerde sarayda bulunan Mızık-a-i Hümayun'da kullanılan klarnet, flüt ve obua gibi nefesli sazlar, fasıl musikisine katılmak istenmiştir. Uygulamada yalnız klarnetin istenilen performansa sahip olduğu görülmüş ve böylece özellikle fasıl musikisinin değişmez sazi haline gelmiştir. Fasıl musikisi ile günümüze kadar gelen bu sazi, bu günkü

haline getiren ve musikimize kazandıran üstat ise "Klarnet İbrahim Bey" olmuştur.

Klarnetin klasik sazlar olarak bilinen ney, tambur, kanun, kemençe ve ud sazları arasında yer almaması gerektiğini düşünenlerin çoğunlukta olması nedeniyle de bu saz yukarıda belirtilen klasik sazlar arasında yerini bulamamıştır, diyen müzik otoriteleri de vardır. Bu durumda rahatlıkla diyebiliriz ki Türk müziğinin seslerini ve tarzlarını tam olarak verebilen klarnet de, bu sazlar arasında yerini almaktadır.

-Peki, bu işin emektarı, uzmanı ve duayeni olan klarnet ustası dedeniz rahmetli Ahmet Özdemir'i bizlere kısaca tanıtabilir misiniz?

-1932'de doğan rahmetli dedem Türkiye'de klarnetin ilk yapımcısı ve ustasıdır. Ömrünün 65 yılını, klarneti geliştirmek, sevdirmek, yeni modeller geliştirmek ve akort ayarları için geçirmiştir. Bu işi yaparken de, yorulmak nedir bilmeden gece gündüz aşkla ve şevkle çalışmıştır.

Rahatlıkla diyebiliriz ki işte o çalışmanın sonucu olarak, biz torunları olarak aynı şevk ve heyecanla çalışıp Ahmet Özdemir Klarnet Atölyesi'ni bir dünya markası haline getirdik.

-Bu sanat dededen toruna el verme şeklinde, yani usta çırak geleneği ile sizlere geçmiş anladığım kadarıyla. Peki, sizleri tanıyabilir miyiz? Bu mesleğe ne zaman başladınız? Bu sanata olan ilginiz nereden geliyor?

-Bu sanata karşı ilgimiz ta çocukluk yıllarına kadar iner. Dedemiz rahmetli Ahmet Özdemir, bizi önce el yapımı ahşap oyuncaklarla bu işe ısındırdı. Klarnetin küçük parçalarını yapmaya çalıştık. Daha sonra da ona yardım amaçlı olarak atölyede bulunduğumuz süre içerisinde farkında olmadan mesleği kavradığımızı gördük. Bu, zor ama zevkli mesleği kavradıkça da sevdik. Klarnet yapımcılığını, rahmetli dedemizden aldığımız bilgi ve becerilerin üzerine daha güzel teknik, model ve tasarımlar geliştirerek bu işi artık dünya çapında bir markaya dönüştürdük diyebiliriz.

-Dedeniz rahmetli Ahmet Usta klarnet yaparken daha çok hangi malzemeleri kullandı?

-Dedemiz Ahmet Usta, daha çok ahşap ve metal malzemelerle çalışmıştır. Abanoz ağacı, gül ağacı, zeytin ağacı, dişbudak erik ağacı, manda boynuzu, yapay fiberle, plastik, ebonit gibi çok sayıda malzemelerle çalışmalarda bulunmuştur. En son 2010 yılında mermerden klarnet yaparak ustalık eserini meydana getirmiştir. Bu eserle birlikte sanatının zirvesine ulaşmıştır diyebiliriz.

-Peki, siz bugün itibarıyla farklı hangi malzemeleri kullanıyorsunuz?

-Bizler de rahmetli dedem Ahmet Ustanın klarnet yapımında kullandığı malzemelerin hepsini kullanmakla birlikte, yurt içi ve yurt dışından temin ettiğimiz beyaz yapay taşla ve kendi geliştirdiğimiz diğer yapay malzemelerle bu işi devam ettiriyoruz. Bu durum da bize klarnet yapımındaki farkımızı ortaya koyuyor. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, rahmetli dedemiz, mermerden yaparak sanat gücünü ortaya koymuştu. Biz torunları olarak ona layık olabilmek yolunda yapay taştan da klarnet yaparak aynı tarz geliştirdik. Ayrıca, bazı farklı ağaçlarla da klarnet yapıyoruz. Örneğin, pelesenk ağacı, sakız ağacı gibi...

-Bölgemizde dedeniz Ahmet Ustanın başka mermerden klarnet yapan olmuş mudur?

-Dedem Ahmet Usta sahasında tektir. Değil bölgemizde, Türkiye'de, hatta dünyada bile böyle bir örnek teşkil edecek olan kişi yoktur. İsteyen internete girip araştırabilir.

-Yaptığınız bu harika sanat eserlerine talip olan müşterileriniz hangi kesimlerden ve hangi bölgelerden oluşmaktadır?

-İlimizdeki yerel sanatçılardan tutun da, Türkiye çapında bu işin ustası ve duayeni olan birçok kişi yoğun bir talep göstermektedir. Sadece bu işi icra eden sanatçılar değil klarneti bir hobi olarak gören yediden yetmiş her kesimden siparişler alıyoruz. Ülkemizin ünlü klarnet ustalarından olan Hüsnü Şenlendirici, Serkan Çağrı, Bülent Altınbaş, Tolga Akşit... gibi birçok sanatçımızdan da yoğun ilgi ve talep alıyoruz.

Sadece Türkiye ile sınırlı değil tabii ki müşteri kitlemiz. Dünyanın dört bir tarafından da yoğun talepler alıyoruz. Örneğin, ABD'den, birçok Avrupa ülkesinden, Ortadoğu'dan, Balkan ülkelerinden, hatta Japonya'dan bile siparişler alıyoruz. Tabii, bu siparişlere cevap vermek de kolay olmuyor. Uzun, yorucu ve çok dikkatli bir üretim sürecine girmiş oluyoruz. Öyle ya, kaliteyi yakalamak zor bir iştir. O kaliteyi devam ettirebilmekse çok daha da zor ve dikkat isteyen bir iştir. Bu bilinçle çalışınca ister istemez çok yoruluyoruz; ancak birbirinden güzel eserler ortaya çıktığında öyle mutlu oluyoruz ki bütün

yorgunluğumuzu bir anda unutupuyoruz. Hele de onunla bir fasıl/taksim geçince değmeyin keyfimize.

-Gördüğüm kadarıyla bir aile şirketi gibi çalışıyorsunuz gayet uyumlu bir işbirliği içerisinde. Peki, ailenizde müzikle ilgilenen başka kimler var acaba?

-En başta bağlama sanatçısı olan babamız Abdullah Özdemir, Atatürk Üniversitesi Müzik Bilimleri mezunu olan ablam Banu Özdemir, diğer ablam Pınar Özdemir de ses sanatçısıdır diyebilirim. Bu arada küçük kardeşim Ege Özdemir klarnetin yapımında ve icrasında oldukça mahirdir. Aynı şekilde abim Erman Özdemir ve ben de klarnetin yapımında ve icrasında fena sayılmayız.

-Dedeniz rahmetli Ahmet Usta, ilk klarnet yapımına Ordu'nun Bayadı köyünde küçük bir kulübede başlamış. Zor şartlarda icra ettiği sanatını sonunda Ordu merkeze taşımış. Bu süreç hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

-Rahmetli dedem Ahmet Usta 1949 yılında Bayadı köyünde dediğiniz gibi küçük bir kulübede başlamış ilk işine. Burada uzun yıllar çalışıp mesleğini geliştirmiş yüzlerce esere imza atmış. Tabii, bu süre zarfında birçok usta da yetişmiştir. 1986-87 yıllarında Ordu'da küçük bir dükkân açan dedem, buradan gerekli verimi alamayınca köye geri dönmüş. Bir süre daha köyde çalışan dedem, 1997-2000 yılları arasında Ankara'da mesleğine devam etti. O zamanın şartlarında onca emek vererek yaptığı o güzelim ürünlerin pazarlamasında istediği verimi alamayınca tekrar Ordu'ya dönüş kararı aldı. Rahmetli dedemden sonra 2019 yılı içerisinde bulunduğumuz yerin yetersiz gelmesinden dolayı Ordu şehir merkezine taşınma kararı aldık. Yeni Mahalle Turgut Özal Bulvarı'ndaki "Ahmet Özdemir Klarnet Atölyesi" taşınarak babam ve kardeşlerimle birlikte mesleğimizi en güzel şekilde icra etmeye çalışıyoruz.

-Peki, bu sanattaki ileriye dönük hedefleriniz var mı? Neler planlıyorsunuz?

-Biz Özdemir ailesi olarak dedem rahmetli Ahmet Ustanın aldığı bu sanatı, geleneklerden kopmadan modern teknolojiyle daha da ileri taşıyıp bir dünya markası haline getirmek en büyük hedefimizdir. Bunu yaparken de ilimizi, bölgemizi ve ülkemizi temsil etmenin onuru, gururu ve bilinciyle hareket etmekteyiz.

-Heybe Dergisi adına yaptığımız bu samimi ve faydalı söyleşiden dolayı Özdemir ailesine ve sizlere çok teşekkür ederiz.

-Rahmetli dedem Ahmet Ustanın tutuşturduğu bu sanat meşalesini geleceğe taşımamızda bizlere verdiğiniz ilgi ve destek için asıl biz teşekkür ederiz. Müziğe ve klarnete gönül vermiş herkesi "Ahmet Özdemir Klarnet Atölyesi" ne bekliyoruz.

DÜŞÜNCE GÜCÜYLE ZİHİN NASIL EĞİTİLİR? Panik Bozukluğu İle Nasıl Mücadele Edilir?

Hicran Tercan AKTÜRK

Zihin

1-İnsanda anlayış, kavrayış, algılama yetisi.

2- Yaşantıları, öğrenilenleri, bunların geçmişle olan bağlantılarını bilinçli olarak kafada saklama gücü, bellek.

Aklın her gün daha güçlü olmak ister, duygular acı ve haz, güzel ve çirkin gibi düşünceler üretir. Akıl ve duygu bilinçli halde birleştiği zaman mantık devreye girer.

Zekâ

İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı. Kısaca sıralayacak olursak, akıl, duygu, mantık, zekâ bunların tamamına ZİHİN denir. Bizler her birimiz farkında olarak yada olmadan her gün zihnimizi yeniden dizayn ederiz. Akıl ve duygu bilinçli halde birleştiği zaman **mantık** devreye girdiğine göre, bizim zihnimiz için geçerli olan tabir ne acaba? Bizler zaman zaman "zihnim karışık, aklıma toparlayamıyorum, şu anda algım düşük" vs. gibi söylemlerde bulunuruz. Zihnimizi sağlıklı kullanmamız her dakika mümkün olmayabilir lakin her gün biraz daha zihnimizi eğitebilmemiz mümkün.

Aslında doğduğumuz günden bu güne birçok faktör bizim zihnimizi şekillendirir ve olumlu, olumsuz düşünceleri tekrar ederiz. Biz düşüncelerimizin toplamıdır o halde güzel bir hayat istiyorsak, güzel düşüncelerimiz olmalı. Hayatımızı üretirek geçiren bir insan olmak istiyorsak, üretken düşüncelerimiz olmalı. Sevgi dolu bir yaşam istiyorsak, tüm evreni kucaklamak isteyen sevecen düşüncelerimiz olmalı. Enerji ve zamanımızı zihnimizde dolaşım duran olumsuz düşüncelerle mi harcıyoruz yoksa ne dersiniz? Evrendeki her şeyi algılamaya, yorumlamaya çaba gösteren insanoğlu kendi zihin haritasının kaç biriminden haberdar acaba?

Ünlü Romalı düşünür ve bilge Marcus Aurelius, "**Bir insanın hayatını düşünceleri oluşturur**" demiştir. Amerika'nın on dokuzuncu yüzyılda yaşayan en büyük düşünürlerinden Ralph Waldo Emerson da şöyle diyordu: "**Bir insan bütün gün ne düşünürse odur.**"

İnanığımız şeyler gerçek değildir, biz neye inanıyoruz o bizim gerçeğimiz olur, olaylara iyi ya da kötü anlamını biz yükleriz. Örneğin yükseklik korkusu, asansör korkusu, gelecek kaygısı, yılan korkusu vs. gibi, tabi buna birçok örnek verebilmek mümkün. Mutlaka herkesin farklı bir fobisi vardır. Benim fobimde yıllar önce topluluk önünde konuşmaktı ve panik atak rahatsızlığı yaşamıştım. Benim için ikisini aşmak da çok zordu. Eğitimi olan kardeşim İlkay vesilesiyle topluluk önünde konuşma korkumu fırlatıp attım bilinmezliğe doğru. Bir gün kardeşim İlkay telefonda bana Ordu'ya geleceğini, eğitimle ilgili bir sunum hazırlamamı ve eşe dosta haber verip öğrendiklerimi onlarla paylaşmamı istedi. Defalarca yazıp, okuyup hazırlanmaya çalıştığım halde hayatımın en berbat sunumunu

yapmıştım, ancak şunu da biliyordum ki vazgeçemediğim sürece bir gün başaracaktım. Ardı ardına yaşadığım başarısız sunum deneyimleri beni topluluk önünde hitap edebilen bir eğitimciye dönüştürdü. Hayatımın en kötü sunumunu yaptıktan sonra eğer vazgeçseydim şimdi bu satırları dahi yazabilme cesaretim olmayacaktı. Öğrendiğim bilgiler vesilesiyle olumsuz düşünce kalıplarını nasıl değiştirebileceğimi fark ettim. Korkulanımla, zayıf yanlarımla yüzleşmem gerekiyordu; beni yöneten zihnim artık kendim yönetmeliydim.

Panik Bozukluk

Gelelim panik bozukluk rahatsızlığıma, yaşayanlar iyi bilirler ne derece kötü bir duygu ve düşünce olduğunu ve bilirim ki bazı insanların yıllarca panik bozukluğu ile mücadele ettiklerini. Yıllar önce ilk panik bozukluk yaşadığımda çok korkmuştum, kalp krizi geçiriyordum herhalde dedim. Panik atak nöbeti yaşadığımı öğrenince bununla nasıl mücadele edeceğimi araştırmaya başladım. Panik bozukluğunu tetikleyen bazı nedenler vardı, bende bu nedenlerden bazılarını yaşamıştım ve zihnim yanlış alarm veriyordu tehlike var kaç ya da savaş diyordu. Eğer kaçmayı seçmiş olsaydım hiç şüphem yok ki hapishanedeki bir mahkûmdan daha hazinolacaktı esaretim.

Bu gibi durumlarda sinir sistemimizi kontrol edemeyiz çünkü otonom sinir sistemimiz yaşadığımız bazı olumsuz şeylerden sonra bilincimize danışmadan harekete geçer. Yaşadığınız size göre olumsuz şeylerin üzerinden aylar geçmiştir ancak sizin en sakın bir zamanınızda panik bozukluk ortaya çıkabilir. Sempatik sinir sistemi diye adlandırılan fizyolojik belirtiler ortaya çıkar ve panik nöbetleri gerçekleşir ve benimde yaptığım gibi kalp krizi geçiriyordum diye acillere koşarsınız. Elbette bir rahatsızlığımız olduğunda yapmamız gereken de bu zaten, ancak ilaç tedavisinin yanı sıra psikoterapi ile desteklemediğimizde tedavi sürecimiz eksik kalmış olur. Çünkü ilacın etkisi yüzde yirmi ise, zihnimizdeki olumluların etkisi yüzde seksendir. Doktor bana ilaçlar konusunda ilk üç hafta sonra etki edeceğini söylemişti, üç hafta iyileşmeyi beklemek benim için üç asır gibiydi. Öğrendiğim zihin programlama ve düşünce gücüyle tedavi yöntemlerini tam da kullanma zamanıydı. Zihnimdeki acil durum uyarısını, yani yanlış vakitte çalan zihin alarmını yeniden ayarlamam gerekiyordu. Çok düşük dozda kullandığım bir ilacın yanı sıra yirmi bir gün sistemini uygulamaya başladım. Yirmi bir gün panik atağı her sabah davet ettim, nöbet yaşarken duşa girdim, asansöre bindim, uçağa bindim, İstanbul kalabalığında en sıkışık dolan otobüslere bindim ve zihnimde tekrar ettiğim düşünce hep aynıydı "*senden korkmuyorum, sen sadece bir duygusun seni kontrol edebilirim*" çünkü düşüncelerin gücünü öğrenmiştim.

Hayal ve gerçeği ayırt edemeyen beynimiz zihnimize hangi telkini, hangi bilgiyi atarsak bir müddet yani yirmi bir gün süresi içinde yeni düşünceleri kabul etmeye başlıyor. Bu yirmi bir gün içerisindeki önemli süreç hiç kesin-

tisiz olmalı, bir gün dahi ara verilmemeli bu önemli. Her günü zincirin bir halkası gibi düşünün ve zamanla artık bu telkinlere alışan zihin otomatikleşme dediğimiz öğrenmeyi başarmış oluyor ve bu yöntemi herhangi bir öğrenmede de kullanmanız mümkün.

Nefes egzersizleri çok önemli bu süreçte, aslında her zaman önemli diyafram nefesi almak heyecanlandığımız durumlarda kalp atışlarımızı rahatlatmak için acil eylem uygulaması ve en önemlisi de tüm bunları yapmaya çalışırken iyi olacağımıza inanmak. Başlarda biraz saçma geliyor insana, bana da saçma gelmişti. Kendinizi hiç iyi hissetmiyorsunuz ancak kendinize çok iyi olduğunuzu söylüyorsunuz ve sizin ısrarla kabul edip inandığımız düşünceleri beyninizde kabul ediyor yirmi bir gün sonucunda ve parasempatik sinir sisteminiz giriyor devreye ve acil bir durum yok, rahatla ve dinlen diyor size. Bizim yapmamız gereken yanlış zamanda çalan alarmı yeniden düzene koymak değil mi?

Her gün düşündüğümüz olumlu duygular bizi iyileştiren eylemler. İnsanın korkuları ve heyecanının olması normal bir durum öyle değil mi? Çünkü duygulardan ve olaylardan etkilenen sinir sistemimiz var. İnsanların en büyük düşmanının korku olduğu söylenir ve herkesin korkuları farklıdır. Başlarda da belirttiğim gibi bu inançlar bizim inananca dönüştürdüğümüz gerçekler, eğer gerçek olsalardı herkes asansörden korkar, uçağa binemez, yüksek-

ten korkardı ya da topluluk önünde kimse konuşamazdı. Korkularıyla yüzleşmeyenler, kendilerini korkularıyla yaşamaya mecbur durumda bırakarak çaresizliği öğrendiler. Cesurlarsa her gün yeni bir zihinle hayatına hükmetmeyi öğrenip, kendi fetihlerinin mutluluğunu tüm evrene yansıtmayı başardılar çünkü içimizde sürekli düşünce ve sözlerimize yanıt veren, sınırsız bir gücün ve zekânın olduğunu fark ettiler.

On dokuzuncu yüzyılın ünlü düşünür ve şairlerinden Ralph Waldo Emerson, "*korktuğunuz şeyi yaparsanız, korku mutlaka yok olur*" der.

Amacım doktorculuk oynamak değil, psikologda değilim, hekime gidilmeden bilinçsizce yöntemler deneyerek sağlık arayanlar için de iyimser düşünemiyorum doğrusu. Amacım öğrendiklerimi, edindiğim tecrübeleri, sayamadığım kadar insanlarla yaptığım çalışmalarından aldığım olumlu geri bildirimlerine şahit olduğça daha çok insanın faydalanmasını istemektir çünkü biz kendimizi bildiğimiz kadar varız ve yaşarız bu hayatta. Düşüncelerimize biz güç vermedikçe üzerimizde etkisi olmaz, onlara ne anlam vereceğimizi de sadece biz seçeriz. Gerçek fabrika ayarlarımızı keşfedip daha huzurlu, daha mutlu bir yaşam sürmek, üreten, seven, sevilen ve bir hoş seda bırakarak yaşamak hepimizin hakkı çünkü tekrarı olmayacak bir ömür tüketiyoruz, çünkü biz değerliyiz.

FIRTINALAR

Fırtınalar kopardın yüreğimde
dinmiyor hasretin misali
Uzaklığın sessizliğime, haykırışlarıma
çığlıkların karıştı aştı dalgaların boyunu
Rastgele diyerek çıktığım limanlara
seni sorar oldum
Kimselerden cevap alamadım
Adını haykırdım
uçsuz bucaksız denizlere
Ne sesini duyan ne de seni gören
çıkmadı
Gözlerim
Seni sevmek için arıyor
Ben ise sana olan aşkı...

Fuat HUYSUZ
(ORŞAYAD Genel Sekreteri)

DERLEME KÜLTÜRÜMÜZ VE HİKÂYESİ OLAN TÜRKÜLERİMİZ

Av. Mustafa Serhat TUNA

Erol AYDOĞAN

Bir ülkenin kültürel mirası ve bir sonraki nesle aktarımında derleme yapan kişilerin yaptığı halk ezgileri, halk kültürü mirası içerisinde önemli bir yere sahiptir. Gerek şifahi duyulan sözlerin, gerekse ezgilerin yazıya ve kayda alınması, sonrasında da daha geniş kitlelere aktarılması derlemenin tanımı içerisine giriyor diyebiliriz. Belli bir ilmi metot ve disiplin içerisinde yapılan destan, Masal, efsane, bilmece, mani, ninni ve türkü gibi üretimler ağızdan ağıza söylene gelmiş ve bu süreçte eserler derleme yapan kişiler tarafından tespit edilip, kayda alınmıştır.

Etkileşim, Geleneksel Halk Müziğinde derleme çalışmalarının önemli unsurlarındandır. Halk müziği açısından nazari ve makamsal yapıya hâkim olan kişinin, derleme yapacağı bölgenin makamsal ya da ses dizisi dokusunu biliyor olması önemlidir. Bu birikimle, yörede birçok hikâyeye birlikte yaşanmış kaynak kişilerine ulaşmak ve anlamak daha kolay olur. Böylelikle derleme yapan kişi, o yörenin gerek söz, gerekse ezgilerini tespit edip kayıt altına alarak mahalli alandan alıp sanat dünyasına ulaştırmış ve folklor ilminin de bir işlevini yerine getirmiş olur.

Geleneksel Halk Müziğine gönül veren bir müzisyen olarak, ORDU/Mesudiye Zile Köyünde, araştırmacı, yazar Mitat Baş'tan hikâyesini dinlediğim, kendi eliyle kaleme aldığı Umutlar Tükenince isimli romanında yer alan Bilal'in Ağıtı isimli şiiri besteleyerek kültürümüze kazandırmayı hedefledim. Her birinize Kulak ve gönül afiyeti dilerim.

BİLAL'İN AĞITI

Bilal, Mesudiye'nin Zile köyünde 18 yaşında bir delikanlıdır. İhtiyar bir annesi, iki ağabeyi ve kendinden küçük bir kız kardeşi vardır. Gözü pek birisi olarak tanındığı için köyünde yayla bekçisi olmuştur. Gayrimüslimlerle ortak yaşam alanlarının olduğu zamanda bekçilik yaparken Aliçin'li Bavli adında birisiyle tartışmış, Bavli, Bilal'in tüfeğini almak isteyince çıkan arbedede Bilal, Bavli'yi öldürmüştür. Sonrasında Bilal hapse atılır ancak çok sürmeden haptenden kaçır. Yavadi'li Mesdi ile birlikte dağa çıkarlar. Birkaç yıl içerisinde ikisi de ünlü birer eşkiya olmuşlardır. Zenginden alıp fakire dağıttıklarından dolayı yakalanmaları da zorlaşmıştır.

Seferberlik çıkınca Bilal'in iki ağabeyi de askere alınır. Evde yaşlı annesi, yengesi ve üç küçük çocuk kalmıştır. Asker sürekliliğe eve baskın yaparak aileyi sıkıştırmakta, mal ve koyunlarını kesmektedir. Bu durum iki defa tekrarlanmıştır. Annesi baskınlara isyan etmiş ve Bilal'in teslim olmasını istemiştir. Bilal bu duruma kayıtsız kalmamış Tekmezar mevkiinde arkadaşı Mesdi ile birlikte Jandarmaya teslim olmuşlardır.

Haklarında birçok türkü yakılmış ve altı sene dağlarda gezmiş, suç işlemiş bu iki eşkiyadan Mesdi "Şarkikarahisar Hapishanesi'ne götürülürken İğdır ormanında vurularak öldürülür. Bilal de Karahisar Hapishanesi'nde isyan çıkardığı iddiasıyla hapishane müdürü tarafından yemeğine katılan zehirle öldürülmüştür. Çok acılar çeken Bilal'in annesi Gülhanım, oğluna bu ağıtı hem yakmış hem de ağlamıştır.

İBRİŞİM SEVDALAR

Eriçok tepesi ne yaman taşlık
Bilal'in başında sırmalı başlık
Alışmış liraya almıyor beşlik
Oğul Bilal; oğul, olmaz olaydın
Aliçin'li Bavli'yi vurmaz olaydın
Bilal'i sorarsan ufak bir uşak
Göğsüne bağlamış beş arma fişek
Tüfeğini yapmış altına döşek
Oğul Bilal; oğul, olmaz olaydın
Aliçin'li Bavli'yi vurmaz olaydın
Tekmezar dağları morardı m'ola
Yaktığı ateşler karardı m'ola
Yavrumun gül benzi sarardı m'ola
Oğul Bilal; oğul, olmaz olaydın
Aliçin'li Bavli'yi vurmaz olaydın

Hicran Tercan AKTÜRK

-Bir engelli gencin askerlik hayalidir-

MEHMEDİM

Berber yürüdük okul yolunda
Kimi gün yanında, kimi kolunda
Nefesim tükenip yorulduğumda...

Tut ellerimden kaldır Mehmedim
Beni de kışlana aldır Mehmedim

Sen ki; çocukken de yığtın, erdin
Kırsam da ben seni, sen hep gülerdin
Her düşüşümde elini verdin...

Tut ellerimden kaldır Mehmedim
Beni de kışlana aldır Mehmedim

Duruşun, derinden kükrercesine
Bakışın, yavrunu severcesine
Yüreğin yetişir binlercesine...

Tut ellerimden kaldır Mehmedim
Beni de kışlana aldır Mehmedim

Bir gün de olsa çağır yanına
Ne olur, beni de al ocağına
Ey mukaddes ordu sar sancağına...

Düşürme Bayrağı kaldır Mehmedim
Beni de kışlana aldır Mehmedim.

-Oğlum İlbey Tuna'ya-

OĞLUM

Doğdun, süt içmedin o ak göğüsten
İlk teşhis: yaşamaz Hacettepe'den
Bir kez olsun ninni nedir bilmeden
Meşakkat denizine atıldın oğlum.

Sakatlık damgası durur boynunda
Çokları fark etmez yürür yolunda
Sokak ortasında, yol kenarında
Kaldırım taşlarına takıldın oğlum.

Sustun, yok saydılar, sildiler seni
'Evde oturur' diye bildiler seni
Yılda ancak bir gün gördüler seni
Kendin de bir engel sayıldın oğlum.

Bu ülkede akıllar kör vicdan tutuklu
İnsaf, heder olmuş hicran tutuklu
Çare, çoktan yitmiş derman tutuklu,
Hakikat kuyusuna atıldın oğlum.

Sanma ki, yalnızsın hayat yolunda
Korkma, yürü sen kendi yolunda
Her düştüğünde, takıldığında
Gizli bir kudretle itildin oğlum.

Ya sevindiğinde ya da tasanda
Bir gün ben yanında bulunmasam da
Oğul bil ki, kudret kendi mayanda
Petek petek sevda katıldın oğlum.

İLK MÜSLÜMAN TÜRK HAKANI ABDÜLKERİM SATUK BUĞRA HAN

Kemal MENCELOĞLU

İlk Müslüman Türk Hakanı

Atamız Satuk Buğra Han

Böyle yiğit kahramanı

Nasıl olur sevmez insan

Yeryüzünü ışığa, gökyüzünü nura boğacak olan İslamiyet; 571 de Mekke'de Hz. Muhammed Mustafa'nın doğumu, 610 yılında "Oku" emri ile başlayan Kuranı Kerim'in inmeye başlaması, 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicretiyle belirli merhalelerden geçerek Medine İslam Devletinin kuruluşuyla tarih sahnesindeki müstesna yerini almıştır. Yirmi üç yıl önce Mekke'de bir elin parmakları kadar az bir sayıyla başlayan mücadelede; Efendimizin ahirete irtihali esnasında yüz binleri aşan sahabe ordusu ve ahlak abideleri olan mümtaz şahsiyetlerden oluşan altın bir nesil olarak ortaya çıkmıştır. 632 yılında İslam'ın bir devleti ve milleti, başında Peygamberin vekili sayılacak, Müslümanların Halife'si vardır.

TÜRKÜN ARADIĞI NAZLI SEVGİLİ: İSLAM

Milletimizin sahabe döneminde de fert olarak İslam ile tanışması olmuş ama bu bir ekseriyet teşkil etmemiştir. O ayrı bir bahis konusudur. Büyük Türk Şairi Fuzuli'nin Efendimiz için yazdığı Su Kasidesinde şöyle bir ifade vardır:

"Dest-bûsî arzûsıyla ger ölse dostlar

Kuze eylen toprağum sunun anunla yâre su"

(Dostlarını! Şayet onun elini öpme arzusuyla ölürsem, öldükten sonra toprağımı testi yapın ve onunla sevgiliye su sunun.)

Milletimizin özüne, genlerine inildiğinde, tek bir yaratıcıya iman; hak ve hakikat için ferman aradığı gözlenir. Nasıl ki, sular Efendimize ulaşmak arzusuyla başını taştan taşa vuruyorsa; atalarımız da İslam'a kavuşuncaya kadar aynı acıları ve sancıları yaşamıştır. Aradığı nazlı gelini, sevgilisi İslam'ı bulunca durulmuş, doğrulmuş ve kendini bulmuştur. Etle tırmak, bedenle ruh gibi olmuştur.

Ayrılmayız senle ben, biri ruh biri beden,

Rabbimin takdiridir, budur birliğe neden.

EMEVİLER VE ABBASİLER

Raşit Halifeler döneminden sonra, Emeviler dönemi başlamış ve İslam'ın adalet ve ahlaki önceleyen prensipleri hakkında ne yazık ki güzel örnekler sunamamışlardır.

Araplar İran'ı istila edip Maverünnehir'e ulaştıkça Türkler ile karşılaştılar. Sekizinci asrın başlarından itibaren kademe kademe İslam'a geçtikten sonra Taşkent, Buhara ve Semerkant şehirlerinde Camiler inşa etmeye başladılar. Emevilerin yıkılışı, Abbasiler'in idareyi ele geçirmeleri Türklerin yardımıyla mümkün olmuş; 751 yılında Talas meydan muharebesiyle hem İslamiyet, hem de Türkler zafer kazanmıştır. Emevilerin çöküşü, Abbasiler'in gelişi ve Çinlilerin mağlubiyeti ile Türklerin kaderi artık değişmiş, yüzleri İslam dünyasına doğru dönmüştür.

ÖMER'İN TORUNU ÖMER

İslam tarihinde ikinci Ömer olarak bilinen ve Hz. Ömer'in torunu olan Ömer b. Abdülaziz (717-720) Horasan Valisi Cerrah'a Müslüman olanları cizye vergisinden muaf tutmasını emretmişti. Fakat Vali, Halife'ye Müslüman olduğunu söyleyen kimselerin sünnet olmadığını, Camiye sadece vergiden kurtulmak için geldiğini bildiriyordu. Halife ona: "Allah, Hz. Peygamberi dine davet için gönderdi; sünnet etmek için değil" cevabını vererek halkı İslamiyet'e alıştırmak istiyordu. Adı insanlık âlemine adalet kavramıyla nakşedilen Hz. Ömer'in torunu Ömer'e de böyle bir yaklaşım yakışıyordu. Çünkü niyet okuyuculuğu yapmak doğru değildir. Bir muharebe esnasında düşmanın öldürmek üzere olan Üsame, şehadet getirdiği halde rakibini öldürmüştü, durum Hz. Peygamberimize bildirilince Üsame'ye sormuş: "*Sen şehadet getiren bir adamı öldürdün, öyle mi?*" Üsame de: "O ölüm korkusundan söyledi, samimi değildi" deyince Efendimiz ona: "*Sen onun kalbini yarıp da baktın mı?*" diyerek önyargıların İslamiyet'te yerinin olmadığını ifade etmiştir.

SATUK BUĞRA HAN DESTANI

Miraç'ta Peygamberimiz, peygamberler arasında tanımadığı bir kimseyi görünce Cebrail'den bu şahsın kim olduğunu sormuş ve cevaben: "*O Peygamber değildir, sizden üç asır sonra, dininizi Türkistan'da yayacak şahsın ruhudur*" denmiş... Efendimiz bu habere çok sevinip, ona dua etmiş. Sahabeler de bu şahsın ruhunu görmek isteyince; Hz Muhammed (SAS) ashabının arzularını kabul etmiş ve başlarında Türk kûlahıyla birlikte, Allah'ın izniyle silahlı kırk atlı belirmiş, selam verenin Satuk Buğra, diğerlerinin de onun arkadaşları olduğu anlaşılmış.

901 yılının kış mevsiminde Satuk Buğra dünyaya gelince yer sarsılmış, kaynaklar kurumuş, çiçekler açmış. Harikulade değişiklikler olmuş. Bu farklılığı gören falcılar hemen annesine giderek: "*Senin çocuğun atalarının dini ni terk edip, Müslüman olacak onun hemen öldürülmesi lazım*" deyince; o muhteşem anne: "*O henüz çocuktur,*

masumdur, ne olacağı belli değildir. Müslüman olduğu zaman düşünürsünüz" diyerek çocuğunu kurtarmıştır. Tıpkı Firavun'un elinden Hz. Asiye Hanımın oğlu Hz. Musa'yı kurtarması gibi bir hadisedir bu olay.

Bu kırk kişinin içinde Samani Ebu Nasır da varmış. Onun idare edecek bir vilayeti olmadığından Türklerin arasında İslamiyet'i yaymak maksadıyla ticarete başlamış. Bir gün rüyasında Hz. Peygamberimiz kendisine: "*Kalk Türkistan'ın yolunu tut! Orada tekin Satuk Buğra Han, Müslüman olmak için seni bekliyor*" demiş. O da sevirerek 300 kişilik bir kervanla yola koyulup henüz oniki yaşında olan Satuk Buğra'nın hidayete vesile olmuş.

12 yaşında ava çıkan Satuk Buğra, gördüğü bir tavşanın peşine atını sürüp arkadaşlarından ayrılmış. O zaman tavşan, ihtiyar bir adam şeklini alıp, genci yanına çağırmış ve ona şu mühim nasihatleri vermiş: "*Oğlum, yolunu şaşırınları niçin takip edersin? Allah'ın çizdiği yola gir, dünya ve ahiretini cennet eyle*" demiş ve cehennemlik olanların hallerini mana âleminde ona göstermiş. Satuk Müslüman olmuş ve o ihtiyar, "*Aradığın şahsı Allah sana gösterecektir*" deyip, oracıkta kaybolmuş. Ebu Nasır Samani ile karşılaşan Satuk, Müslüman olup, Abdülkerim adını alır ve Cami inşaatlarına başlar.

O zaman Türkistan denilince, bugün bildiğimiz Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan, Doğu Türkistan ve Azerbaycan bölgelerinin hepsi kastediliyordu. 10. asır İslam Coğrafyacıları: "*Türkistan halkı kadar servetini hayır, din ve cihat yolunda harcayan başka bir millet yoktur.*" ifadesini kullanırlar. Bütün dünya da defalarca tecrübe etmiştir ki, iyilik ve yardımlaşma konusunda hiç bir millet elimize su dökemez. Bu da Rabbimizin milletimize özel bir lütfudur.

Satuk'un babası ölünce, amcası; annesiyle evlenmiş ve hakan olmuş. Yeğenin camiler yaptırdığını duyunca, büyük bir hışımla gelip vazgeçmesini istemiş. Abdülkerim de ona Müslüman olmasını, kendisinin asla vazgeçmeyeceğini söyleyince; yer yarlıp amcası yerin dibine girmiş, 926 yılında Abdülkerim Satuk Buğra Han, Karahanlı Hükümdarı olmuş. Doksan altı yaşına kadar İslamiyet yolunda mücadelesini sürdürmüştü. Böylece Karahanlılar İslamiyet'i kabul eden ilk Türk Devleti olmuşlardır. Çinlilerle savaşmış, İslamiyet'i bugünkü Moğolistan sınırlarına kadar götürmüşlerdir.

ALLAH (CC), DİNİNE HİZMET EDENİ BULUR

Maide Süresi 54. Ayetinde Yüce Allah şöyle buyurur: "*Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki*

)Allah, sevdiği ve kendisini seven müminlere karşı alçak gönüllü (şefkatli); kâfirlere karşı ise onurlu ve şiddetli bir toplum getirecektir. Bunlar Allah yolunda cihat ederler ve hiç bir kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu Allah'ın dilediğine verdiği lütfudur. Allah'ın lütfu ve ilmi geniştir."

Bu ilahi müjdeye layık olabilmek için kişiler, sülaleler, soy ve kabileler hatta milletler güçleri nispetinde mücadele etmişlerdir. Ne demektir "*Allah'ın onları, onların da Allah'ı sevdiği bir toplum*" olabilmek? Bu ne müthiş bir şeydir! Bu müjde Fatih'e İstanbul'u aldırması, asırlardır Türk Milletine serhat boylarında nefes aldırması, gayri Müslim ayırımı olmayan bir millet olarak İslam dininin içine gönül huzuruyla daldırmasıdır. Bu destanla Türklerin Müslüman olması, Meşhur Miraç gecesine kadar gider ve Efendimizin duasına misafir eder. Destanlar, halkın dilinde dolaşan hikâyelerdir, İslam'ın hakikatiyle karıştırılmamalı fakat büsbütün de hayali sayılmamalıdır. Hakikatle hayalin karışımı olarak kabul edilmelidir.

Yukarda ifade edilen ayetin, milletimizi işaret eden yönünün öne çıktığını birçok İslam âlimi işaret etmiş; bu milletin tarih boyunca verdiği İslam mücadelesi, şehitleri ve gazileri de gerçeği gözler önüne sermiştir. Merhum Mehmet Akif, Elmalılı Muhammet Hamdi Yazır, Hasan Basri Çantay gibi zatlar bu hususu dile getirmişlerdir.

Sahabe devrinde fertler bazında başlayan, Emeviler döneminde hayli mesafe alıp, 751 Talas Savaşı ile kucaklaşan bir yükseliş hep sürmüştür. Abdülkerim ile devletleşmiş, Piri Türkistan Hoca Ahmet Yesevi ile devleşmiştir. O nedenledir ki bütün dünya kamuoyunda Türk denince İslam, Müslüman denilince de milletimiz ilk akla gelen millet olmuştur. Bu bizim için onu, şeref ve bir o kadar da mesuliyet meselesidir.

Türkler, İslamiyet'le bütünleşmiş, tarih boyunca esaret altına düşmemiş ve sürekli devlet kurmuştur. Her ırk ve her dinle beraber yaşayabilmiştir. Zaten İslam dini ırkların inkâr etmez, ispat eder, onlara vazifesini bildirir; üstünlüğün Allah'a kullukta olduğunu beyan eder.

Cihan hâkimiydi benim şanlı ecdadım

Allah için bu yolda yürüdü adım adım.

KAYNAK

1. Prof. Osman Turan, Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi, ss. 215-250.
2. Necla Pekolca, İslami Türk Edebiyatı, s. 15.

Cengiz DİLAVER

TELLİ TURNAM

Telli turnam, kaybetmişsin eşini,
Ağlıyorsun, silmez misin yaşını?
Zalim avcı bırakmadı peşini,
Dertli turnam, kaldın yaban ellerde.

Kurban olam kanadının teline,
Neden uçup gittin yaban eline?
Garip misin, feryat düştü diline?
Nazlı turnam, kaldın yaban ellerde.

Gelin oldum, bir tek telin versene
Ulu tanrım, aciz kulun görsene
Yalnız kaldım, tatlı canım alsana
San turnam, kaldın yaban ellerde

Gökyüzünde bölük, bölük göremem
Nere gittin, senden ayrı duramam?
İnilerim, murat alıp gülemem,
Allı turnam, kaldın yaban ellerde.

Kanatların yağmur ile ıslanır,
Şu bağıma kimler gelir, yaslanır?
Cengiz gibi, yanık, yanık seslenir,
Şahım turnam, kaldın yaban ellerde.

KÖKÜYLE TUTUNUP
BAŞARACAKSA

Köküyle tutunup başaracaksa,
Sularla çimlenip, yeşerecekse,
Her yerden bereket taşıracaksa,
Bir değil, bin doğar sevgi tohumu.

Yağmura hasretse böyle kurakta,
Bir eli havada, bir eli toprakta,
Ümidi varsa kalan yaprakta,
Bir değil, bin doğar sevgi tohumu.

Sevgini yürekten vermek istersen,
Gönülden gönüle varmak istersen,
Toprağı işleyip, ekmek istersen,
Bir değil, bin doğar sevgi tohumu.

ŞEHİT GAZİ KOL KOLA

Çanakkale harbinde, nice canlar verildi,
Şehit gazi kol kola, destan yazdık birlikte,
Düşmanların tümünün, defterleri düdüdü,
Şehit, gazi kol kola, destan yazdık birlikte.

Şehit düştü kardeşler, al kanları akıyor,
Kınalanmış saçları, acıları yakıyor,
Çanakkale yine de, amber gibi kokuyor,
Şehit, gazi kol kola, destan yazdık birlikte.

Gencimizle yaşımız, imanımla var oldu,
Kutsal vatan toprağım düşmanlara dar oldu
Çanakkale tabyası, aşılabilir oldu,
Şehit, gazi kol kola, destan yazdık birlikte.

Biz bu yola baş koyduk helal olsun kanımız
Gazi oldu kimimiz, koptu birçok yanımız,
Fani dünya durdukça, söylenecek şanımlar,
Şehit, gazi kol kola, destan yazdık birlikte.

ŞEYDA BÜLBÜL

Şeyda bülbül, neden durmaz ağlarsın?
Bilmiyorum, hangimize yanmalı?
Bu garibin yüreğini dağlarsın,
Bilmiyorum, hangimize yanmalı?

Benim gibi inler misin baharda?
Göz yaşların, sel mi oldu kahrıda?
Çıgıllıkların, duyulmaz mı seherde?
Bilmiyorum, hangimize yanmalı?

Gül olmazsa bülbül böyle öter mi?
Kara sevda feryat, figan biter mi?
Terk edersen, yürek daha atar mı?
Bilmiyorum, hangimize yanmalı?

Gül açmaz mı aziz dostu gelende?
İncinmez mi dikenleri delende?
Alay edip, sızlanana gülende,
Bilmiyorum, hangimize yanmalı?

SAKLI DERE CADDESİ

Evin yanında kilden bir sığa, kilden ku-
zular
Ve sahipleri çoban değil, bir muhasebeci
Ve yürür hep doğumdan ölüme
Bir ağaçtan tren
Yukarıya doğru
Paslı rayların üstünde
Hala inatla kaynayan dereler
Üzerine kurulu

Ve şu çarşının...
Sadece bir metre altında
Dayalı döşeli kırık fabrikasyon taşlarının
Akar gider hayat, macera ve keşif
Zırhsız gemi, demirsiz pencere
Ve olur ya... Hoş gelen çekincesiz ölüm
Çok uzaklarda sandığın
Düş ülkesine doğru

Av. Emrah DUMAN

AŞKIN YOLU

Bana sen öğrettin aşkın yolunu
Düşünmem bu sevda sağı solunu
Yâr ettin kendine bu eloğlunu
Seni güzel görmem acep nedendir.

Yaktın beni yalan değil sözlerim
Üç gün ayrı kalsak mutlak özlerim
Özlem ne ki azap görür gözlerim
Seni güzel görmem acep nedendir.

Bir bahar günü gördüm gezersin
Ben mi gözden oldum sen mi özelsin
Candan sevdiğimsin gayet güzelsin
Seni güzel görmem acep nedendir.

Ah çekesim gelir bazen derinden
Leylâ yâre yürek oynar yerinden
Haz duyarım seher yeli serinden.
Seni güzel görmem acep nedendir.

Ünal YILDIRIM

DÜNDEN BU GÜNE BİLİNMEYEN YÖNLERİYLE ORDU YAYLALARINDA HAYAT

Yavuz KALYONCU

1071 yılında Sultan Alparslan'ın Anadolu kapılarını açmasından sonra, Türklerin Orta Asya geleneğini sürdürmek için düzenli olarak geldiği, ancak bizden önce medeniyetlerin yaşandığı yaylalar anlatılmakla bitmez. Yeşili bol güzel görüntüler, dört bir tarafını ince kollar gibi kucaklayan yollar, tepelerin arasından akan soğuk sular, terk edilmiş obalar, taş bağlalar, önlerinde çocukların oynadığı evler, sizi uzaktan fark edip gür sesiyle size hoş geldiniz diyen koyun köpekleri, meleşen koyun ve kuzularıyla, vaz geçilmezimizdir yaylalar.

Yaylaların süsü çoban köpekleri, koyun ve çobandır. Yaylayı tanımak için anlatmak yetmez. Gelip görmeyiz, yaşamanız ve anılarınız olması lazım. Dünden bugüne eski yaylalardaki yaşantıyı tüm çıplaklığı ile anlatan, örnek bir yayla büyüğümüz olan, Yayla yazılarında tecrübe ve bilgisinden istifade ettiğim, 100 yaşına merdiven dayamış, yaşayan bir tarih, Rafet Amcanın ağzından eski yayla günlerini dinlediğim gibi kaleme aldım.

Kotana'lı Rafet Amca

1923 doğumlu babadan dedeye bütün aile büyüklerimizi tanıyan, hayatı yaylacılıkla geçmiş, yaşayan bir tarih olan Rafet amca ile yaylaların dününü, bizim şahit olamadığımız geçmişini konuştum. Yayla hayatını öylesine güzel anlattı ki dinledikçe eskiye özlemim arttı. 'Cumhuriyet çocuğuyum ben' diye söze başlayan Rafet amca 'Gazi Mustafa Kemal Atatürk öldüğünde 15 yaşındaydım. Babam ağlarken sordum. Niye ağlıyorsun? Dedim. 'Atatürk öldü oğlum' deyince babama sanılarak bende ağlamaya başladım.

"Ben yaylaların yükünü çekenlerdenim. Gotana doğumluyum. Üç sene geç yazdırmışlar beni nüfusa. Eskiden bebek ölümleri çok olurdu, onun için hemen bildirmezlerdi nüfusa, biraz büyüsün hele bakalım yaşar mı, yaşamaz mı diye beklerlerdi. Mücadele ile geçti çocukluğum. Metanetli güçlü kuvvetliydim. Yağmur, kar çamur. Her türlü iklim şartına karşı yaşamak zorundaydık. Yaşadığımız Gotana yama ve ağaçlıktı ve ağaç yaşamamız için çok önemliydi. Kendi yaptığımız evimiz ağaçtandı. Isınmak için yakacağımız ağaçtandı. At ve Eşeklerle odun taşıy yaşlı kuruyan ağaçları kesip yakacak

olarak kullanırdık. Pazarımız Mesudiye idi. On iki saat yaya yol mesafesindeydi. Mecburen ayda bir gidip ihtiyaçlarımızı almaya giderdik. Kotana ya araba yolu 1980 yılında Turnalık yaylası ve Özlü kent üzerinden geldi. Kotananın kışı çok ağır geçirdi onun için yaylalarda olduğu gibi güzle geleneği yaşanırdı. Postalığı, aratepe ve alçakbel güzle olarak kullanılırdı.

1950'li yıllar... Zamanın Adnan Menderes hükümeti, toprak sahibi çiftçiler için Ziraat Bankası aracılığı ile alınan "Kefareti müteserseri" adı altında bir maddi yardım veriyordu. Bu yardımı almak için 80 kişi köyden yola çıktık. En genci bendim. Yürüme sekiz saat te Yeşilce'ye varıp konakladık. Sabah erken yola çıkarak 4 saatte de Deretam'ına yapılan köprüden geçerek.

İnsan gücü ve zekâsıyla, farklı bir mimari ile yapılan, ilgisizlikten yıkılan Deretam Köprüsü. Mesudiye'ye vardık. Bankadaki işlerimizi tamamlayıp geri dönecekken bir sis, bir duman arkasından yoğun bir kar yağışı başladı. Göz gözü görmez oldu. Mevsim güz ortası mısır çıtmanları tarlada. Mecbur yola devam ettik. Tecrübeli büyüklerimiz karar verdiler. "Bu hava çok yüklü ya gideriz ya da bir hafta mahsur kalınız burada" "Dediler. 80 kişinin fazla yüklerini taşımak için yanımızda dört katımız vardı. Hiç dumandan o fırtınada yola devam ettik.

"Konaklayıp bekleyeydik konakladığımız yerde mahsur kalacaktık, Yeşilce'ye gelene kadar yol kapandı. Kar adam boyuna ulaştı. Bazı yerlerde öndeki katının semerine bağladığım urgana asılıp yerde sürüklenerek arkadan gelen yaşlılara yol açtım. İkinci gün, gün ağarırken köye ulaştık. Menderes'in %52 oyla 420 milletvekilliği kazandığı, Türkçe ezanların kaldırıldığı, Atatürk'ü paraların yeniden basıldığı yıld. Hep yeni para almıştık" dedi. "Ne yiyip ne içtiniz yolda" deyince, Rafet Amca güldü "Kuru ekmek, Neyimize yet-

miyor onu bulamayanlarda vardı. Şükrettim bu günkü günümüze" Askerliğimi Çanakkale de üç buçuk sene merasim çavuşu olarak yaptım. Kotana mahrumiyetti. Ama büyüklerden gördüğümüz geleneklerimizi yaşattırdık köyde. Her Cuma günü köyde Pazar kurulur, Arife günleri her mahallede kazanlarda kendi buğdayımızdan keşkek pişirilir, dibek-

lerde gendeme dövülür, etler kazanlarda pişirilir ve bayram namazı sonrası hep birlikte ikram edilerek yenilirdi. Büyüklerimiz özellikle Kotana imamının gayreti ile Turnalıktan ağalardan yer satın alınarak Turnalık, Tosun alan, Arpalık ve Taşbaşı gibi obalara yerleşmeye başladık. Askerlik dönüşü. 1948 de bende Turnalık ta ticarete başladım. Turnalık Nisan sonu Mayıs başı yaylaya göçen Cenikilerin geçtiği Yokuş dibinden sonraki en önemli yerleşim yeri. Yokuş dibinde hanlarda konaklayan kabileler sabah namazı yola çıkar yorgunluğunu Turnalıkta atarlardı. Yaylacılık yapanların geniş çayrlara kavuştuğu gerçek yaylaların başladığı merkezdi Turnalık. Yaylacıların koyun sürüleri, kervanlar hep buradan geçer ağalar gümüş eyerli atlarını dinlendirip alış veriş molası verilerdi. Hemen hepsini tanırdım. Gözü kara ama o derece vatansever insanlardı. Gli gli civarında yol kesen eşkıyaların saltanatına el birliği ile son vermişlerdi. Şimdi o eski ağalar kalmadı. Onlar herkesle samimiydi. Bizle beraber yemek yer, beraber oturup çayımızı kahvemizi içerlerdi.

Altı Erkek kardeşlik. Niyazi, Vali Sadettin, Kazım, Rafet, Mehmet, Hasan. Rahmetli babası demirci ustasıydı. Çalışkan, herkes tarafından sevilen dürüst bir adamdı. Dedi. Rafet amca da dürüstlükten taviz vermeyen yalanı sevmeyen, örnek bir yurdum insanı. Turnalık'ta yayla davasında bilirkişi olarak tanıdım. Keşif yapmaya gelen Hâkime diklenerek-Bana milyarları da verseniz ben doğruyu söylerim deyişi vardı ki...

1940-50'li Yayla Yılları

Turnalığın, Çambaşının, yaylaların 1940'lı-1950'li yıllarını anlattı. Deniz kenarları bataklıktı, sazlıktı, sivrisinekten durulmuyordu. Sitmadan insanlar kırılıyordu, imkân bulan herkes at, eşek ve katırlarla yaylaya Çambaşına geliyordu. Köprü yoktu Kelek adı verilen sallarla melet ırmağından karşıya geçilirdi. Aziz dayımın katını vardı onun sırtına atarlardı beni, gene ıslanırdım. Karşı kıyıya geçince ateş yakıp kurulanırdık. Çocuktum anam beni çırnıçlıp soyup tekrar giydirdi. Hasta olanlara ilaçları koca kan usulü solucandan yapma bir ilaç verilerdi Penisilin çıktı insanlar ölmekten kurtuldu. O yıllarda vereme hava çalması hastalığı derlerdi. Yaylalardaki insanlar şehirden çoktu. Haftası pazartesi olurdu Çambaşının Kalabalıktan yürünmezdi Kürt çalıp Çingen oynardı. Kim kime dumdumaydı. Gümüş eyerli rahvan atlarıyla ağalar geçirdi imrenirdik çocuk aklımızla. Çocuklar, hayvanlar kaybolurdu, Çingenelerden şüphelenirlerdi hep çoğu çingeneler suçsuz yere dövülürdü. Tellal bağırırdı tek elinde davulu ile önce davulu çalar sonra son ses bağırarak kaybolan şeyi söylerdi

-Ey Ahali diye başlayan sözlerle. Vilayet bile yaylaya gelirdi atlarla, yol ne gezer hep at yolu, insanlar şimdi ki gösterilen eski filmlerdeki gibi, kervanlar oluşturulardı. Birlikte gelip birlikte dönerlerdi yaylalardan. Eşkıya yol keserdi, tüfek çatıp, garibanları soyarlardı. Bu yolları hep biz açtık imcece usulü dedi. Gözleri daldı. Kahvesinden bir yudum aldı, devam etti. Bakacak, Yol ayırımı, Yokuş dibi, Çapkın sayı, Dikili sınık, Yokuş başı.

-Yaşantı yaylalarda idi, taze süt, tereyağı, her türlü yeşillik pancar, pezik, galdirik, güldirik, kabalak (çaçıklık, paldır) fasulye, bakla, bezelye, inek, çamış, koyun peyniri, kaymağı, mısır ekmeği, köy yumurtası, kendimizin yetiştirdiği şekersiz kara kovan balı, yağı alınmamış koyun peyniri-her kapıda sağlır hayvan, inek manda keçi ve koyun olurdu. Turnalık'ta satılan meşhur, pestil vardı. Erikten yapma melet pestili idi. Bir sonraki yılın parasını önceden verip alırdık başkasına vermesinler diye. Çam sakızını ilaç diye satardık. Beyaz akan kısmı nefes darlığına iyi gelir. Mesudiye'den küp yüklü atlar katırlar gelir Ordu'ya giderlerken küp kıran mevkiinde küpleri kırmadan zor geçirirlerdi. Eşkıyanın yol kestiği Eşkıya Taşı vardı bükmede. Anlatmayla bitmez, yaşamayan bilmez.

-Biz mücadeleyle büyüdük onun için sağlıklıyız, temelimiz sağlam, köy ekmeğine tereyağı çalardı rahmetli anam. Deyiş var ki, yıllar öncesine gittiği belliydi-Üzerine pekmez, reçel veya bal sürerdi. İhlamur ağacından büyük varillerde olurdu ballarımız, Fakirlik vardı ama yokluk yoktu. İnsanlar değiş tokuş, takas yapardı. Buz gibi yayla suyu içerdik göze sularından puarlardan. El avı ile alabalık tutardık derelerden. Bögürtlen yaban çileği ve her türlü yaban meyvesi ve mantar vardı dağlarda.

Çayrlarda taylarla yarıştırdık. Balaklarla koyun köpekleriyle güreşirdik. Çelik çomak, süldür, sektirmece, sırta binmece oynardık. Koyun sürülerinin akşam eve gelişlerinde kuzularla meleşerek buluşmasını örnek göstererek severdi analarımız bizi büyüklerimizden gizli. Büyüğe saygı vardı. Yüz metreden esas duruşa geçerdik büyükler gelirken.

-Her kapıda iri çoban köpekleri olurdu, gündüz adama hav demeyip gece yabancı kimseyi kapıya koymayan dev gibi, sırtına bindiğimizde ayaklarımızın yere değmediği yöremize ait karabaş çoban köpekleri.-Yürüme giderdik kilometrelerce ilerdeki mektebe yaz kış. Yakacağımızı da sırtımızda götürürdük, ayaklarımıza çankta giydik kısa bir dönem. Makbulü manda çanğı idi daha pahalı idi. Herkeste olmazdı. Gön-

BU KAÇINCI GEZEĞEN

Yekta AYDIN

Bu kaçınıcı gezegen, Kaçınıcı dirilişim? Akan çaylar misali, Bulanıp duruluşum." Kartal Belediyesi kültür merkezinde çocukluk arkadaşım Öner Uğur'la birlikte bir söyleşiye katıldık. 'Atatürk'ün diktiği ağaçlar.' Adlı kitabın yazarının söyleşiydi bu söyleşi. Görmediklerimizi gördük, duymadıklarımızı duyduk bu söyleşide. Engin bir tecrübenin, sabırlı bir birikimin süzgecinden geçerek yapılan bu sunum oldukça sürükleyiciydi. Yoğun bir ilgiyle birlikte 50 yıllıkta bir özlemi yaşamaktaydık. 1963 yılında Mesudiye Ortaokulunda Fransızca öğretmenimiz Nazmi Kal idi bu anlamlı sunumu yapan. Elli yıl sonra hocamızla özlem giderdik, sarıldık, kucaklaştık. Hal hatır sorduk. Kitaplarımızı aldık verdik birbirimize. Gözlerimizin buğulandığını, içimizin burkulduğunu hissettik.

1960'lı yılların Fransızca öğretmeni Nazmi Kal'ı 1970'li yıllarda TRT'de yapımcı olarak gururla izledik. Yıllarca 'Ekonomi dosyası' adlı programı hizmete sunarak ülkenin aydınlanmasına katkı koymaya çalıştığına tanık olduk. Arşivinde oldukça yararlı kaynakların bulunduğunu düşündüğüm değerli hocamın; 'Atatürk'ten duymadığımız anılar ve Atatürk'ün diktiği ağaçlar' adlı kitaplarını kitaplığımıza kazandırdım. En kısa zamanda da okuma işlemini gerçekleştirmeyi düşünüyorum. Gecenin karanlığında sabah ezanı okunmadan annem tarafından uyandırıldım. Gözlerimi ovuşturarak el yordamıyla üzerimi giyirken bir taraftan da uykumdan ayılmaya çalışıyordum. Akşamdan hazırlanan, çoğunca kuru arpa ekmeğinden oluşan bir haftalık erzak çantamı sırtıma yükledim. İşlerim rast gitsin diye besmele çekip, sağ adımımı atarak evden dışarı çıktım. 12 Yaşlarında var ya da yoktum. Ortaokulu Mesudiye'de okuyacaktım. Doğum yerim olan Yeşilce'den 12 km uzaklıktaki Mesudiye'ye gitmek üzere kafiyeyle katıldım. Tek sıra olarak yola koyulduk.

On beş yirmi kişiden oluşan kafilenin en küçüğü olarak en arka sırada yerimi aldım. 1963'ün soğuk ve karanlık bir güz gününde yağmurun da başlamasıyla yolculuğumuzu hayli güç koşullarda sürdürüyorduk. Zaman zaman geride kalıyor, bir gayretle koşarak kafiyeyle tekrar yetişiyordum. Arada bir geri bakıp, kulak kabartarak kurt kuş olup olmadığını, varsa da aramızdan gelip gelmediğini öğrenmeye çalışıyordum. Yaklaşık üç saatlik bir yolumuz olduğunu biliyordum. Dağlardan tepelerden aşılıyor ve yolumuza devam ediyorduk. Arkadan rüzgârın esmesi yürümemizi kolaylaştırıyordu. Yağan yağmur, yolları adeta çamur deryasına dönüştürmüştü. Adım attığımız zemin, sanki lastiklerimizi ayaklarımızdan çekip almaya çalışıyordu. Biz ise ayağımızdaki Tor lastikleri çamura kaptırmamak için adeta direniyorduk. Zaman zaman lastiklerimiz çamurda kalsa da, geri dönüp lastikleri çamurdan çıkarmaya çalışıyorduk.

Neden sonra gün aydınlanmaya başlamış, ilçe merkezi de gözükmeye yüz tutmuştu. Gerçi bizim de direncimiz azalmış, adeta güç sınırımızın da sonlarına gelmiştik. Okula yetişecektik. Ancak her yanımda da tamamen islanmıştı. Attığımız adımlardan sıçrayan çamurlar da her tarafımıza ulaşmıştı. Üzerimizi değiştirme şansımız olmadığından ilçe girişindeki Tavara deresinde temizlenecek, paklanacak, ellerimizin ulaştığına üzerimizdeki çamurlardan annacaktık. Lastiklerimizi de yıkayıp okulun

yolunu tutacaktık. Hava buz gibi soğuktu. Ancak biz zorunlu olarak direnmeye çalışıyorduk. Daha kar yağmamıştı. Asil sıkıntılı günlerimiz henüz başlamamıştı. Ne yazık ki boyumuzu aşan kar örtüsünün aylarca kaldığı bu yollarda, üç yıl boyunca bu tür maceralı yolculuklarımız devam edecekti. Üç saattir yollarda olmamıza rağmen okula yine de geç kalmıştık.

Yaşamın böyle bir şey olduğunu sanıyorduk. Neye sevineceğimizi, neye üzüleceğimizi ve neyi kaybedip de neyi kazanacağımızı anlayabileceğimiz durumda değildik. Diğer gezegenlerde ne olup bittiği hakkında ise her hangi bir bilgiye sahip değildik. İçim terli dışım sırsıklam kapıyı vurup derse girdim. Dersimiz Fransızca, öğretmenimiz de Nazmi Kal idi. Soba gürül gürül yanıyordu. Sobaya yakın bir yerde oturduğumdan bir müddet sonra benim üzerimden yoğun bir şekilde buharlar yükselmeye başlıyordu. Arkadaşların bakışlarının üzerimde olduğunu hissediyor, çaresiz bir mahcubiyetin etkisinden kurtulmaya çalışıyordum. O derste ilk alacağımız yazılı notu okunacaktı. Ortaokula yeni başlamış, Fransızcanın da 'F' sini bilmiyordum. Üç katlı bir evin altında, tavuk kümesi gibi bölmelerde barınmaya çalışıyorduk. Yaşam biçimimize aynı mahallede oturan Fransızca öğretmenimiz Nazmi Kal yakından tanıktı. Bizim üst katımızda oturan bir memur çocuğuyla aynı sırayı paylaşıyorduk. Yazılılarımız okundu; ben on üzerinden dokuz almıştım. Bu not ortaokulda aldığım ilk not idi. Arkadaşım da bir almıştı. Öğretmen ikimizi tahtaya kaldırdı. Arkadaşım takım elbiseyle, siyah iskarpinle çok havalı gözüküyordu. Benim üzerimden ise halen buharlar yükseliyordu. Gözlerimi yere dikmiş, arkadaşlarıma bakamıyordum. Bir suçlu gibi eziktim çünkü. Sınıfımızda kız arkadaşlarımız da vardı. Onların birbirine bakışarak gülüşmelerinin sınırsızlığını da yaşıyordum.

Öğretmenimiz, aslında dokuz alması gerekenin arkadaşımız, bir alması gerekenin de benim olmam gerektiğini anlatmaya çalışıyordu. Ancak tam da tersi olmuştu. Öğretmenimizin yaptığı bu mukayese beni bir yandan gururlandırıyor bir yandan da utandıyordu. Aslında bu durum, benim için de önemli bir motivasyon oluşturuyordu. Arkadaşımın adına ise üzülüyordum. Bugün düşünüyorum da, o zamanki almış olduğumuz sorumluluk on iki yaş çocuğunun taşıyabileceği bir sorumluluk değildi. Bu bir haksızlıktı ama bu haksızlığı kimin yaptığıysa belli değildi. Ancak bizler o zaman daha iyinin ne olduğunu bilemediğimizden, o şartlar altında bile mutlu olabiliyorduk. Gülebiliyor, oyun oynayabiliyorduk. Okul müdürümüz Gültekin Karahan'ın sempatik yaklaşımı, okulu bize sevdirmeye yetiyordu. Onun varlığında güvence içinde olduğumuzu hissediyorduk. Bize; "Ekselanslar" deyince kendimizi değerli hissediyorduk. Tek isteğim onun gibi bir idareci olmaktı. Kadere bakın ki yıllar geçecek öğrenci olduğum Mesudiye Ortaokulu, Mesudiye Lisesine dönüşecekti. Atamamın yapılacağı bu okulda, benim gibi güç koşullarda okumaya çalışan fakir köy çocuklarına uzun yıllar müdürlük yapacaktım. Eğer mümkünse kendi yaşadıklarını onlara yaşatmamaya, en azından onları anlamaya, kaderlerini değiştirmeye çalışacaktım. Onlar, benim sorumluluk aldığım bir yerde kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmeyeceklerdi.

kurutulup iple kenarları örülür bacağa yukarı bağlanır. Sonraları, Kara lastik kundura oldu bize, üzerinde bağcık varmış gibi motifli makbuldü. Birde içi kırmızı olanı, kokusu esans gibi idi bize alınca güzel geliyor insana içinde yün çorap olunca suda girmez ısırırdı ayaklarımız. Analarımız başörtüsü örterdi. Türban diye bir şey hiç hatırlamıyorum. Oyaltı çemberler misafirlik içindi, peştamal, Basmadan Entari giyerlerdi. Misafir gelince erkekler ayrı kadınlar ayrı otururdu. Kadına dikkatli bakmak ayıptı. Hele arkasından baktın diye adam vururlardı.

Orduya kış eksikliği almaya iner üç günde dönerdik. Tarlalarda arpa, buğday ekin, patates ekilirdi. Buğdayı dövüp yardıktan sonra, bulguru kendimiz yapardık. Su değirmenleri boldu. Kotana değirmeni, Kısacık Değirmeni, An Tepe Değirmeni, Sile Deresi Değirmeni İki Dere Değirmeni gibi. Değirmen taşlarını Giresun'un Kız Alağı yaylasından 15-20 kişi ortadaki deliğe kalas sokup yuvarlayarak getirirdik. Kar çok yağardı tek katlı evlerin boylarını aşardı. O vaziyette bile okula giderdik. Malin yeygisini atlarla kızaklarla dağdan çekerdik. Kotana okulunda okudum.3.Sınıftan mezun oldum.

-Hasta olanların çoğu öldü eskiden. Doktor şehirde olurdu üç günlük yol, biz Tunalık'tayız, Kotana'dayız, araba yok atlarla ulaşım. Onun için hasta olmayacaksınız koca karı ilaçları ile tedavi ederlerdi bizleri, bir de askerde sağlıkçı olan sihiyeler vardı. Belli iğneleri vururlardı adama, Sihiye Ali dayı meşhurdu hasta ineğe de o bakardı bebeğe de, İneğe de aynı iğne insana da... -Politikacıları yanlarına yaşanamazdık. Bir Atatürk vardı o bize yeterdi fotoğrafı herkeste vardı. Tunalık kahvehanesinde bilardo oynayan fotoğrafına bakarak bilardo oynamaya heves ederdik.

Tunalık Valisi.

Bizim Tunalık'ta araba yolu yapıp, zamanın valisi gelince, ilk defa Vali gören abim valinin önünü kesip -Dur bakalım kimsin, demiş, Vali şaşırmış. -Ordu Valisiyim, sen kimsin? demiş. Rahmetli Ağabeyim de: -Bende yaylaların valisiyim, demiş. Ondan sonra adı Tunalık Valisi kalmış.

Eskiden Yaylalarda Beslenme.

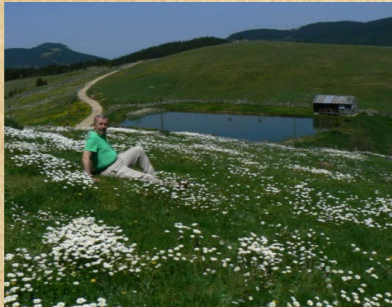
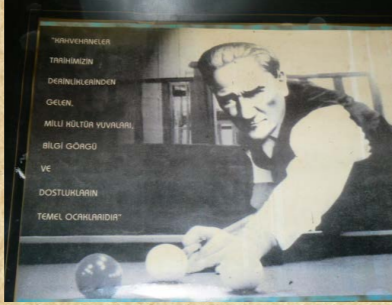
Yayla kırını benden soracaksınız. Her türlü tarımı yap bu topraklarda. Buranın patatesi derde devadır. O yıllarda çuvala konulan patatesi temizleyip soyarlardı, enine ince, ince dilimleyip ipe dizip, hartama çatıların üzerine güneşli havalarda kuruturlardı. O kuruyan patates dilimlerine kışın üzerine sarımsaklı yoğurt döküp yenirdi. Şimdi ona yeni dilde çips diyorlar. Hep aklıma takılan bir soruyu sordum. Rafet Amcaya gerçi anlattıklarından anlaşıyordu ama-Eskiden şeker çay yoktu sabah kahvaltıda ne yer, ne içerdimiz dedim. Güldü...-O yılların kahvaltılarının çeşidi, daha

bol olurdu. Kadınlar ev işlerinde daha becerikli idi. Evlerde mutfak da kullanılan yiyecekler için özel kilerler depolar olurdu. Kimi dışarıya serendiye koyardı bozulmasını diye. Her evde pekmez ve bal olurdu, Turşu olurdu. Kışın yemek için her şeyin kurutulmuşu yapılırdı. Ateşler yanar açkılar açılır, yufkalar destelenir. Turşuluklar haşlanır, her türlü meyveden pekmezler kaynatılırdı. Etten yana sorun yoktu. Hayvan çoktu. Çarık yapımında kullanıldığı için hayvanın postu etinden daha pahalıydı. Kahvaltıda süt doğraması, turşu kavurması, her türlü sebzededen yumurtalı kayganalar, mihlamalar, börek çeşitleri. Çorbalar sahanda etli yumurta. Mısır ekmeğine tereyağı peynir ve yumurta ile yapılan öğmeç. Mısır ekmeği pekmezlisi. Tereyağında kavurma. Etleri kavurup tenekeye basardık. Şimdi ara ki bulasın. O günlerin kuvveti ile bugün sağlıklıydım dedi.-En çok neyi özledin dedim. Biran düşündü, tebessüm etti. -Hangi birini saysam, birini söylesem öbürü danılır, öbürünü söylesem beriki danılır. Her şeyi ayrı güzeldi. Ama Közde kızartılan kaburganın tadını hiçbir şeyde bulamadım, dedi.

Her fırsatta yaylaya gitmeye devam eden Rafet Amca'ya yaylalardaki son durumu sordum. Biz konfor ve lüks istemiyoruz, betonlaşmanın ve yağmalamanın önüne geçsinler, bizi biz yapan değerlerimizle oynamasınlar başka bir şey istemiyoruz' dedi. Bir asırlık yaşına rağmen bizimle tepelere tırmanan, Bilgi ve tecrübelerini bizden esirgemeyen Gotana'lı Rafet Amca'yı, bir elinde bastonu, bir elinde kehribar tespihi ile hava iyiliğinde tahıl pazarında, yağmurlu havalarda, oğlu Ülfet'in kahvesinde bulabilirsiniz.

Bu güzel sohbeti, Karacaören köyünde, Muhtarın evinde misafir kaldığımız bir akşam yaptık. Konuşmalarımızın sonuna yaklaşıp akşamın son dakikalarını içindeydik. Grubun kızılığı dışardaki karnın üzerine aksederken, güneş ışığı yavaş, yavaş gücünü kaybediyordu. Alacakaranlık başlamıştı. Yün döşekler serilmiş, çay, kuzinede patates ve sohbet faslı sona ermişti. Yatağıma yattığımda gözlerimi kapatıp, Rafet amcanın sözleriyle çizdiği eski günleri kafamda canlandırdım.

Yayla ruhu özgürleştirir. Fırsat buldukça yaylaya çıkın. Temiz çimenlerde çıplak ayak yürüyerek negatif etki yaratan toprağa olan özleminizi giderin. Geleneklerimizi, kültür değerlerimizi yok eder, nerelerden gelip nasıl millet olduğumuzu unutursak, Alparslan'ın, Fatih'in, Yavuz'un, Atatürk'ün vatan olarak bizlere bıraktığı şehitlerimizin kanyıyla sulanmış bu topraklardan silinip gideriz. Geçmişimize, geleneklerimize, kültür değerlerimize sahip çıkmalıyız. Sahile 60.km havaalanına bir saatlik mesafede olan. Ordu yaylaları görsel zenginliklerle dolu. Kıymetini bilelim yaylalarımıza sahip çıkalım. Tahrip edilmesine yağmalanmasına betonlaşmasına izin vermeyelim.

KAÇINCI GEZEĞEN

Bu kaçınıcı gezegen,
Kaçınıcı dirilişim
Akan çaylar misali,
Bulanıp duruluşum.

Kervan, yola gitmiyor,
Zulme gücüm yetmiyor,
Yıllar yılı bitmiyor,
Dinlenip yorulmuşum.

Herkes kendi işine,
Ekmeğine aşına,
Değildi ki boşuna,
Yürekte yanışıım.

Aklım sırrım ermiyor,
Başa kadar sürmüyor,
Bir karşılık görmüyor,
Gönülden sarışıım.

Yekta Hoca, doğar mı?
Gün, bacadan açar mı?
Aslında hiç değer mi?
Gücenip darışıım.

Yekta AYDIN**GÜL ÇAĞLAMASI**

Günlerle gelen bir gülsün sen
Gecenin karanlığına inat büyüyen

Bir direnişsin sen
Acemi bir sevginin pişmanlığı,

Doymuş bir aşkın yorgunluğusun sen
Toprak kokar ellerin,

Nasır içinde yüreğin
Günlerle gelen bir özlemsin sen

Dünyanın tüm güzellikleri sen
Yıldızların parıltısı sen

Ay ışığının yakamozu sen
Günlerle gelen bir gülsün sen

Ulvi Gündoğdu**BEN OLSAYDIM**

Gözleri var yakar yüreğimi
Sözleri var güldürür yüzümü
Belki biraz eksik yarım hayatımız
Yanında ben olsaydım bir başkası değil

Yanan soba elimde çayım
Yar aklımdasın fikrimdesin
Ellerin olsa elimde bir biz olsak her yerde
Yanında ben olsaydım bir başkası değil

Gözümün nuru dedim sana
Başıma taç ettim tek seni sevdim
Ne olurdu tek ben her şeyde ben olsaydım
Yanında ben olsaydım bir başkası değil

Sertaç ÇINAR**BAYRAMLAR****Uğurcan KÜÇÜKAĞAOĞLU**

İnsan olarak mutlu olma ve sevinmenin yolu başkalarını mutlu etmek ve sevindirmekten geçer. Sahip olduğumuz değerlerin paylaşımıdır, mutlu etmek ve sevindirmek. Bu değerlerden belki de en güzeli ve en anlamlısıdır "Bayramlar" ve o bayramlarda yaşanan kucaklaşmalar... Bayramlar sevginin, mutluluğun ve paylaşmanın en güzel şekliyle yaşandığı anlardır. Bayramların güzelliği kalplerdeki hüznü ve sabredilen kötülükleri bertaraf etmesidir. Bu vesile ile kucaklaşma duygularımızı en yoğun haliyle yaşayalım ve sevdiğimizimize gösterelim. Çünkü insan yanımıza ait en güzel hasletlerden biridir bu.

Unutulmamalıdır ki bayramlar; gönüllerimizde ve hasretlerimizde yatanlarla kucaklaşmaktır, değer verdiklerimizi sevindirmektir. Selam olsun hasretlerde yatanlara. Selam olsun gönüllerden çıkmayanlara. Selam olsun bu duyguyu yüreğinde taşıyıp başkalarının kalplerinde mutluluk ve sevgiyi yakalayanlara...

Aslında "Günler hicrana gömse de bizi, vefayı elden bırakmayız. Yollar aramıza setler koysa da dosta selamı unutmuyoruz" diye sadece bayramlarda değil, hayatımızın her anında hatırlamalı, sevindirmeli ve selam etmeliyiz sevdiğimizimize. Sevgiyle ve saygıyla kucaklaşmak, hediyeleşmek, bir arada olmak ve paylaşmak, hem sevinmek hem de sevindirmek güzelliğidir bayramların...

Bulunmayacak tek şey sevdiğimizimizin benzeridir ve unutmayalım ki, bir dahaki bayram olmayabilir. Dolayısıyla hep yaşayalım ve yaşatalım bu güzelliği. Atasözü ne güzel söylemiş "Sevdiklerinizi sık sık ziyaret edin; çünkü üzerinde yürünmeyen yollar, diken ve çakıllarla kaplanır" diye. İşte bayramlar bu ziyaretlerin en yoğun yaşandığı ve yerine getirildiği zamanlardır.

İnsan olarak, toplum olarak bugünlerde belki de daha çok ihtiyacımız olan birlik ve dirlik içinde olma ve kucaklaşmayı hiç olmazsa bu bayram vesilesiyle yerine getirelim. Bilelim ki toplumları ayakta tutan sadece yazılı olan kuralları değildir. Görünmeyen ama varlığı daima bilinen manevi hasletler bir arada ve dirlik içinde yaşamamızı sağlayan en önemli yapı taşlarıdır. Bayramlar ve bu bayramları yaşamak ve yaşatmak da bunlardan en değerlisidir. Baki kalan bu kubbede bir hoş seda bırakabilmek ve sevdiğimizimizin gönlünde daima hatırlanan olabilmek için bayramlar ve bu bayram vesilesiyle yapılan ziyaretler, kucaklaşmalar önemli bir araçtır.

Bayramları en iyi şekilde değerlendirelim ve birbirimizle sevgiyle kucaklaşmayı ihmal etmeyelim. Farklılıkları değil birliktelikleri arayıp bulalım, bayram güzelliği ve coşkusunu birlikte yaşayalım. Kulaklarımızda hangi sesin özlemi, gözlerimizde hangi anın hayali ve yüreklerimizde hangi sevginin hasreti varsa ona kavuşmak için bayramları fırsat bilelim. Ne güzel demiş Ozanımız "Güneşe saygıdır çiçeğin boyun eğmesi, bütün aşklardan yücedir insanın insanı sevmesi."

Selam, sevgi ve esenlikle...

Kısa Hikâye GÜNEŞ, DÜNYA VE AY'IN DOSTLUĞU**Tuğba Özüm Şahin**

Bir zamanlar galaksinin derinliklerinde çok ünlü bir yıldız varmış. Adı da Güneşmiş. Hep ışık konserleri verir galaksiyi eğlendirir durummuş. Güneşin bu ışık konserlerinden herkes faydalanırmış. Bir ateş topu olan Dünya ise Güneş'in kız kardeşi iken soğumaya başlayan bir gezegenmiş. Günler geçtikçe içinde sular birikip, canlıların yaşamasına elverişli hale gelmiş. Gelmiş gelmesine ama bu onun mutlu olmasına yetmemiş. Güneşe 'Ben çok üzgünüm. Sence neden?' diye sormuş. Güneş biraz düşünmüş ama cevabı bulamamış.

-Abi bak ben küçük gezegenim ve en şanslı gezegenim ama yine de mutsuzum, diyerek anlatmaya devam etmiş, dünya. 'Denizim var, ağaçlarım var, insanların var ama yuvam yok olduğum için, her tarafım aynı anda seni göremiyor' demiş. 'Hem her yerim seni görse, insanlar bu sefer hiç uyuyamaz, sen ışık yansıtmasan bu sefer insanlar hiçbir yeri göremezler' demiş.

-Seni görmeyen tarafım çok karanlıkta kalıyor, demiş. 'Benim üzüntü kaynağım bu bana yardımcı olabilir misin? Beni geceleri de aydınlatır mısın?' demiş. Güneş, kendisine abi diyen Dünya'ya yardımcı olmak istemiş, düşünmüş, düşünmüş ama bir türlü ne yapacağını bulamamış. Dünya'nın aklına bir fikir gelmiş 'Abiciğim senin ışığını yansıtan bir asistanın olsa o da benim karanlıkta kalan tarafımı aydınlatırsa.' demiş.

Güneş bu fikri beğenerek belki çözüm olabilir diye düşünmüş. Güneş yine her zamanki ışık konserlerinden

birini verdiği bir gün yörüngesindeki gezegenlere asistan aradığını ve yörüngesindeki gezegenlerden kendisine yardım etmesini istemiş. Mars benim kaptırımızı rengim var ben böyle çok güzelim, yardımcı olamam demiş. Venüs kibiri bir tavırla beyaz parlaklığım göz kamaştırıyor zaten demiş. Satürn utangaçlıktan konuşamamış bile başka da kimse orali olmamış. Güneş biraz tedirgin olmuş. Ay konser alanında yalnız ve üzgün bir şekilde onları izliyormuş. Ay yalnız, ünsüz, sessiz bir şekilde Dünya ile birlikte dönüp duruyormuş. Bu olanları görünce içinden neden yardım etmeyeyim, neden olmasın demiş. Güneş ve Dünya, Ay'ın bu teklifi kabul etmesine çok sevinmişler. Peki, nasıl yapacağım demiş. Güneş anlatmış;

-Dünya dönerken, dünyanın beni görmeyen tarafına bulutlar gelecek, sende karanlıkta kalan yeri, benim sana yansıttığım ışıkla aydınlatıcağın bu kadar, demiş. 'Yani Dünya benim kardeşim, sende Dünya'nın küçük kardeşi olacaksın' demiş. 'Bu sayede senin de solgun rengin renklenir' demiş. Ay 'Çok basitmiş' demiş ve artık o da yıldızlar gibi geceleri parlak, ünlü ve popüler olacağı için çok sevinmiş. O günden sonra Güneş, Ay ve Dünya birbirinden hiç ayrılmayan gök cisimleri olmuşlar dostlukları tüm gezegende konuşulmuş.

İsa YAR

On beş yıl önceydi. Mevsim sonbahar olmalıydı. Çay bahçesinde, ağaçların altındaki açık alanda masalar tamamen boştu. Oturduğumuz masa iç mekânda hemen camekânın yanında, deniz elimizi uzatsak adeta parmaklarımızla dokunabileceğimiz mesafedeydi. Az ilerde, iskelenin açığına beşik gibi sallanan bir sandal, kıyıda çekili balıkçı kayıkları, Karadeniz'e paralel kıvrılan karayolu ve içeriye doğru kendine çekilen şehir...

Şair, Türk dili ve edebiyatı öğretmeni ve aynı zamanda edebî bir derginin naşiri arkadaşımıyla, şiir/şair üzerine konuşuyorduk. "O'nun şiiri yaşlandı" dedi, dikkatimi mevzuaya çekerek. 'O yaşlandı' demiyordu, şiirinin yaşlandığını söylüyordu! O gün, yüzüncü yıl çay bahçesinde daha neler konuştuk, ne kadar oturduk, kaç çay içtik bilmiyorum. Bir de "abi, sen şiirde fıkıh arıyorsun" demişti de "aramayayım mı; yani hayatın ve hakikatin dışına mı çıkayım?" demiştim. Ben kırklı, dostum ise otuzlu yaşların başında yani her ikimizde aklı başındaydık! Şimdi-lerde bana o günü hatırlatan şu sözdür: "onun şiiri artık yaşlandı!" Yıllar sonra içimin denizi sükûnet buldukça, şiir ikliminde mukim ve fakat daha az şiir yazdıktan, şiir/şair üzerine tecrübi kanaatlere yeni tespitler eklenmeye başladı bende. Madem "şairler genç ölür!" o halde yaşlanan kimdi? Yaşlanan belli ki şairin biyolojik varlığı, genç kalan ise ruh! İnsan yaş aldıkça yaşlanır, ruh sadece yaşlanır! Açalım mevzuunu...

Şair gençtir!

Şair olunmadığı, şair doğulduğu ön kabulümüzse, daha yolun başlangıcında yani bidayette şiir potansiyel olarak karşımıza çıkıyor. Şairin doğuştan gelen yeteneği işlendikçe ve geliştikçe şiiri hayata geçer. İftitah mısraı ile başlayan yazma yolculuğu, iç iklimi beslendikçe devam eder. Gençlik devresi insanın her şeyi yoğun yaşadığı, uçlarda gezdiği, sınırları zorladığı, muhayyile ve tasavvurun zirvede olduğu ve merak/tecessüs ile öğrenmenin hızlı seyrettiği deli zamanları simgeler. Bu coşkun zapt edilmezlik döneminde şair manayı zapt etmek ve kelimeler yardımıyla yeni anlamlar inşa etmek disiplinini öğrenir. Dış seslerin davetkâr cazibesine rağmen iç âlemi ve iç sesine kulak vermek zorluğuyla olgunlaşmak durumundadır. İçeriden kapanmadan içeri dinleyebilmek (dışarı kapanmadan içeri yönelmek) en hareketli çağında sükûtu ve sükûneti öğrenmek, gerek kadim ve gerekse cari olan şiir hareketlerini takip ederek şiiri tanımak ve bu süreçte taklit ve nüfuzdan sıyrılarak kendi sesini bulmak zorundadır. Bu demektir ki, şiire geç başlanmaz çünkü şiir hep erkendir ve bunun içindir ki, şiir daima gençtir. Doğuştan şair olursa da şiire geç kalanlar yani lazım olan süreci iç ikliminde yaşayamayanlar, tahammülü beceremeyenler, gayret göstermeyenler kabiliyetlerini köreltir, hatta yok ederler. Zira şiir emek ister.

Doğuştan gelen yeteneğe, sabırlı bir gayret sürecine işaret ettikten sonra hemen ifade edelim ki, ömrün gençlik dönemi ve şiir serüveninin bu erken dönemde hayata geçmesi örtüşükten sonra şair iklimini muhafaza ile iç ahengini besledikçe yaş ne olursa olsun yaşından bağımsız olarak gençtir. Yaş almakla beraber günlük ya-

şantısında şairi hayatının diğer alanlarında ilgilenmeye mecbur eden yeni ve kaçınılmaz gerçeklikler, meşgaleler, şiirinin bazen inkıtaat uğramasına belki nihayete varmasına sebep teşkil edebilir. Yani şiir, şairi terk edebilir; hal böyleyken halâ yazmayı sürdürürse verilen hüküm "şiiri artık yaşlandı!" olacaktır. Nitekim meslekî, sosyal rol ve mecburiyetler, ertelenen vadelerde gelen yükümlülükler gençlik döneminde bahsedilen imkândan ve dirayetten onu mahrum edebilir, edecektir de!

Biyolojik olarak er yahut geç üretkenliğin/doğurganlığın azaldığı hatta imkânsızlaştığı kaçınılmaz bir son vardır. Ancak biyolojik varlığından farklı olarak, ruhi yanıyla zihnen, duygulanım yönüyle 'sanatçı doğurganlığını' devam ettirebilir. Şöyle ki genç döneminin şiiri/sanatı besleyen geniş zaman imkânından yoksun olarak, son tahlilde dikkatini dıştan daha çok içe vermek yani kendine çekilmek, bu tecridi göze almak, muhkem bir yalnızlığı baş tacı edebilmek kaydıyla...

Şair uçtaki adamdır!

Malum, 'uçtaki adam' bize Bahaeddin Özkışi'nin romanını çağırırsa da bahsimiz roman değil elbette. Hakeza 'köse kadı' hiç değil. Sadece tedai olarak önemli bir anlam ifade ediyor. Aynı şekilde 'uç beylikleri' de bahsimizin dışında ancak 'uç, uçta olmak, uçta yaşamak' yazımızı kaleme alırken, daha doğru bir ifadeyle anlamı inşa ederken öne çıkan kavramlar. *Değindiğimiz bu çağrışım-ların ışığında hemen -cüretli bir iddia değil, bir tespit olarak- belirtelim ki Türk uçtaki adamdır/millettir. Belki onun içindir her Türk şairdir!* deyip mevzumuzu dönelim.

Şair, sabit ve sakin bir halde kalamayan, gel-git/iniş-çıkışlar yaşayan, idrak ve muhayyile sınırlarını zorlayan özge bir iklimde ikamet eder. Mensubiyeti, dolayısıyla aidiyeti onu sosyal bir yapıya dâhil etse de daimi bir temerküzde onu tutamazsınız. O kalabalıkların uzağında durmayı tercih edecektir çünkü تنها bir yalnızlıktır onu çeken. Zira uçlardadır o. Uçlarda olmak -çağrışımı hatırlayalım- aidiyetin dışına çıkmadan öteki ile karşılaşmayı, ötelerdeki ile tanış olmayı, gâh kaynaşmayı gâhi çatışmayı muciptir. O halde şair bir hareket adamıdır. Atak, önde ve hamlecidir. Şair gaza adamıdır. Lakin geri çekildiğinde bu ricat kendine, aidiyetindedir.

Bunun içindir ki, şair zapt edilmezliği sebebiyle merkezin korunaklı güvenliğinden uzak düşer ve fakat uçlara ulaşarak gelişmeye/genişlemeye engel olan katılaştıktan da kendini korumuş olur! Kendini yani zihni, hissi varlığını. Keşif ve farkındalığı daima yenilenir. Düşüncesi gelişen yüksek idrak kabiliyetiyle kanatlanır, tahayyülünü tasavvuru izler, mevcudu kavrarırken meçhulü/tanış olmayanı vehm değil fehm'eder. Çünkü şair meçhulü kuralayana adamdır.

Şair dünyada müflistir!

Şair 'dünyevileşemeyen' iç âlemiyle, dünyevî kazanımlardan oldukça mahrumdur. Çünkü iç hakikatiyle örtüşmeyen dünyevî gerçekçilik onu faydacı tavra zorlayamaz bile. Oysa üstlenmek zorunda kaldığı sosyal rol-

lerin icabı zarurî ihtiyaçların temini noktalarında zayıftır. Çünkü o pragmatist/fırsatçı değildir, olamaz da! Geçici olanla kalıcı bağ kurmayandır şair. Görünüşte zafiyet sayılabilecek bu tavır şairin güç kaynağıdır. Şiir yolunda prangalı yürünmez. Bağlandığı yahut bağlayan şeyin prangaya dönüşme ihtimali kendini gösterince şair ondan uzaklaşır çünkü şair hür olmalıdır ki, şair kalsın. Say ki Donkişot... Şair dünyada müflistir ancak bu iflas 'sahiplenmekten imtina' ederek tecelli eder. Bu ise, şiirin şaire ödettiği bedeldir. Değmez mi?

Şair dünyanın gafilidir!

Şair hakikatin değil dünyanın gafilidir. İdrak ettiği yüksek hakikat yahut hakikatin yüksekliği onun geçici olanla münasebetini kesmeye de bağına zayıflatır. Herkes gaflete -anlaşılabilir gerekçelerle- yaslandığında şair adeta yalnızlık yani şiiriyle, sesiyle meydandadır. Gâh Kürşat gibi atılgan; gâhi Ebuzer gibi yalnız... Şair 'teğafül' dahi yapamaz diye düşünüyorum. Yani bilip de bilmezden, görüp de görmezden gelemez. Tegafül siyaset erbabının tarzıdır, şair olsa olsa bigâneler karşısında tegafül yapabilir! Donanımı ona pek çok alanda dünyevi ikbale ulaşma imkânı sunduğu halde, o akıl ve gönülle idrak edilen/ta-

dılan zevk-i selim sahibi olarak estetik/bedii olana taliptir. Babasından miras kalan emlak ve araziye mülküne almak onu heyecanlandırmaz da mesela beğendiği/benimsemediği fikir/düşünceyi, eseri, sanatı, bilgiyi, edebî ifadeyi temellük etmekten haz alır.

Şair mesel sahibidir

Başta varlığının farkında olmakla başlayan şuur, düşünce ve duyguların yüksek gayelerle taçlandığı olgunluğa ulaştığında yani benini silmeden biz kıvamına eriştiğinde şair artık kendine hapis olmaktan kurtulur. O artık gâh تنها gâhi kalabalıktır. Mahalden evrensele, coğrafyayı aşan insanlık sahasına sanatını taşırken aidiyet ve mensubiyet renklerini muhafaza eder. İster "memeleket meselesi", ister "din-u devlet/mülk-ü millet" isterse insani hassasiyet yahut şahsî varoluş addedilsin şair meselesi olan adamdır.

Ve şair mutemet, emin adamdır

Şair, bile-isteye kendisinden gayrıya zarar veremeyen adamdır. Yani şair incinir de incitemez. Yaralanır da yaralayamaz. Şair ölür de öldüremez! O avcıdır evet ama kelime avlar, anlam inşa eder ve salar avını. Avcılığı da budur. Bu bahis uzar, gider. Şair tuhaf adamdır vesselam...

ÇOK ARARSIN

Geçer elbet bugünkü günler
Sen seyret Mayıs'tan sonra
Geri gelmez ölüp gidenler
İstirahat başlar yanıştan sonra

Deniz ısınır, göller ısınır
Elbet var sular da sınır
İçinde milyonlarca canlı barınır
Lira başlar kuruştan sonra

Mavi gökyüzü, mavi sular
Bir temiz hava içime dolar
Eksiltmez sevdami yıllar
Arttı yalnız kalıştan sonra

Dolaşır oldu aklı zayıflar
Birbirinden zor geçen aylar
Eşek, at oldu dünkü taylar
Barış bozuldu, barıştan sonra

Konuş konuş yolun başında
Ha otuz yaşında, ha yetmiş yaşında
Sıcak mı olur zemheri kışında?
Kar sırtına yağdıktan sonra

Âşık Saltı'yım suyumda çamur,
Maya tutar mı ayazda hamur
Hiç uyumamış gözleri mahmur
Beni çok ararsın öldükten sonra

Âşık SALTİ

(Âşık Muharrem Saltı)

Osman MARAL

KÖYÜME NE HALLER OLMUŞ

Sıra sıra viraneler,
Köyüme ne haller ölmüş.
Harabe kalmış haneler,
Köyüme ne haller olmuş.

Tükenmiş göç vere vere,
Kurumuş çağlayan dere,
Bitiyoruz göre göre,
Köyüme ne haller olmuş.

Unutulmuş mermi fişek,
Bırakılmış şilte döşek,
Semersiz at, çulsuz eşek,
Köyüme ne haller olmuş.

Geri kalan soluk basman,
Bağındaki kuru asman,
Kör Fadime, topal Osman,
Köyüme ne haller olmuş.

Sevdik onlar gibileri,
Teyzeleri, bibileri,
Süriye'nin kedileri,
Köyüme ne haller olmuş.

İmece ekin ekirdi,
Yolcular gelir geçirdi,
Oğlanları kız seçerdi,
Köyüme ne haller olmuş.

Mutluyduk coşar kaynardık,
Tepelerde top oynardık,
Şimdi mazi oldu artık,
Köyüme ne haller olmuş.

Nerde o neşeli yüzler,
Hasret kaldı dağlar düzler,
Hem sevdalı hem öksüzler,
Köyüme ne haller olmuş.

Hüseyin bir, Hamza iki,
Birileri var iyi ki,
Bir de dayım oğlu Zeki,
Köyüme ne haller olmuş.

Kimi gitmiş arsa almış,
Kimi barakada kalmış,
Herkes birer mekân bulmuş,
Köyüme ne haller olmuş.

Çalışırdık geze geze,
Bazen size bazen bize,
İşleri kalmış Cengiz'e,
Köyüme ne haller olmuş.

Ayrılmışlar güle güle,
Kimler kala kimler öle,
Sanki emanet Cemil'e,
Köyüme ne haller olmuş.

Kalan hayallere dalar,
Aklını mâziye salar,
Kendini öyle oylar,
Köyüme ne haller olmuş.

Tansiyonlar inecek mi?
Giden geri dönecek mi?
Bu ocaklar sönecek mi?
Köyüme ne haller olmuş.

Kimi yazar kimi bozar,
Sabır taşar azar azar,
Basri durmaz mezar kazar,
Köyüme ne haller olmuş.

İyi ki Uğur Hoca var,
Sağlık olsun bu bize kâr,
Selâm olsun gönlüm kadar,
Köyüme ne haller olmuş.

Gönlü geniş evi dardı,
İçimi bir hüzün sardı,
Üzeyir Gündüz'de vardı,
Köyüme ne haller olmuş.

Kimselere kıyamadım,
Tek tek isim sayamadım,
Dostluklara doyamadım,
Köyüme ne haller olmuş.

Fazla üzerime düşme,
Yeter, şu yarımı deşme,
Söyle su içtiğim çeşme,
Köyüme ne haller olmuş.

Kalbim durmadan teklıyor,
Derdime dertler ekliyor,
Köyümüzü şimdi bizim,
Mezarlarımız bekliyor.

Fehmi YENER

KEKİK KOKUSU

Ne hatır bilindi ne de soruldu,
Yıllar çok incitti, ruhum yoruldu,
Bulanık aktı da şimdi duruldu,
Hayat iksirini köyden almışım,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Ormanın kenarı, dere kıyısı,
Halası, teyzesi, amca, dayısı,
Kalandan çok gidenlerin sayısı,
Köyden ayrılmış özlem dolmuşum,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Deresinde yüzer, balık tutardık,
Bazen yüze çıkar, bazen batardık,
Hepsi mâzi oldu şimdi yok artık,
Hatıralar denizine dalmışım,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Küçükten büyüğe andım herkesi,
Çakal uluması, kuşların sesi,
Otların kokusu, ağaç gölgesi,
Şimdi ne haldeyim, nasıl n'olmuşum,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Hayvan tüylerinden top mu yapmadık,
Gölgede mi, çimende mi yatmadık,
Can ciğerdik hiç arkadaş satmadık,
Düşüncemi nerelere salmışım,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Yüzme öğrenirken çok sular yuttuk,
Oynarken akılda sayılar tuttuk,
Her birimiz nerde şimdi unuttuk,
Zihnimin dibinde gidip bulmuşum,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Hayvanlar otlatır ipten atlardık,
Sakarca, melevcan, çilek toplardık,
Mutluluğu ona, yüze katlardık,
Yaprakları kuru çalı olmuşum,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

İmeceler olur mısır soyardık,
Oyunlara, sohbetlere doyardık,
Geleceğe renkli hedef koyardık,
Hiç farkına varamadan solmuşum,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

İçimde yüzlerce hatıra izi,
Gözümün önünde hep dizi dizi,
Belki canlanırdı mâzi filizi,
Sonbahar sürgünü gibi yolmuşum,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Yaprakları dökülmemiş dal gibi,
Kovanında el değmemiş bal gibi,
Maveraya uzanacak yol gibi,
Hayalmişim, rüyaymışım, falmışım,
Kekik kokusuna hasret kalmışım.

Fehmi YENER

EMRİN OLUR

Üstad bir şiir yaz
Kısa olsun öz olsun
İçti sevgi dolu olsun
Lirik olsun akıcı olsun
Ateşler gibi akıcı olsun...

Üstad bir şiir yaz
Tümüyle heyecan olsun
Can bizde zaten
Baştanbaşa canan olsun...

Üstad bir şiir yaz
Antik olsun romantik olsun
İçinde hayal olsun hal olsun, istikbal olsun
Biraz fındık fıstık
Biraz da kaymak bal olsun...

Üstad bir şiir yaz
Her şiirden güzel olsun
Yalnız benim için özel olsun...

Bir gün olur
Gönlümle gül bahçelerinde gezerim
Emrin olur en güzel şiirimi senin için
Yazarım...

BELKİ SANA ULAŞIRIM

Sevgi dolu yüreğinle
Yana yana dolaşırım
Övgü seli dileğimle
Belki sana ulaşırım

İlkbahar olsam yaz olsam
Bol bereketli güz olsam
Tüm şarkılara söz olsam
Belki sana ulaşırım

Güneş olsan ben ay olsam
Evrene ışınlar salsam
Işık olup öyle gelsem
Belki sana ulaşırım

Mecnun olsam çölde kalsam
Ferhat olsam dağlar delsem
Şefkat olsam öyle gelsem
Belki sana ulaşırım

Beyaz bluz al etekle
Dudağında bal petekle
Hülyalara dal da bekle
Belki sana ulaşırım

ÇAMLARIM

Boyu uzun kalın kavi çamlarım
Her dem yeşil bazen mavi çamlarım
Neler konuşursunuz aranızda
Bu uğultularla fısıltılarla
Gizli saklı olmaz aramızda
Çünkü dilinizi iyi anlarım

Benim güzel masum muti çamlarım
Gelin söyleşelim söylen bakalım
Buralarda kaç asırdır durursunuz
Koynunuzda kimleri korursunuz
Bunlar yalnız bin bir çeşit kuşlar mı?
Bencileyin şaşıp kaybolmuşlar mı?

Kelebekler böcekler karıncalar mı?
Ceylanlar geyikler karacalar mı?
Yoksa çakallar kurtlar aylar mı?
Deyin, sizde barınanlar sayılır mı?

Hem ulu hem kokulu çamlarım
Saçına güller kokulu çamlarım
Söyleyin söyleşin sizi dinlerim
Başına tüller takılı çamlarım

Hekimler piri lokmanla yarışıp
Nice derde derman olan çamlarım
Ladin köknar kayın meşe karışıp
Yücelerde orman olan çamlarım
Benim kudretten ekili çamlarım
Canım emekle dikili çamlarım

Ben de geldim bağrınızda barındım
Ağrılardan acılardan arındım
Uzaktan sevmeyi sizden öğrendim
Sonsuz aşkımin okulu çamlarım

Zeki ORDU

Ağaçlarımız vardı bizim. Sırtımızı dayadığımız, çiçeklerini temaşa ettiğimiz, meyvelerinden faydalandığımız ağaçlarımız vardı. Yaprakları şeklen birbirine benzemese de renk itibarıyla birbirine benzeyen irili ufaklı ağaçlarımız... Bazen yaslandığımız, bazen hayvanlarımızı bağladığımız, bazen de kestiğimiz ağaçlarımız... Her balta vuruşta, acısını bizden saklayan, belki de bizim bir işimize yarayacak olduğundan, mutluluk duyan ağaçlarımız vardı. Her bahçede değişik türde olan ağaçlarımız vardı. Kimi meyve verirdi, kimisi de meyvesiz.

Mahalleler, bahçelerin ortalarına kurulmuş evlerden teşekkül ederdi. Evlerimizin de bahçeleri vardı. Evlerimizin bahçeleri, köyün meydanına giden yola açılırdı. Bizimdi... O haneye aitti... Orada çocuklarımız oynar, büyüklerimiz yorgunluk atardı. Akşamları sohbet etmek için oturakları vardı bahçelerimizin. Dostlarımızla itina ile demlenmiş çayları içerken yarenlik ettiğimiz yerler vardı. Bize ait çok şey vardı evimizin bahçesinde... Bir de biz vardık... Neşe vardı, şevk vardı kısaca hayat vardı...

Akşamları, "Pompalı lüks" adı verilen aydınlatma aracı vardı. Sonraları günümüzde de kullandığımız elektrik lambaları geldi. Serin bir güz akşamı iki bardak demlenmiş çayı can dostlarımızla içerken lambalar etrafı ışırtırdı. İştirdi ışırtmasına da, dostların gönlünden yayılan zıyanın yerini tutmazdı. Bunu bilen bilirdi ama bilmeyen lambanın aydınlattığını sanırdı. Geceleri odalarımıza çekilince sadık köpeğimiz kalırdı evlerimizin bahçelerinde. Artık yalnız kalma sırası ondaydı. Bizim bahçelerimizin de bir ruhu vardı...

O zamanlar

Önceleri evlerimiz ahşaptandı. Şimdiki beton yığınlarından... Yazları serin, kışları daha ılık olurdu. Duvarları nefes alırdı evlerimizin. Biz de nefes alırdık onlarla. O zamanlarda kuşlar da bulunurdu bahçelerde. Sabah ezanıyla Hu, Hu diye sesler çıkararak zikrederlerdi Rablelerini. Bizler anlardık bu sesin manasını. O zamanlar kafes yoktu evlerde. Biz ağaçların dallarında severdik kuşları. Kuşlar da bizleri severdi. Çünkü bizim bahçelerimizde konarlardı.

Hayvanlarımızın yiyeceği olan otları yığın yığın ederdi tarlalarda. Komşularımız da yardım ederdi bize. Biz de komşularımıza... Akşamları günün yorgunluğu, tatlı bir yorgunluğa dönüştürdü. Misafir beklenir gelince de hasbihal edilirdi. Postacı banka borçlarını bildiren evrakları değil de, mektup taşırdı. Cep telefonu yoktu. Komşu mahallenin delikanlısı avludaki ağacın kovuğuna bırakırdı mektupları. O mektupları postacı taşımazdı. Pulu yoktu zarflarının. Ama içi doluydu... Bir yazan bilirdi, bir de okuyan.

Cep telefonu denilen aletten mesaj çekilmezdi o zaman. Lisan kekeme değildi yani. Postacı pullu zarfları taşırdı. İçinde "Üç noktayla" biten mektuplar da olurdu... "Üç noktayla" biten mektuplar... Denizin dalgaları süpürür gibi vururdu sahile. Gökyüzü bir başka maviydi... Biz

maviyi çok severdik. Denizi severdik, gökyüzünü severdik... Mavi yazmayı da severdik... Bazı kızlar mavi yazma bağları başlarına...

Daha sonra

Sonra betonlaştı evler. Kuşların sesi işitilmez oldu dallarda. Evimizin önündeki çimenleri söküp, betondan yaptık. Daha sağlam(!) olsun diye... Kuşlar konmaz oldu dallara... Kargalar çoğaldı bu sefer... Gökyüzü yitirdi maviliğini, dalgalar daha sert vurdu sahillere sesimi duysunlar diye... Hayvan yiyeceklerini, hazır olarak satın almamız yüzünden, tarladaki otları, yığın yığın edip bir tarafa yığmadık. Patozlar sayesinde fındıkları imece usulü ayıklayamadık. Komşuluklar azaldı. Hayatın rengi soldu. Renksizleşti. Sonradan televizyonlar renkli oldu sadece. Bir de... Mavi yazma bağlayanlar azaldı.

Postacı dekont taşıdı pullu zarflar içinde... Ağaç kovuklarına konulan pulsuz mektupların yerini "Cep telefonundan" mesajlar aldı, kekeme bir lisan ile. Minareden cihaz sesi duyuldu, müezzinin tabii sesi yerine. Müezzinler bir daha minareye çıkmadı. Cihazın sesi taaa uzaklara kadar ulaştı. Herkes duydu bu sesi. Ama cemaat azaldı nedense. Bizim zamanımızda müezzinin tabii sesini duyan az, cemaat fazlaydı...

Bayramlar tatil manasına geldi, manasını yitirdi. Bahçelerde içilen çaylar kapalı mekânlarda ki koltuklar üzerinde içilmeye başlandı. Tadı da kalmadı. Tebessümler sahte, gülüşler yapmacık hâle geldi. Bahçelerimizi bekleyen köpeklerimiz yoktu artık. Bahçelerimiz de yoktu çünkü...

"Nerede o günler?" Sorusuna ve serzenişine bir türlü cevap bulamadık o günden beri. Artık ne gamla demlenen çay vardı ne de akşam komşulukları. Çiçekler bile rayıhasını kaybetti. Biz yaşadığımız yeri mi betonlaştırdık gönüllerimizi mi? Taş kesilen binalar mı kalpler mi? Biz neleri kaybettik neler yok oldu? Kadir kıymet bilen dostlarımız azaldı. Mavi yazma bağlayanlar da azaldı. Biz hayallerimizi de kaybettik. Biz bir hayatı, hayatın içinde yitirdik.

***

OYALI MENDİL

Zarafet vardı...

Gönül dilini nakış nakış eşya üzerine nakşeden kınalı eller vardı. Her rengin, her motifin, her şeklin kendine özgü bir ifadesi vardı.

Edep vardı.

Kızlarımız çeyizlerini uluorta işlemezlerdi. Çünkü çeyiz bir izdivaç hazırlığı idi. Her genç kız tarafından hazırlansa da kimseler bu hazırlığı göremezdi, gösterilmezdi. Çeyizler arasında mendiller mühim bir yer tutardı. Mendil gönül lisanlarından biriydi. Çünkü mendiller bir devrin vazgeçilmez eşyasıydı. Her erkeğin cebinde mutlaka mendil bulunurdu. Yaşlılar mendili çift kullanılırdı. Birinin

adı "Temiz mendil" idi. Bir şadırvana oturup abdestini alırken en son ona müracaat ederdi. Onunla kuruldardı kollarını ve yüzünü. Sonra titreyen elleriyle itina ile katlar bir sonraki abdest alacağı zamana kadar, saklardı koyununda. Tarlada çalışanlar terlerini silerdi o mendillere. Bıçkın delikanlılar gömlek yakasına bağlar, gömleğin yakasının kirlenmemesini sağlardı. Kızlarımız çeyizlerinde oyalı mendiller bulundururdu. Nişanlı olanlar nişanlılarının ismini işlerdi mendillere. Şayet nişanlı değil de bir sevdikleri varsa hatırlayacağı bir işaret koyarlardı mendile.

Her şey kullan at devrinden sonra yitirdi hükmünü. İtina ile katladığımız mendilleri katlanmış olarak sundu-

ÇAĞRI (x)

Gel yanlış anlama, otur yanıma.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.
Türlü engel bulup, koyma önüme.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Sende bir insansın, bende insanım.
Bu seni sevdiren, insanlık yanıma.
Gel sen güler yüzüm, gel benim canım.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Ayrılık fikrini, sokma beynine.
Kin de bir yalandır, alma koynuna.
Dola kollarını, sarıl boynuma.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Güneş bile doğup, doğup batıyor.
Baksana toprakta, neler yatıyor.
Akşam sabah derken, ömür bitiyor.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Ben gördüm izledim, türlü olayı.
Neler çekmedim ki, bundan dolayı.
Vallahi sevmekte, buldum kolayı.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Kimi kardeş olsun, kimisi bacı.
İnsanlık sevgisi, bunun ilacı.
Gel benim kardeşim, başımın tacı.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Bölünmeyelim biz, birlik olalım.
Çalışalım, fabrikalar kuralım.
Gel birlikte, kılı kırka yaralım.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Sen şusun sen busun, deyip ayırma.
Zenginsin fakirsin, deyip kayırma.
Birde ben söyleyim, hep sen buyurma
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Başı ayak taşır, ayağı da baş
Yeter artık dinsin, gözümüzde yaş.
Haydar değil miyiz, hepimiz gardaş.
Seni sevmeyip de, kimi seveyim.

Haydar YILDIRIM

(x) M.E. Bakanlığı mensupları sevgi konulu şiir yarışması birincisi.

lar bize. Üstelikte kâğıttan. Aslında bunun katlanılacak bir yanı yoktu. Ne bir motif vardı ne bir renk. Sadece jelâtinden yapılmış muhafazasında markası vardı. Ancak bir defaya mahsus kullanılıyordu. Islandı mı daha kullanılmıyordu çünkü. O el emeği göz nuru işlemeli mendiller zamanla ayrıldı hayatımızdan. Üç-beş ihtiyarın cebinde kaldı önceleri. Onlar da hayattan el etek çekince arkadan gelenler unuttular oyalı mendilleri.

Zarafet kayboldu. Renkler kayboldu. İlmek ilmek işlenen ve gönlün renkli ifadesi olan mendiller kalmadı artık. Mendil, temizlikti... Mendil, alın teriydi... Mendil, edepti... Mendil, bir mektuptu. Öyle bir mektuptu ki, gönülden gönle yazılan...

DİYEİLSEK

Nice sevmediğin, dostun olurdu.
Seni seviyorum, diyebilseydik.
Yaşadığın dünyanı, huzur bulurdu.
Seni seviyorum, diyebilseydik.

Göz göze gelince eğri, bakmazdı.
Her türlü musibet, kavga çıkmazdı.
Kimse, hiç kimseye bir kulp takmazdı.
Seni seviyorum, diyebilseydik.

Tabanca takanlar, gülde takardı.
Sevgi seli, kin bendini yıkarı.
Güller bile, daha güzel kokardı.
Seni seviyorum, diyebilseydik.

Yazanlar doğruyu, eğri yazmazdı.
Birinin yaptığını, biri bozmazdı.
Herkes birbirine, kuyu kazmazdı.
Seni seviyorum, diyebilseydik.

Haydi, seher yeli, sevgi ile es.
Sevgisizler alsın, senden bir nefes.
İbret alır artık, her akıllı ses.
Seni seviyorum, diyebilseydik.

Haydar sevgin, sevildikçe artardı.
Gönül terazisi, alır tartardı.
Cümle kötülüğün, üstün örterdi.
Seni seviyorum, diyebilseydik.

Haydar YILDIRIM

OKSİJEN TİYATRO 2018-2019 SEZONUNU DOLU DOLU GEÇİRDİ

Nurgül ÇOLUK (Oksijen Tiyatro Genel Sanat Yönetmeni)

OKSAD-Oksijen Tiyatro olarak bu sezona, ilk olarak yöresel müzikal komedi hazırlıklarıyla başladık. Yoğun çalışma planlaması ile kalabalık kadrolu ekibimizle birbirimize uyumlu çok güzel prova günlerini kendi alanımız cep sahnemizde gerçekleştirdik. Tabii ki, öncesinde oyun metni üzerinde düzenleme ve müzikal hale getirme çalışmaları için kolları sıvadım. Değerli hocam rahmetli Aydın Üstüntaş'ın eseri "Aşkımızın Adı Fındık Tadı" iki perdelik şahane bir müzikal hale geldi. Bu derece büyük bir oyun için bu sefer oyuncuların görüşmeleriyle yol almaya devam ettim. Tüm oyuncularla tek tek konuşarak oyun castını gerçekleştirdim. Bu söylediğim oyunun müzikal düzenlemesi ve oyuncu cast çalışması iki aylık ön hazırlık anlamına geliyor. Sonrasında yoğun prova günleri başlıyor. Oyuncu kadrosu 25 kişiden oluşuyor. Müzisyen, teknik ekip, ışıkçı, dekorcu toplam da 30 kişilik dev kadro. Bu kadro Ordu'nun tiyatro alanında önemli hizmetler vermiş mihenk taşlarından tutunda kendi atölyelerimizde yetiştirdiğimiz oyunculara kadar uzanan geniş bir yelpaze oluşturuyor.

Oyun ekibi; Osman Çakmak, Coşkun Çetinalp, Hakan Altan, Dilek Gürsoy, Hülya Alan, Şükran Şensoy, Kasım Uysal, Burak Mızrak, Şaziye Dalak, Emine Kaymak, Sude Odabaşı, Emre Ergün, Gökhan Uzunlar, Seymen Kılıç, Anıl Boztekin, Gülperi Gökbulut, Miray Öner, Melek Aksu'dan oluşmaktadır. Ayrıca canlı performanslarıyla Müzisyen grubumuzun başında Ömür Karaca sazı ve sözüyle, kemençesi ile Samet Gülşen, Ritim saz olarak Gökmen Güney oyunumuza eşlik ettiler. Oyunumuzda birçok yöresel maniler, türküler, halkoyunlarından kesitlerle seyirciye bir aşk hikâyesi sunulmaktadır. Yöremizin öyküsünü sazlı sözlü sunmaktayız. Oyunumuzun iki güzel ağıtı Sayın Şener Gök'e ait. Şener hocamızın derlediği "Bilal Ağıtı" ve "Şu Akkuşun Gürgenleri" türkülerini oyu-

numuzun iki sahnesine yerleştirdim ve Şener hocamız oyunumuzda kendine ait ağıtlarını kendi söyleme tarzıyla o güzel yorumuyla seslendirerek müthiş bir enerji kattı. Kendisine buradan da teşekkürlerimi sunarım. Ben de bu güzel oyunu düzenleyip yönetmekten çok mutluluk duyduğum.

Kültür ve Turizm Bakanlığı projesi olan "Aşkımızın Adı Fındık Tadı" müzikal oyunumuzu 27 Şubat 2019 Prömiyerini yaparak sezon boyunca seyircimizle buluştuk. Atatürk Kültür Merkezi Sahnesinden oyunumuzu sunduk. 33. Denizli Belediyesi Amatör Tiyatrolar Festivaline katılarak 1 Mayıs 2019 da sahne aldık. Denizli seyircisinin coşkusu oyunumuzun Karadeniz havalarıyla buluştu. Çok coşkulu bol alkışlı bir oyun sergilemekten mutluluk duyduk. Ordu'yu temsil etmek ayrıca onur verici oldu. Oyun sonrası takdirlerimizi ve plaketimizi almak mutluluğun tablosu oldu.

20 Mayıs 2019 Perşembe Belediyesi'nin hazırladığı Mayıs Yedisini Şenlikleri kapsamında "Aşkımızın Adı Fındık Tadı" oyunumuzu Meydana kurulan Sahnede sergiledik. Seyircimizin ilgisi çok güzeldi. Oyun sonrası verilen plaketle güzel bir anı olarak yerini aldı. Seyircilerimizin takdiri ile önümüzdeki sezon da oyunumuzun sergilenmesi kararını aldık. Umudumuz, bu dev kadrolu projemize belediyeler tarafından destek verilmesi. Belediye başkanlarımıza açık çağrıdır; bu güzel Ordu yöresi müzikalimizi birlikte seyircimize taşıyalım.

Bu sezon başında bu güzel müzikal oyunumuzun hazırlıklarını yaparken İstanbul'dan gelen bir çağrı mektubu hayatımın dönüm noktası niteliğindedir. İstanbul'da çıkan Tiyatro Gazetesi tarafından hazırlanan 5. Anadolu Tiyatro Ödülleri'nde Emek Ödülü'ne layık görülmüşüm. İstanbul - Şişli'de yapılan ödül törenine katıldım

(26.12.2018). Tiyatro Gazetesi bu yıl pozitif ayrımcılık yaparak ödülleri kadın sanatçılara verme kararını almış. Suna Keskin, Zeynep Oral, Gülçin Üstüntaş ve birçok tiyatroya emek vermiş kadınla aynı ödül töreninde bulunmaktan ve Emek Ödülü almaktan onurluyum. Layık görenlere tekrar teşekkür ederim.

2018-2019 Sezon çalışmalarımıza her yıl kendi alanımızda yani Cep Sahne oluşturduğumuz alanımızda 'Muhabbet-i Ala' (Doğaçlama Tiyatro) ile her Cuma akşamı seyircimizle buluşmaya devam ettik. 'Muhabbet-i Ala' bu yıl 5. Sezonunda 50 kişilik cep sahnemizde güzel bir seyirci potansiyeline ulaştı. Hatta bu sezon Perşembe Belediyesi Kamil Sönmez salonunda 25.05.2019 tarihinde Perşembe seyircimizle buluştuk. Geçen yıl başlattığımız Perşembe'de tiyatro günlerini bu yıl da devamını getirdik.

Sezon içinde çocuklarımızı unutmayarak "Bamsı'nın Maceraları" adlı oyununu hazırladık. Altınordu Belediyesi proje ortaklığında 28.02.2019 tarihinde OKSM Büyük Salonunda Prömiyer yaptık. Proje ortaklığında seçilen 17 okulda oyunumuzu sergileyerek 2200 öğrencimize ulaştığımız olduk.

Sosyal sorumluluk projelerine de önem vererek beş yıl önce başlattığımız "Çocuk Korosu İle Engelleri Aşıyoruz" projesinde gerçekten engelleri aştığımızı gördük. Kültür ve Turizm Bakanlığı Projesi aynı zamanda Milli Eğitim Müdürlüğü Adil Karlıbel Özel Eğitim Okulu ile ortak hazırladığımız "Çocuk Korosu İle Engelleri Aşıyoruz" bu yıl beşinci yaşına bastı. 25 Nisan 2019 tarihinde OKSM Büyük salonunda protokol, aile, basın, okulların katılımıyla yapıldı. Koro şefimiz aynı zamanda OKSAD yönetim kurulu üyemiz, müzik öğretmeni Melda Öz hocamla beş yıl

önce bir kafede sohbet esnasında böyle bir proje olabilir mi diye konuşarak oluşturduğumuz bir proje. Çok büyük bir mutluluk bizim için. Çünkü o çocukların mutluluğu her şeye bedel. İlk projede ürkerek sahneye çıkan çocuklarımız şimdilerde sahneden inmek istemiyorlar. Öz güvenleri oluştu. Seneye hazırlanacak koroyu şimdiden soruyorlar. Geleneksel hale getirmeye çalıştığımız, bu yıl beşincisini gerçekleştirdiğimize göre geleneksel oldu sanırım. Bu projemizin onuncusu da olur inşallah diyorum.

Ordu'nun özel tiyatrosu Oksijen Tiyatro 11. Sanat yılında, 2018-2019 sanat sezonunu tiyatro ve sanat yapmak, yaymak, yaygınlaştırmak için dolu dolu geçirmişiz. Amacımız Ordu tiyatrosunu daha iyiye taşımak, seyircisine güzel oyunlar projeler sunmak içindir. Tüm enerjimiz daha güzele daha iyiye ulaşmak için. Bu sezon 4 proje ile Ordu'nun sanatına katkıda bulunmaktan onurluyuz. Nasip önümüzdeki sanat sezonuna... Sanatla kalın, hoşça kalın...

Burak KURT (Ordu Fotoğraf Sanatçıları Derneği Başkanı)

Fotoğrafın yaşamımızda çok yeri var. İnsanın var olduğu her ortam, etkinlik, hareket içinde fotoğrafın yokluğundan söz edilemez hale geldi. Öyle ki sınıf gözetmeksizin sanayicinin-işçinin, sanatçının-zanaatçının evine girdi. Ortaya çıktığı tarihten itibaren görsel iletişimin temel unsurlarından biri haline geldi. Hem çok üretilen hem de çok tüketilen bir nesne oldu. Öyle ki varlığını görmek için özenle bakmak gerekiyor. (Freund, 2008, s.8)

Fotoğrafın kitle ile bu kadar ilişki içerisinde olması, izleyeceği yolda etkileneceği değişken sayısını artırıyor. Amatör amaçlarla üretilen fotoğraflar dâhil her bir kare profesyonel ellerde yıkıcı bir silaha dönüşebiliyor. Bunu karamsarlık yaratması anlamında söylemiyorum tabii ki. Fotoğraf görsel iletişim yetenekleriyle evrensel bir dil oluşturuyor. İletişim hızının çok önemli olduğu bu çağda bize sağladığı tasarruf yadsınmaz. Toplumlar tarafından kolay kabul edilebilmesinin altında yatan sebeplerde bunlardır. Görsel okuryazarlığı düşük toplumların fotoğrafı kabullenmeden önce alt anlamlarını incelemesi beklenemez. Oluşan görüntü toplumca tarafsız kabul edilir. Fotoğrafi çeken kişinin bakış açısı ve yöntemleri ile varsa fotoğrafı ismarlayanın istekleri görülemez.

Freund'un aktardığına göre (2008, s.158) fotoğrafçı Robert Doisneau'nun bir fotoğrafının hikayesi fotoğraf ve toplumsal algı arasındaki ilişkiyi çok iyi özetliyor. Doisneau sık sık gittiği bir barda, bir kadeh şarap içen hoş bir kız görür. Kızın yanında yaşı daha büyük bir bey vardır. Doisneau, ikisiyle konuşarak fotoğraflarını çekmek istediğini söyler. Kabul ederler. Fotoğraf le Point dergisinde Doisneau'nun fotoğraflarının olduğu bir sayfada yayınlanır. Daha sonra Doisneau, bu fotoğrafı bağılı olduğu ajansa teslim eder. Gazeteler, bir yazının yanında yayımlamak için fotoğrafa ihtiyaç duyduklarında ajanslara başvururlar. Bir süre sonra bu fotoğraf, alkol karşıtı bir derneğin hazırladığı küçük bir dergide, alkollü içeceklerin kötü etkilerini anlatan bir yazıyla birlikte yayımlanır. Resim öğretmeni olan bu bey, kendisinin ayaş gibi gösterildiğinden rahatsızlık duyar ve Doisneau'ya yakınır. Daha sonra, skandallar yaratma çabasında olan başka bir dergi fotoğrafçı ve ajanstan izinsiz olarak fotoğrafı le Point dergisinden kopyalar. Fotoğraf şu alt metin ile yayımlanır: "Champs-Elysees'de fuhuş". Resim öğretmeni artık çılgına döner ve dergiye, ajansa, fotoğrafçıya dava açar. Dergi ve ajans dava sonucunda ceza alırlar.

Fotoğraf, toplumu değiştirecek yapıya bürünme sürecinde içerik ve anlamı fotoğrafçı tarafından oluşturulduğu şe-

kilde kalırsa yararlı olabilir. Bu şekliyle kaldığı haliyle yeterli anlatıma sahiptir ancak yeterli kişiye ulaşamamıştır. Merter Oral'a göre (2013, s.84) toplumsal belgesel fotoğraf şu karakteristik özelliklere sahiptir: Niyet ve amaç, kitlesel sunum, kurumsal yapı, yayın ortamı. Fotoğrafçı toplumsal bir sorunu tespit edip fotoğraflasa bile yayınlama ortamı bulamazsa ehemmiyeti kalmamaktadır.

Ken Light toplumsal belgesel fotoğraf anlayışı için kurumların önemini şöyle vurgular: Zaman içinde anladım ki, fotoğrafçıların sesleri cılızdır. Değişimi zorlayabilmek için kişinin daha büyük bir dünyanın parçası olması gerekir. Hine'a baktığımız zaman çalışmalarının 1900'lerin başında Ulusal Çocuk Emegi Koalisyonunun (National Child Labor Coalition) katkılarıyla etkili olduğunu görürüz. Çocuk yaştaki emekçilerin sorunlarını ortadan kaldırma çabalarını tek başına gerçekleştirmeyi, o sürecin bir parçasıydı. (Oral, 2013, s.86)

Az önce bahsi geçen fotoğrafçı Lewis W. Hine'da henüz çocuk yaşlarda fabrikalarda uzun saatler çalışmıştı. Yani koşulları birinci elden öğrendi. Öğretmenlik yapmaya başladıktan kısa süre bir fotoğraf makinesi edindi ve Ellis Adasındaki göçmenleri çekmeye başladı. Bu ada o

zamanlar ABD'ye gelen milyonlarca göçmenin giriş kapısıydı. Kalabalık barınaklarda zor yaşam ve çalışma koşullarını fotoğrafladı. Ancak esas se getiren çalışmalarını Ulusal Çocuk Emegi Koalisyonuna (UÇEK) fotoğrafçı olarak atandığında yaptı. UÇEK'in bu dönemdeki amacı çocuk işçilerin mevcut durumunun araştırılmasıydı. Hine'in çalışmaları çocuk işçilerin korunmasına yönelik bir kanunun çıkarılmasında etkili oldu. O zaman ki UÇEK başkanı Owen Lovejoy'un Hine'a yazdığı mektup fotoğrafın toplum üzerindeki etkisini gözler önüne seriyor. Lovejoy şöyle belirtir: Çocuk işçilerin istihdamına ilişkin gerçeklere kamuoyunun dikkatinin çekilmesinde, sizin UÇEK için yaptıklarınız, kanaatimce tüm diğer yapılardan daha etkili olmuştur. (Oral, 2013, s90)

Lewis W. Hine 1874-1940 Young Girl In A Carolina Cotton Mill

National Geographic fotoğrafçısı olan William Albert Allard Peru'da çekim yaptığı sırada bir çoban çocuğa rastlar. Çocuk ailesinin tek geçim kaynağı olan koyun sürüsünü otlatırken, sürünün yansı kamyon çarpması sonucu ölür. Küçük çoban bu durumdan kendisini sorumlu tutmaktadır. Allarda ağlayan çocuğun fotoğrafını çeker ve fotoğraf National Geographic'te yayınlanır. Bunun üzerine ülkenin her yanından insanlar yardım kampanyasına katılır. 7-8 bin dolar civarında bir para toplanır. Uluslararası ÇARE örgütü de devreye girer ve çocuğu bularak ölen koyunlar yerine yenilerini teslim ederler.

Ayrıca Peru Okul Çocukları Vakfı'na da birçok bağış yapılır. Allarda yaşanan gelişmeler üzerine şu muhteşem cümleyi kurar:

"Bu durumda sadece alıp geriye bir şey vermediğim için artık kendimi suçlu hissetmiyorum."

(Oral, 2013, s.95; Peruvian boy with sheep, 2013)

William Albert Allard 1937-... Peruvian Boy

KAYNAKÇA

Oral, Merter (2013), Fotoğraf ve Toplumsal Değişme. Fotoğraf Neyi Anlatır? (derl.) Caner Aydemir, İstanbul: Hayalperest

Freund, Gisele. (2008). Fotoğraf ve Toplum (Ş. Demirkol, Çev.), İstanbul: Sel

Fineartamerica Gallery (2019, 22 Mayıs), <https://fineartamerica.com/featured/lewis-w-hine-1874-1940-young-girl-in-a-carolina-cotton-mill-lewis-w-hine.html>

National Geographic, (2019, 24 Mayıs), Peruvian Boy <https://video.nationalgeographic.com/video/00000144-0a35-d3cb-a96c-7b3d57260000>

Impacting Photography (2019, 24 Mayıs) <http://impactingphotography.blogspot.com/2013/11/william-allard-peruvian-boy-with.html>

RÖPORTAJ

Nur ÇEBİ (Eğitimci)

Bu sayımızda Ordu'muzun sosyal ve kültürel hayatına katkıda bulunan sivil toplum örgütlerinden biri olan ESKAD "Eğitim Kültür Sanat ve Kadın Dayanışma Derneği" Başkanı Meral Karakaya ile ESKAD'ı konuştuk.

-Sayın Karakaya okuyucularımıza kendinizi tanıtır mısınız?

-1958 Ordu doğumluyum. Eğitimci bir baba, sağlıklı bir annenin altı kız çocuğunun ilkiyim. İlkokulu Kayadibi İlkokulunda ortaokulu Merkez Ortaokulu, liseyi de Ordu lisesinde okudum. Daha sonra Samsun Eğitim Enstitüsü Fen ve Tabiat Bilgisi bölümünü okuyarak 1978 de Fen Bilgisi öğretmeni olarak mezun oldum. İlk görev yerim Palu Lisesi oldu. Bir yıl sonra Ordu İmam Hatip Lisesine tayin oldum. Dokuz yılda orada çalıştım. Sonra Ordu Lisesine tayin oldum. Bu arada Anadolu Üniversitesi Kimya bölümünü bitirerek KİMYA öğretmeni olarak branşlaştım. Severek yaptığım mesleğimden 2003'de emekli oldum. Evli iki çocuk annesi ve iki torun sahibiyim. Okuma ve yazma tutkunuyum. İki şiir kitabım var. Gün Suya İnmeden ve Yaşamla Göz göze adlı, Ayrıca ORŞAYAD'ın üyesiyim. Yine bu yıl Başkent Üniversitesinin sertifikalı eğitim programlarından Yaşam koçluğu dalında sertifika aldım.

-Tebrik ederim. Kimyacı bir şair ve yaşam koçu olarak beni şaşırttınız. Bildiğim kadarıyla kurucu başkansınız aynı zamanda. Bir STK kurmaya sizi iten sebepler nelerdir?

-Biliyorsunuz şehrimizde emeklilerin ve ev hanımlarının ev işleri ve altın günleri dışında yapacakları pek bir etkinlik yoktu 2010'lu yıllarda. Sadece Halk Eğitim Merkezlerinin açtıkları çeşit ve sayı olarak az kurslar vardı. Belediyenin bu tür faaliyeti yoktu. Saçma sapan tv. programlarının başında vakit geçiriyorlardı insanlar. İşte bu kayıp zamanları değerlendirmek, kadınların sosyal hayata aktif katılımlarını sağlamak için kuruldu ESKAD. Dedik ki hayati ve zamanı daha anlamlı kılalım. Kurslarla, gezilerle, konferans, panel, çalıştaylarla kadınlarımızın bireysel gelişimlerine katkıda bulunalım. Bunu yaparken de dayanışma ve paylaşmayla ortaya çıkan sinerjiyi toplum yarana sunalım. Maddi bakımdan yoksun özellikle yetim üniversitede okuyan gençlerimize burs verelim Bu fikirde birleşen deyim yerindeyse elini taşın altına koyan yedi arkadaşla birlikte yola çıktık. Berrin Özel, Nevin Yüce, Zuhul ÖZÇE-

LİK, Nur Çebi, Halise Yavuz, Işın Sibel BOZ. Hepsine çok teşekkür ediyorum.

-Derneğiniz aynı zamanda bir sanat derneği. Neden sanat?

-Sanat insanın farkındalığını artıran, güzellikleri ortaya çıkaran, insanın ruhunu besleyen bir olgu. Aynı zamanda sanatla uğraşmak insana çok iyi geliyor. Bu nedenle başladığımız günden bu yana resim kursumuz var. Hocamız Yekta KESKİN koordinatörlüğünde devam ediyor. Her yıl resim sergisiyle eserlerimizi sergiliyoruz. İlk beş yıl Türk Sanat Müziği koromuz vardı. Konser giderleri, orkestra ve salon masrafları ağır geldiği için devam ettiremedik müzik çalışmalarımızı.

-Meral hanım, ESKAD Ordu da aktif çalışan kadın demeklerinden biri aynı zamanda. Kadın alanındaki çalışmalarınızı anlatır mısınız?

-2010'dan bu yana birçok Avrupa Birliği projelerine ortak olduk. GAP'ın yaptığı Ordu ili yerel eşitlik eylem planı, sivil toplum örgütlerinin geliştirilmesi projeleri, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi... Ayrıca kamu STK işbirliği, Denge denetleme ağı gibi birçok çalışmaya katıldık. Kadın haklarıyla ilgili Baro ile ortak çalışmalar yaptık. Biz, kadınların karar mekanizmalarında olmasına çok önem veriyoruz.

Aramızda siyasi partilere kayıtlı aktif çalışan üyelerimiz var. Farklı partilerde olmalarına rağmen dernekte siyaset yok. Herkes birbirine saygılı tam bir demokrasi ortamı mevcuttur. Açtığımız kurslardan öğrendikleriyle kendini geliştirip yaptıklarını satan, yani para kazanan arkadaşlarımız var. Yağlı boya tablo, deri çanta, takı gibi. Bu da bizim için çok önemli.

-Kaç üyeniz var, üye profiliniz hakkında bilgi verir misiniz?

-85 üyemiz var. Aktif 40 civarında. Emekliler, ev hanımları, çalışan kadınlar. Gençleri de aramıza katmak hedefimiz.

-Anladığım kadarıyla yaşam boyu eğitim sürecine dernek olarak çok önem veriyorsunuz Meral Hanım. Bunu bir fark olarak görüyor musunuz? Bu konuda ne gibi faaliyetleriniz var?

-Belki de birçok dernekten en büyük farkımız bu. Çünkü üyelerimizin üçte biri eğitimidir. Öğretmenlik bir iş

değildir. Emekli olsanız da yaşadığınız çevreye rehberlik edersiniz. Atatürk'ün bir sözü var. "Muallimler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır". İşte bizler bu bilinçle yetiştik. Bu alandaki faaliyetlerimize gelince, kurslar, geziler, kişisel gelişimi artıran etkinlikler olarak sıralayabiliriz.

-Hangi kursları açtınız bu zamana kadar?

-Başlangıçtan bu yana devam eden resim kursu ve yanına da el sanatları kursları açtık. Ayrıca İngilizce, Bilgisayar okuryazarlığı, kösele deri çanta, ahşap boyama, Türk işi, basit nakış teknikleri, kırk yama, tül işleme, bargello nakışı, takı yapma, dikiş kursu gibi. Yani bir sanat okulu gibi çalışıyoruz. Çoğu kursumuzu Halk Eğitim Merkezi ile işbirliği içinde dernek binamızda yaptık.

Gezileri de yaşam boyu eğitime dâhil edebiliriz. Çünkü geniş katılımlı gruplarla turlarla anlaşarak il içi, yurt içi, yurt dışı geziler yapıyoruz. Yurt dışında Batum, Balkanlar, Romanya'yı gezdik. Bu gezilerle kültürel, tarihi ve turistik güzellikleri görme ve yaşadığımız dünyayı tanıma şansını yakalıyoruz ki öğrenmenin en güzeli de yaşayarak öğrenmektir. Bir de kahve bahane etkinliğimiz var her ay yaptığımız. Üyelerle dernek binasında toplanıp aylık çalışmalarını konuştuğumuz. Bu toplantılarda da "Sözüm Meclisten İçeri" adlı bir bölüm yaptık. Her ay bir kişi istediği bir konu hakkında beş dakika konuşuyor. Toplum karşısında konuşma ve dinleme becerisini geliştirmek üzere. Ayrıca Orduda çok yaygın olan altın günlerine alternatif olarak kitap günü yaptık. Altın ya da para yerine kitap götürdük. Okuma alışkanlığının gelişmesi ve evlerde kalkan kütüphanelerin yeniden geri gelmesini teşvik etmiş olduk.

-Kutluyorum sizin nezdinizde ESKAD kadınlarını. Kaç öğrenciye burs veriyorsunuz ve gelir kaynaklarınız nelerdir?

-İki öğrenciyle başladık. Bu yıl yedi öğrencimiz vardı. Ayda 150 TL ve dokuz ay boyunca devam ediyoruz. Başarılı olduğu sürece devam ediyoruz. Toplamda 43 öğrenciye burs verdik. Gelir kaynaklarımız, çaylar, kermesler, bağışlar. Bu yıl iki sosyal sorumluluk projesini hayata geçirdik. İlk Akkuş ilçemizde bir köy okulundaki 50 öğrenciye karné günü hediye olarak bot, bere kırtasiye, basket topları, futbol topları hediye ettik. İkincisi de yine Akkuş'un bir başka köyündeki 22 ilkokul öğrencisini anneleriyle birlikte anneler günü hediyesi olarak öğretmenleri ile ORDU'ya getirip gezdirdik. Anneleri bile ilk defa şehre geldiler. Deniz gör-

düler teleferikle Boztepe ye çıktılar. Kütüphane, belediyenin galerisini gezdiler. Hepimiz için unutulmaz bir gün yaşadık.

-Çok heyecanlandım. Derneğimize üye olmanın şartları neler?

-18 yaşını geçmiş olmak birde kadın olmak

-Bundan sonraki hedefleriniz nelerdir?

-Anlattığım faaliyetlere devam etmek. Üye sayımızı artırmak Yereleden ulusala sesimizi duyuracak projeler yapmak, başka illerdeki kadın demekleriyle hatta başka ülkelerdeki STK'larla ortak çalışmalar yapmak. Parolamız oku gez üret paylaş.

-Çok teşekkür ederim Meral Hanım verdiğiniz bilgiler için. Eskad kadınlarını tebrik ediyor nice

başarılı işler diliyorum.

-Ben de bana bu fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Birde çalışkan özverili sorumluluk duygusu taşıyan, aile gibi olduğumuz yol arkadaşlarımızı yürekte kutluyorum.

BEYAZ BULUT

Bir ikinci vakti
Onlarca aracın altında
Tekrar tekrar ezilen gölgemi izlerken
Ölümsüzlüğün keyfini yaşadım bir an.
Yükseldim, yüceldim göklere.
Kâh Nemrut'un tepesinde Kommagene kralıyla barış peşinde
Kâh Mezopotamya'nın bereketli topraklarında
İşçilerin alın terinde
Kâh Çukurova'da pamuk toplayan çocukların
Kanayan parmaklarındaki ince sızıydım.
Fırat'ın Dicle'nin sularıyla karşıp
Kıraç topraklara hayat veren iksirdim.
Viran şehrin kavruk gençlerinin
Neon lambaları gibi yanıp sönen umutları,
Okumanın hayaliyle bile yüzleri aydınlanan
Genç kızların heyecanıydım.
Bir sıra gecesinde, bir türkünün ruhunda
Davulun tokmağında, sazın telindeydim.
Sütunlarda, taşlarda, mezarda, mozaikte
Geçmişin kendini anlatan iniltisi sesiydim.

Bir ara bir köy okulunda buldum kendimi.
O yoksul sınıfta aydınlık geleceğe atılan bir tohumdum.
Ve en nihayetinde
Masmavi göklerde kuşlarla yarışan
Özgür bir buluttum.

Meral KARAKAYA

Gürsel YILDIRIM

Birinci öykümüz üç güzelden biri olan Emine'ye aittir.

Ordu içine ebemkuşağı doldurulmuş bir yastıktır. Başımızı o yastığa koyduğumuzda içimizdeki sessiz gemi sevgi limanına doğru yol almaya başlar. Limana girince, kaptan köşküne bir fırsatını bulup girmiş Miço Osman, elindeki beyaz bayrağı rüzgârla şişmiş gibi sallar. O sırada Boztepe'den inmekte olan üç güzel kız sallanan bayrağı görür. Ortalarındaki Emine burun bükerek, aldırılmaz, ardına döner. O, Osman'ı beklemektedir ama beklediği Osman limanın girişindeki kayıkların üstünde duran Osman'dır. Emine hayal ededursun, bayrak kaptan köşkünden devamlı sallanmaktadır. Sözleşmelerine göre Osman bayrağı motorun kıçından sallayacaktı. Bayrak devamlı, kanatlarını süzüp gezen martı hüznüyle sallansa da Emine iskeleye inmez. İskeleye motora, içinde ipek mendil olan bir mek-

tup ulaşacaktı, mektup gitmez; daha doğrusu gidemez. Osman, iskeleye dönen filikadan kendisine bir emanet verilmeyince kaşlarını indirir, kollarının dermanı düşer. Anlaşılan, sevdiği kendisini terk etmiştir. Dedikodu doğrudur ve Karabasmazlar'ın oğluna gelin gidecektir. Motorun ikinci zincirine bağlar ellerini. Zincirin motorunu boşlar. Denizin karanlığına doğru bir yolculuk başlar. O günden sonra bir türkü duyulur Ordu kayıklarının çekelerinde.

"Ordu'nun sokakları

Döşelidir döşeli

Verem oldum gidiyom

Ben bu aşka düşeli"

GELİN

Saçların çözülmüş dolak bekliyor
Başına tül yazma olam mı Gelin
Ekinler sararmış orak bekliyor
Koluna düşen deste olam mı Gelin.

Suya mı gidersin testin nerede
Sazıma söz olan dilin nerede
Pınar bana yetmez ırmak nerede
Gönlümü yoluna salam mı Gelin.

Gelin mayıs gibi bahar kokarsın
Gerilmiş ay kaşın kimi oklarsın
Dürülmüş memeler düğme açmazsın
Omzuna ipek şal olam mı Gelin.

Söylendikçe âşık Gelin hallandı
Dal ucunda açmış çiçek ballandı
İnce belde gümüş kemer sallandı
Eğnine ağ iplik olam mı Gelin.

Gürsel YILDIRIM

GÖNLÜM ŞAD OLDU

Delişmen poyrazda, yangın misali,
Daldın da gönlüme, gönlüm şad oldu.
Baharı; dal, budak, şıvgın misali,
Saldın da gönlüme, gönlüm şad oldu...

Cemâlin dolunay, kaşların hilâl.
Bir bakışın var ki dağlarda maral.
Kâkûlün, zülûfün gonca güle dal.
Oldun da gönlüme, gönlüm şad oldu...

Nasıl geçmiş sorma sensiz şu zaman
Ben karlı dağ idim, başımda duman
Şu yanık bağrımın teliyle keman
Çaldın da gönlüme, gönlüm şad oldu...

Kurak çöller köşe, bucak göverdi
Şu sefil sarayım murada erdi
Ruhumdan süzerek kederi, derdi
Aldın da gönlümü, gönlüm şad oldu...

Akça ipeklerden fistan içinde
Şeyda güvercinim mestân içinde
Kehribar kokulu destan içinde
Kaldın da gönlümde, gönlüm şad oldu...

(Sensizliğin Sesi)

Cemile DÜZGÜN
(Eğitimci-Şair)

Cevat OK

SANCI

Gecenin ortasında
Bir erkek bir kadını ağız dolusu öper
Sonsuzluğu içmek için dudaklarından
Bir çığlık yırtar karanlıkları
Bir sarhoş öğürür durur
Bana İstanbul'un bütün içkilerini getir

Koşarken o en uzun maratonu
Sensizliğin cehenneminde
Ne dağ dağa kavuşur
Ne insan insana
Bana bütün sevenlerin özlüklerini getir

Geceler al bir Bursa ipeklisi
Gündüzler piç kurusudur
Kılıçlar bilenir durur
Bana bütün savaşların nedenlerini getir

ANAFOR (x)

Hüzün ekmeğimizdir
Gelir bir turna kuşunun kanatlarında
Vururken kendini şarabın umarsız dostluğuna
Turkuvaz bir akşam beklemez seni
"Yalnızlar nıhtımında"

Bu yürek yangın yeri
Karanlıkları bir kâğıt mendil gibi yırtamazsın
Acıların imbiğinde
Yakılmış bulursun tüm gemileri

Günler
Giyotin altında sarı perçemli bir çocuk başıdır
Gözünü kan bürürken gecelerin
Kendine dar gelirsin

(x) Fevziye Başgöz Şiir Ödülü,1995

PANORAMA

Yahya Kemal'e nazire

Sana dün Boztepe'den baktım da aziz Ordu'm
Anam, babam, bebekliğim ve de çocukluğum
Yeşille mavinin kucaklaştığı yer, yurdum
Geçmişim, geleceğim, göğsünde uyuduğum

Av. Emrah DUMAN

SAKLI DERE CADDESİ

Evin yanında kilden bir sığa, kilden kuzular
Ve sahipleri çoban değil, bir muhasebeci
Ve yürür hep doğumdan ölüme
Bir ağaçtan tren
Yukanlara doğru
Paslı rayların üstünde
Hala inatla kaynayan dereler
Üzerine kurulu

Ve şu çarşının...
Sadece bir metre altında
Dayalı döşeli kırık fabrikasyon taşlarının
Akar gider hayat, macera ve keşif
Zırhsız gemi, demirsiz pencere
Ve olur ya... Hoş gelen çekincesiz ölüm
Çok uzaklarda sandığın
Düş ülkesine doğru

RESSAM UTKU ÖKSÜZ İLE RÖPORTAJ

Röportaj: Musa İŞLEYEN (Merhum)

-Kendinizden, sanat, yaşam süreçlerinizden söz eder misiniz ve bugüne gelirken resim sanatında hangi yollardan geçtiniz?

-1991 Yılında Ordu'da doğdum. Ordu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi eğitimimi tamamladıktan sonra Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Prof. Lale ATINKURT ve Öğr. Gör. Murat ATEŞLİ atölyelerinden mezun oldum. Ordu Final okullarında görsel sanatlar öğretmeniyim. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Bileşik Sanatlar Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim.

-Sizin resminizi nasıl özetleyebiliriz? Resimlerinize vermek istediğiniz mesaj nedir? Bunları nasıl kullanıyorsunuz? Renklerinizi anlatır mısınız?

-Aristoteles; bir şeyin sanat olabilmesi için derin düşünmenin duygusal açıdan ikna etmesi gerektiğini savunurdu. Günümüzde ise derin düşünmek için zamanın olmadığı ve zamanın değerli olduğu dönemde duygusal açıdan ikna edici ve tatminkâr olmanın imkânları azalmıştır. Resimlerimde ise ulaşılmaya çalışılan; yeni düzende insanların psikolojik travmaları doğurduğunun belgelenmesi. Bu hayatın duyguları düşünceleri ne kadar olumsuz yönde etkilediği görselleri tuvalime yansıtıyorum. Protestolar, Cinsel istismarlar, trafik kazaları, savaş, aile içi şiddet saldırıya uğramak ve saldırıya tanıklık etmek insanlarda psikolojik travmalar sonucu kaygı bozukluğuna neden olmaktadır. Sanatta yaşam denen kaotik bir durumu sanatseverlere ayna gibi yansıttığımı düşünüyorum. Çalışmalarında kendimi renkle veya renklerle sınırlandırmıyorum o an tuvalimde görmek istediğim rengi ve duyguyu aktarırım.

-Sanata bakışınız ve Türkiye'de sanatın durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

-Kültürün özelleştirilmesi ve finansın ekonomide ege-men olması sonucu sanatta mükemmel derece finansman aracına dönüşmüştür. Dünya sanatı bu duruma teslim olmuştur ne yazık ki. Bu süreçte müzayede, sanatın

değerlendirildiği bütün diğer ortamların önüne geçmiştir. Sanat bir lüks aracı, sanatçı da bir girişimci haline dönüşmüştür.

Türkiye'de sanatın durumunu eleştirsek... Türk halkı resim sanatını Osman Hamdi, İbrahim Çallı, Bedri Rahmi Eyüpoğlu gibi Türk resim sanatına öncülük edenlerden değil, bir zamanlar TRT televizyonunda resim çizen BobRossdan öğrenmiştir. Bu durumdan oldukça rahatsızlık duyuyorum gençlere fırsat ve imkânlar sunulsa belki de dünyanın seyrini değiştirebiliriz.

-Sanatta özgünlük konusu hakkındaki düşünceniz nedir? Sanat, sanatçı ve ressam kavramlarının içeriği ve farklılığı nedir?

-Sanatın birçok yazar ve sanatçı tarafından tanımı yapılmıştır. Sanatın ve sanatçının tanımı olmamalı. Kitaplardan öğreniyoruz. Yaşamıyoruz, hissetmiyoruz. Sanat, sanatçı ressam birbirini tanımlayan besleyen üretmemizi sağlayan temel kelimelerdir.

-Özgünlük hakkındaki düşünceniz nedir? Özgünlüğe doğru giderken yapmanız gereken ve izleyeceğiniz yol nedir?

-Özgünlük zamanla oluşan bir süreç olup, kendini aramak ve bulmaktan geçer. Özgünlüğe doğru yol alırken yapmamız gereken ilk başta taklit etmektir. Taklit ederken temel sanat eğitimde aldığımız öğeleri yeniden kullanınız. bütünlük, çizgi, değer, doku, renk, şekil..vb tasarım unsur ve ilkelerini her defasın da uygulayıp kendi tasarım ve yaratıcılığımızı da katarak özgünlüğe doğru adımlarımızı atabileceğimizi düşünüyorum.

-Son dönemde genç resamlara sanatseverler ve koleksiyonlar tarafından yoğun ilgi gösterilmektedir. Bu ilki sizin de içinde bulunduğunuz Genç ressam kuşağına ne gibi katkı sağlamaktadır?

-Türk resim sanatında söz sahibi olabilecek gençlerin olduğuna inanıyorum. Bizlere sunulan bu imkânların doğru şekilde değerlendirilerek hayallerimize bir adım daha atılmış oluruz. Bu konuda bize inanan sevgili Vecdi Uzun ağabeyimize teşekkür ederim. Özellikle genç sanatçıları takip ederek Genç ressam kuşağına önemli bir adım atılmıştır. Raftaki Gençler adı altında 32 genç ressam arkadaşım ile beraber bizleri onore edecek Rh Art Gallery ile ortak karma sergi düzenleyerek genç ressam kuşağına ilgiyi ve yoğunluğu bir kez daha artırmıştır.

-Sizi ve sanatınızı etkileyen sanatçılar kimlerdir?

-Tutkulu bir ironi ustası olan Goya'dan başlamak istiyorum. Goya; imparator ve imparatoriçelerin ihtişamlı portrelerinden tutup boğa güreşlerinin ölümcül devinimini betimlediği oyma baskılar, saray duvarlarını süsleyen halılar, insanın sanırlarla dolu cehennemini aktardığı savaşın felaketlerin sanatçısı olup, Avrupa'nın düşünce sistemini temel öngörülerıyla biçimlendiren büyük ustadır. Hakan Gürsoytrak, Anselm Kiefer, Anish Kapoor ve birçok

sanatçıları takip ediyorum.

-Yarışmalardan aldığınız ödüller nedir?

-Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi G.S.F 10. Geleneksel Resim yarışması 2013 sergileme ödülü ve Geleneksel Peker sanat Ödülleri 2015 yılı sergileme ödülü aldım. Genç ressamların kendini tanıması ve sanatseverlere tanıtması açısından yarışmaların önemine inanmakta ve yarışmaları takip etmekteyim.

BİR ESKİŞEHİR'LİNİN GÖZÜNDEN KARADENİZ'İN GÜZEL ŞEHİRİ ORDU

Emel DEMİR

Tarifi imkânsız bir Karadeniz aşkıyla, bundan yaklaşık dokuz ay önce, Ordu'ya yerleşen biri olarak, bendeki Ordu'yu anlatmak isterim biraz size:

Bozkırın ortasında açan bir çiçek olan Eskişehir'den, Karadeniz'in bu inci gibi şehrine yerleştim, üstelik hiçbir sebepim yokken, tek kimseyi tanımadan... Daha önce beş senelik Trabzon maceram da olduğu gibi, Ordu'da da amacım Karadeniz'in bahsettiği enfes mavi ve yeşili derinlemesine duyumsamak oldu.

Ordu'ya yerleştikten sonra ilk maceram Gököl ilçesindeki Ulugöl oldu, sanırım bu yüzden benim için en kıymetli yer orası. Her mevsimde harika manzaralar sunduğuna eminim ama ben gittiğimde sonbaharın bin bir rengine yeni yeni bürünüyordu Ulugöl. Kayın, kızılğaç, gürgen ve akcağaç ağaçlarıyla muhteşem güzelliler sunuyor burası. Abant'ı ve Yedigöller'i de görmüş biri olarak söyleyebilirim ki Ulugöl kesinlikle beklentileri fazlasıyla karşılıyor. Ulugöl'ü bir de kar altındayken görmek önümüzdeki kışın ilk planlarından olacak benim için Ohtamış Şelalesi'ne ise Karadeniz bölgesinin en yüksek şelalelerinden biri diyorlar. Yaklaşık 30 metre yükseklikten 90 derecelik bir eğim ile dökülüyor. Şelaleye giden patika yol boyunca suyun döküşünü duymak muhteşem. Burası ipile iniş yapmak isteyen dağcılardan da çok sevdiği bir yer. Ohtamış olanca heybetiyle dökülürken bir yanından da dağcılar ipile süzülüyor aşağıya. Ordunun keşfedilmiş, keşfedilmeyi bekleyen bütün şelalelerini görmek, insanın yüzüne vuran müthiş serinliği o şelalelerde yaşamak istiyor insan. Çiseli, Uzundere ve nicelerinde...

Yason burnu, şehir dışından gelen misafirlerinizi de kolaylık götürüp gezdirebileceğiniz, Ordu'nun en ilgi çeken yerlerinden birisi. Karadeniz boyunca üzerinde kilise bulunan tek yarımada burası. Güneşin doğusu ve batışı bambaşka burada. Mitolojiye de ilginiz varsa Arganos efsanesi canlanıveriyor hayalinizde.

Hava açıkça Ünye burnu bile izlenebilir buradan. Üstelik insanların en mutlu anlarına da tanıklık ediyor Yason. Mezuniyet, nişan, düğün fotoğrafları için pek çok insan Yason burnunu tercih ediyor.

Ve benim Ordu dağcılık ihtisas kulübü (ODAK) tanışmamdan sonra Ordu'yu keşifim biraz boyut değiştiriyor, pazar günleri 10-14 km.lik yürüyüşlerden fındık bahçelerinden, kanyonlardan, tepelerden devam ediyorum Orduya. En olması gerektiği gibi belki de ilk etkinliğim Kaleboynu obası Ablakkaya oluyor. Yaklaşık 40 kişi ile 11 km'lik bir rota yürünüyor. Ben bu şehirde ilk defa kan kıışı hissediyorum böylelikle. Aralık ayında hırka ile dolayan bir Eskişehirli olarak beyaz örtüyle hasret gidiyorum o gün. Aynı anda dört mevsim dedikleri bu olsa gerek, sahilde çayınızı yudum-larken biraz yukanlarda bata çıka karda yürüyorsunuz. Pek çok güzel insanla tanışıyorsunuz üstelik bulunduğu ilk fırsatta kendini doğaya bırakan, AVM'lerin o tıkış tıkışlığından sıyrılıp hayatın onlarca renginin içine kaşın...

ODAK ile bir sonraki rotam 14 km ile Gökömer-Zaferköy geçişi oluyor. Çocukların ısrarla "gökömer değil, göğmar göğmar" dediği... Eskişehir-Kütahya-Afyon üçgenindeki Frig vadisindeki gibi taşlar, kayalar, oyun-tular sunuyor bu yol size. Birden aklım memleketime gidiyor, tılsımlı Frig vadisini, Midas'ın kulaklarını düşünürken bir çırpıda bitiyor gün.

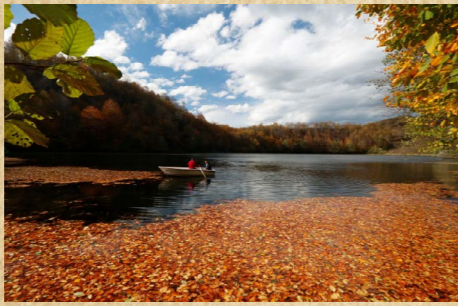
Ve baharın ilk ışıklarıyla, topraktan mis gibi kokular yayılırken, çiçek börtü böcek uyanmışken uykularından Çamaş kanyonu. Keşke bu ülkenin bütün şelalelerini, mağaralarını, kanyonlarını görmek nasip olsa ama burası güneydeki o turistik kanyonlara pek benzemiyor. Horma kanyonu ya da Valla kanyonu kadar tehlikeli midir, bilmiyorum ama kulübümüzün

Profesyonel dağcılar Çamaş Kan-yonunda başarılı bir geçiş gerçekleştirdi.

Biz de kanyon boyunca kıvırla kıvırla bitiriyoruz bir günü daha...

Ben gittiğim her kenti anılarla donatmayı seviyorum. Bu şehirde anıların da çok olmasını diliyorum. Her seferinde yeniden keşfedilecek çok yer var bu şehirde...

Not: Fotoğraflar: Mehmet Şenocak

KARİKATÜR

Mustafa KÖKSAL

UNUTULMAYAN HATIRALAR

Alâeddin YÜKSEL

BENİ AKLINA DÜŞÜR!

Bugün mübarek Ramazan-ı Şerifin son günleri. Yarın arife, öbür gün bayram. Son yıllarda Ramazan, yaz mevsimlerine denk düştü. Kış aylarında da oruç tuttuk. 1965 yılında Sivas Şarkışla Alaçayır köyüne, üç aylık eğitimden sonra asker öğretmen olarak atandım. Bir taraftan üzülyorum, bir taraftan da seviniyorum. Üzülyorum çünkü deniz ve yeşilden ayrı kalacağım. Bir taraftan da seviniyorum, Anadolu'yu daha yakından tanıyacağım.

Manisa'da eğitim yaptığım birkaç öğretmen arkadaşla Şarkışla'ya ulaştık. Milli Eğitim Müdürlüğüne varınca "Seni Karakoldan Mehmet Onbaşı istiyor" dediler. Hayırdır inşallah deyip, gittim. Karşımda uzatmalı Mehmet Onbaşı; babacan, iri yan biri. Beni oturttu. Hoşbeşten sonra "Senin evrakin bende, senin Ordu'lu olduğunu görünce tanışmak istedim." dedi ve beni Alaçayır'lı Cuma'ya teslim etti. Öyle ya yol yordam bilmiyorum; araba var mı, yaya mı gideceğiz, uzak mı yakın mı?

Tabii Mehmet Onbaşı da Gölköy Damarlı'dan olduğunu, köyünün bizim Ulubey'in köylerine sınır olduğunu, Şarkışla'ya indiğimde yanına uğramamı, bir sıkıntı olursa bildirmemi istedi. Bu gurbette bir tanıdık olması elbette beni sevindirdi. Otelde yer bulamadığım zamanlarda evinde misafir etti. Beraber Ordu yolculuklarımız oldu. Allah selâmet versin Mehmet Onbaşı, Gölköy'ün tanınmış ve birkaç köye dağılmış Şihmanoğlu ailesinden Vehbi Türker'in oğlu. Sosyal hayatımızda birçok değişiklikler olsa bile Ordu'ya geldiğinde halen görüşürüz.

Alaçayır köyüne gelince: Araba yolu yok. Yaya, at ve kağnılarla Kızılırmak'tan suya vurup geçerek Şarkışla'ya dört saat mesafede, Kızılırmak vadisinde bir köy. Mihmandanım Cumali, sınır köy olan Çakal'a bir kamyon olduğunu söyledi. Toprak Mahsulleri Ofisine (TMO), köylülerin buğdayını getirmiş, köylüleri geri götürüyor. Bize uçak bulmuş gibi geldi. Kamyona bindik, Kızılırmak üzerinde o zamanlar tek tük bulunan, Orta Nahiyeli ve Âşık Veysel'in Sivrılan Köyüne yakın olduğunu hatırladığım bir köprüden geçerek Çakal Köyünde indik. Araba yolu, köprü sebebi ile yaya yola göre iki kat mesafede. Çakal'da arabadan indikten sonra, elimde ahşap asker bavulu ile birlikte yaya olarak bir saat yürüyerek öğle sonu Alaçayır'a geldik. Muhtar Hüseyin Uzun'un evine misafir oldum.

Anadolu'nun tipik toprak ve kerpiç evleri; öğretmen gelmiş diyen çocuk ve halk evi doldurdu. Hoş beş ama bende bir sıkıntı var, öğle namazı geçmek üzere. Yöreye ne kadar yabancı olduğum belli, tuvalet sordum. Herkes birbirine baktı, çünkü benim anladığım, bildiğim bir tuvalet yok. Şunu belirteyim Köyün yansı Türkmen, yansı Çeçenistan'dan göç etmiş Çeçen vatandaşlar. Öğrenci ve çeçen çocuklardan biri ailesine haber veriyor ve adaşım olan biri beni kendi evlerine davet ediyor ve gidiyoruz. Sa-

niyorum herkes rahatladı. Öyle ya ben alışık olmadığım bir yerde, olmayan bir şeyleri istiyorum. Çünkü onların örf ve adetlerini, sosyal yapılarını henüz tanımiyorum, bilmiyorum.

Gittiğim evde de bize göre bir tuvalet yok. Ama namaz kılıyorlar. Ben de namazımı kıldım. Daha sonra meyil izini aldım, Ordu'ya geldim. Geri dönerken Rahmetli Babam da benimle gelip halimi, vaziyetimi yerinde görmek istedi. Babamın gelişinden bütün köylüler memnun kaldı. Her akşam bizi evlerine davet ettiler. Köyün bir alışkanlığı varmış; her öğlede sırayla öğretmene yemek getiriyorlar. Ben buna razı olmayınca, kendilerine saygısızlık kabul ettiler. İşte babam köylülere şöyle seslendi:

Bu yemek işini kaldırın. Bir de tabii ihtiyaç için sağ sola giden öğrencilere bir tuvalet yapın. Herkes bunu memnuniyetle kabul etti. Ertesi gün kağrı arabaları koşularak taş toplanıp, okul olarak kullandığımız evin yakınına, dışarıya eli yakışan ustaların kuru taş duvar örmesi ile yarı belimizden yukarı çıkacak kadar iki göz tuvalet yaptılar. Bir tarafı kız, bir tarafı erkek. Buna da şükür deyip köylülere teşekkür ettik. Babam da gönül hoşluğu ile Ordu'ya geri döndü.

Talebelik yıllarımdan alışık olduğum için yemeğimi artık kendim yapıyor, hatta ara sıra misafir de ağırlıyordum. Okula gelince; önceleri köy ortasında küçük bir okul ve tuvaleti varmış. Göç veren bir köy olduğu için nüfus azalmış. Zamanla okul da tuvalet de yıkılmış. Şimdi boş evleri okul olarak kullanıyoruz. Bir odası sınıf, bir odası lojman, köyün kenarında, en son evdeyiz. Aile Ankara'ya göçmüş. Çeçen Örüce Teyze ve eşi Kasım Amcanın oğullarının evi. On beşi kız, on beşi erkek birleştirilmiş sınıfta öğrencim var. Müfettiş Mehmet Karakoç ideal bir sınıf demişti. Örüce Teyzenin iki oğlu gurbette; küçük oğlu İsa'nın çocukları Ankara'da, kendi Almanya'dadır. Büyük oğlu Hüseyin Özaydın ise, Aydın'da; daha sonra o da Ankara'ya naklediyor. Bir kızı yine Ankara'da evli, küçük kızı Hacer ise benim talebem, beşten mezun ettim.

Örüce Teyze beni öz oğlu gibi sever sık sık evine davet ederdi. Bana kendi çamaşırımı yıkatmaz, zorla alır götürürdü. Ben de atletimden başka ona iç çamaşırımı vermezdim. Yaşlılardı. Kasım amca hep evde oturur, ara sıra bahçeye kadar çıkardı. Hareket kabiliyeti azalmıştı. Teyze bana rica etti, birkaç gün de bir sakal tıraşını yapardım. Ramazan ayı 1960'lı yıllarda kışa rastlamıştı. Sivas'ın kışının hatırı sayılırdı. Halk şöyle diyordu : "Kışa sormuşlar nerelisin diye, kış da demiş ki Erzurumluyum ama Sivas'ta otururum." Kışın karlar 50-60 cm'yi geçer, dallar 10 cm'den fazla buz tutardı.

O senenin Ramazanında böyle bir kış günü, gökyüzü cam gibi ayazda, sahur vaktinde, kaldığım evin damından, bacadan bir ses geliyor. Ben de irkiliyorum. "Öğretmenim, öğretmenim." (Saygısından ismimi bile telaffuz etmiyor.)

Baktım Örüce Teyzenin sesi. Meğer bana yemek getirmiş. Kar yüzünden yolu dolaşamıyor. Evinden 30 m alt tarafta benim evim var. Elinde yemek kapları, diz boyu kan yara yara, zaten alçak olan dama çıkmış, sesin en iyi işitileceği baca deliğinden bana sesleniyor. Hemen dışarı çıkıp getirdiklerini aldım. Büyük, derin bir Çeçen porselen kapta birkaç gün yetecek, kayısı, kuru incir ve siyah kuru üzüm karışımı hoşafı başka bir yemek. Bu incelikten çok mutlu oldum. Gecenin sahur vakti, kar ve soğuk var. Bir taraftan da üzüldüm. Bu yaşlı kadın böyle bir fedakârlıkta bulunuyor diye, kendisine sordardım:

Örüce Teyze bana bu kadar iyiliklerde bulunuyorsun, ben senin bu hakkını nasıl öderim, diye. Tebessüm eder, bana şöyle derdi:

Namazlardan sonra anne, babana dua ederken "beni de aklına düşür." Yani beni de hatırla, bana da dua et. Bir de Ankara'ya geldiğinde oğlum Hüseyin'le görüş. Sonra Kasım Amcanın Şarkışla Alaçayır Köyünde vefat ettiğini, Örüce Teyzenin de Ankara'ya taşındığını öğrendim. Oğlu Hüseyin'le uzun seneler görüştük. Örüce Teyze ve Kasım Amcaya da anne babamla birlikte her zaman dua ediyorum ve edeceğim inşallah. Umulur ki haklarını helâl ederler. Ruhları şad olsun.

ÇOCUKLARIMIZI İSTERSEK VELİ, İSTEMEZSEK DELİ YAPABİLİRİZ

Cevat YILDIRIM

Saygıdeğer okuyucularımız, bu yazı başlığı dikkatlerinizi çekmiş olabilir. Lütfen okuyalım, Hep beraber değerlendirme yapalım olmaz mı?

Bir ailenin kız ve erkek çocukları dünyaya gelir. Kız, oğlandan 9 yaş küçüktür. Bu nedenle kız, babaanne ve diğer aile büyükleri arasında el bebek gül bebek büyütülür. Bu sevgi ve ilgi okul çağına kadar devam eder. Anılan çocuk, 2017-2018 öğretim yılında birinci sınıfa başlar. İlk günlerde biraz tedirginlik yaşasa da, okuluna kısa sürede uyum sağlar. İki ay sonunda okuma mekanizmasını kavrar. Matematikte sayı algılaması bilinenin üstünde gelişir. Sınıfının en iyi öğrencileri arasında yerini alır.

25 Şubat 2018 tarihinden sonra, birden değişim sürecine girer. Okulda ağlamalar başlar. Eve gelince de annesinin peşini bırakmaz. Ağlamalar evde de devam eder. Bu gelişmelerden rahatsız olan öğretmen anne, okuldan yarım gün izin alır. Çocuğunu psikolojik danışma merkezine götürür. Belirli bir plan uygulamaya konur. Ancak anılan sıkıntılar devam eder. Bu kötü gidişe daha fazla dayanamayan anne, çocuğunu hastaneye psikiyatri doktoruna götürür. İlgili doktorları anılan yerde bulamayınca ümitsizce evine döner. Canı sıkılan anne kızıyla yatak odasına gider. Kızını okşayarak sevmeye başlar. Sıcak bir ortam yaratır. Kızına dönerek: Kızım hiç dargın olduğun arkadaşın var mı? Evet, anne var, der. Kim o kızım? Zeynep arkadaşım, bana küse-rek ayrı masaya gitti, der. Anne varsın gitsin kızım der. Buna üzülecek ne var? Dargınlar zaman içinde banşır-lar. Sonra da yine arkadaş olurlar diye kızını teskin eder.

UNUTULMAYAN DOSTLUKLAR

Alâeddin YÜKSEL

06 Temmuz 2019 Cumartesi günü saat 14.00'de Musa İşleyen Hocamızın mahdumu Oğuzhan'ın nikâh törenine katıldık. Eczacı Faruk – Şayan Poyraz çiftinin kızları Tuğçe ile Musa – Gül çiftinin oğulları Oğuzhan, tanınmış bir otelimizin düğün salonunda, güzide davetlilerin huzurunda nikâhları kıyılarak dünya evine girdiler. Ebeveynleri ve gençlerimizi kutluyor, ömür boyu mutluluklar diliyoruz.

Davetliler arasındaki dostlarımız bizi yeni yeni simalarla tanıştırdılar. Adana'dan, Osmaniye'den, Samsun'dan, Tokat'tan... Kimi Erzurum Üniversitesinden arkadaş, kimi meslek hayatından, kimi de çeşitli sebeplerle oluşmuş unutulmaz dostluklar. Bu dostluklar maddiyatla ölçülmez. Size; beş km. ötede bir vaatte bulunsalar kalkıp gitmezsiniz. Ama dostluk uğruna kilometrelerce uzaktan dağları, ovaları aşarak otobüsle, uçakla ve büyük bir heyecanla mutlu günlerinde dostlarınızı yalnız bırakmazsınız. Büyük bir vefa ve özveri ile gelen dostlarla tanışmaktan biz de oldukça mutlu olduk.

Gençlerimizi tekrar tebrik ederken böyle kadim dostlukların devamını ve herkese nasip olmasını diliyoruz.

Ertesi gün anne ile öğretmen özel olarak bir araya gelirler. Anne gelişen durumları öğretmene anlatır. Sonra öğretmen hiçbir şey olmamış gibi darlan öğrencinin yanına gider. Öğrencinin kulağına eğilerek: Kızım arkadaşınla dargın olduğumu duydum. Okulda arkadaş arasında dargınlık olmaz. Şimdi git, seni çok seviyorum diyerek arkadaşını kucakla der. Bu nasihat aynen uygulanır. İki kız birbirlerini öperek sarılırlar. Yaşanan gelişmeyi gören başka bir kız: 'Onlarla bende arkadaş olmak istiyorum' diyerek bağırır. Öğretmen: 'tamam, olun kızım' der. Akabinde üç kız arkadaş birbirlerine sarılarak sevgi yumağı oluştururlar.

Yaşanılan bu uygulamadan sonra ne olur biliyor musunuz? Çocukta ağlamalar birden bire kesilir. Aile ve öğretmen bir oh çeker. Ancak geriye dönüş yaşanmaması için, psikolojik danışma merkezi ile iletişim devam eder.

Yukarıda yaşanan küçük bir problem her anne, baba ve öğretmenlere ders olmalıdır. Eğer çocuklarımızın başına gelen küçük bir problemi çözmeden hayata atarsak, başına neler geleceğini düşünerek hiç değerlendirme yapıyor muyuz?

Hırsızlıklar, soygunlar, kan koca geçimsizlikleri, öldürmeler, eroin bağımlıları, anne ve baba dövmeleri v.s. konuların temeli zamanında çözülemeyen eğitime dayanmaktadır. Bu olumsuzlukların tek kaynağı var. Adam gibi öğretmen yetiştiremedik. Siyasilerin 'ben bilirim' hastalığı bizleri bu noktaya getirdi. Çocuklarımızı vekil öğretmen, sözleşmeli öğretmen v.s. gibi kişilerle devam ettirsek, 100 yıl daha uğraşsak hedefe varmamız mümkün görülmemektedir. Türkiye artık bir dönüm noktasına girmek zorundadır. Yoksa yarınlar daha uzak olacaktır.

1950'LERDEN GÜNÜMÜZE İÇ GÖÇ OLGUSU

Ayşe Bahar ÇEBİ

Göç, temelde, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların, bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesi olarak tanımlanabilir. Teknik olarak, göç hareketinin yönüne göre "iç göç" ve "dış göç" şeklinde genel bir ayrım vardır (1).

Osmanlı İmparatorluğu'ndan, çoğunluğu köylerde yaşamakta olan bir tarım toplumu devralan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında kentli nüfus oranı %16,5 civarındaydı. Bu oran köyden kente yoğun iç göç nedeniyle 1950'de %18,01'e, 1960'da %26,3'e, 1970'te %35,8'e, 1980'de %45,4'e, 1990'da %56,3'e, 2000'de %61,4'e, 2010'da %65,1'e yükselmiştir (2) Altmış yıl içinde, köyde yaşayan nüfusun oranının, toplam ülke nüfusunun % 82' sinden % 35'ine kadar düştüğü görülmektedir. Türkiye, 1950'li yıllardan başlayarak kırdan kente göç olgusuyla tanışmış ve hala devam eden bu sürecin ortaya çıkardığı ekonomik, toplumsal, çevresel, siyasi sorunlarla baş etmek zorunda kalmıştır.

1950- 1960 Dönemi

1948'de başlatılan Marshall planıyla Türkiye tarımda yeni bir döneme girmiştir. Bu dönemdeki en önemli gelişme makineleşme alanındadır. Traktör kullanımı, tarımsal gelişmenin simgesi olmuştur. Ekili alanlar ve tarımsal üretim hızla büyümüştür. 1948'de 1750 olan traktör sayısı, 1957'de 44,144'e yükselmiştir(3). Ayrıca karayollarına ağırlık verilmesi, tarımsal kredi ve desteklerinin artması kırsal kesimi sosyo-ekonomik olarak etkileyen etkenlerdendi. Devlet, orta ve büyük çiftçilere cömertçe zirai kredi dağıtmıştır. Bu dönemdeki yeni üretim teknolojilerini kullanamayan küçük işletmeler, doğal olarak pazarda oluşan fiyata uygun maliyette üretim yapamayı tasfiye olmaya başlamışlardır. Tarım kesiminde makineleşme ve tarım topraklarının miras yoluyla küçük parçalara ayrılmasıyla, kırsal alanda eksik istihdam ve işsizlik sorunu, kamu olanaklarından yoksunluk, tarımsal üretimdeki yetersizlik gibi itici nedenlerle daha fazla umut vaat eden kentlere göç başlamıştır.

Devletin karayolu ağlarına öncelik vermesi, haberleşme sisteminin gelişmesi gibi itici nedenlerle kır insanının kentsel toplumla tanışması kolaylaşmıştır. Makineleşme ve modern miras hukukunun uygulanmasıyla tarımsal toprakların küçülmesi sonucu köyde yaşayanların bir bölümünün tarımsal üreticilik vasfını kaybetmesi, 2. Dünya Savaşı sonrası dış dünyayla bütünleşme politikalarına bağlı olarak ulaşım ve haberleşme olanaklarının artması, hem kentten haberdar olma olanaklarını arttırmış, hem de tarımda pazara yönelik üretime geçilmiştir. Sayılan bu nedenlerle kentlerde nüfus artış hızı büyük oranlarda artmış ve bu tarihlerden itibaren gecekondulaşma başlamıştır.

1960- 1980 dönemi

Kentlerin ekonomik ve toplumsal çekiciliğinin arttığı ve yaygınlaşan kitle iletişim araçlarının kentlerin cazip özelliklerini ön plana çıkardığı yıllardır. Bu dönemde tarım, büyük çapta piyasalaşmış; toprak alım satımı ve tefecilik nedeniyle toprakların el değiştirmesi, küçük üretici sayısını iyice azaltmıştır. Köylerin yol, su, elektrik, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerden yararlanma seviyesinin oldukça düşük olması köyün itici etkenlerinden biridir. Bu dönemde kentlerin çekici etkenleri arasında başta sanayi istihdam düzeyi, eğitim yatırımlarının buralarda yoğunlaşması ve hizmet sektörü istihdam düzeyi bulunmaktadır(3).

Bu yıllarda piyasaya göre üretim yapan, teknolojik yatırım yapmaya hazır, karlılık ilkesini kollayan yeni bir çiftçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Kırsal işgücü için olumsuz bir durum yaratan bu koşullar, köyden kente göçü daha da tetiklemiştir. Zamanla kırsal alandan kente akan işgücünü istihdam edecek sanayi, aynı hızda gelişmemiştir. Böylece gecekondularda yaşayan ve işportacılık, hamallık, ayakbaşı boyacılığı benzeri marjinal işlerle geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesi kent nüfusunun ağırlıklı bir parçası haline gelmiştir.

Göç edenlerin, memleketlerinin yanına yerleşmesi ve bunların oluşturdukları göçmen ağları, göç dalgalarının devamlılığını sağlayan kolaylaştırıcı bir etken olmuştur. Ancak bu öngörülemez nüfus artışı nedeniyle büyük bir konut yetersizliği oluşmuş, kentlerin çeperlerinde gecekondulaşma katlanarak artmıştır. Plansız büyüyen kentlerdeki çarpık yapılaşma nedeniyle, milyonlarca insan yol, kanalizasyon, içme suyu şebekeleri yetersiz olan mahallelerde yaşamak zorunda kalmıştır. Aşırı kalabalıklaşan kentlerde ulaşım sorunları, hava kirliliği, sağlık ve eğitim kurumlarının yetersizliği gibi çok ciddi sorunlar oluşmuştur.

1980 sonrası

1980'li yıllarda uygulanan ekonomik uyum politikaları Türkiye'de tarımın gerilemesine sebep olmuş, kırsalda işsizliği daha da arttırmıştır. Temel tarımsal girdilerin tedariki ve dağıtılmasında kamunun tekel konumuna son verilmiştir. Kamu, tarım ve destekleme alımı işlerini büyük ölçüde terk etmiştir. Tarımsal sanayi tamamen özel sektöre bırakılmıştır (2).

Tarım ve hayvancılığa devlet tarafından verilen destekler azaltılmış, Süt Endüstrisi Kurumu ve Et-Balık Kurumu'nun etkinliğine zamanla son verilmiştir; üreticiler bunun üzerine ürünlerini değerine satamaz duruma gelmiştir. Tarımsal KİT'ler ve Tarım Satış Kooperatifleri özelleştirilmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde 1980'ler-

den beri süren terörün sebep olduğu güvenlik sorunları, özellikle 1985-1996 yılları arasında, bölgede yaşayan insanların bir bölümünün zorunlu olarak göç etmesine neden oldu. Terör nedeniyle can ve mal güvenliğinin olmaması, mevcut geçim kaynaklarının kaybedilmesi gibi nedenlerle halk bölgeden hızlı bir şekilde uzaklaşmıştır(4).

1930'lu yıllarda yurdun dört bir yanına yapılmış olan sanayi tesisleri özelleştirilmiş, özel sektör sanayi tesisleri, ülkenin batısını tercih etmiştir. Köy, kent ve bölgeler arası gelişmişlik farkları, doğudan batıya yönelen göçün asıl nedenidir. Daha önce göç etmiş olan akraba ve hemşehrilerin verdikleri destekler de göçe yol açan çekici etkenlerdendir. Kan davası ve töre cinayeti olguları da bir kültürel etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

1980 sonrası "serbest piyasa ekonomisi", "özelleştirme", "ihracata yönelik üretim", imar yatırımlarının artması, haberleşme ve ulaşım koşullarının iyileşmesi, büyüme hedefiyle küçük ve orta ölçekli sanayi tesislerinin artmasıyla göçler hızlanmaya başlamıştır. 1990'lı yıllara kadar Ege, Marmara, Akdeniz gibi Türkiye'nin gelişmiş bölgelerine doğru olan göç, bu tarihten sonra Doğu ve Güneydoğu illerinde aşırı nüfus artışına sebep olmuştur. Bu durum Batı'daki büyük kentler dışındaki şehirlerde de içinden çıkılması zor hukuki, toplumsal, siyasal ve kültürel sorunlara neden olmaktadır. Kırsal kesimden gelen ve cemaat yapısının hâkim olduğu bir kültürden kente göç eden kitleler, cemaat yapısını devam ettirmektedir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden göç edenler, belirli mahallelerde yoğunlaşmakta ve bu bölgeler içine kapalı bir alt kültür oluşturmaktadır. Köy, kasaba, kentlerde var olan geleneksel bağlar ve yüz yüze ilişkiler yitirilme sosyal denetim mekanizmaları ortadan kalkmaktadır. Eğitim ve uzmanlık açısından kent hayatını sürdürebilecek donanıma sahip olmayan göçmenler daha çok en yoksul mahallelerde yaşamaktadır. Suç konusunda yapılan birçok çalışmada darp, hırsızlık gibi adi suçların bu yerleşimlerde yaygınlaştığı görülmektedir.

Sonuç

1985 yılında ilk kez kent nüfusu, kırsal kesim nüfusunu geçti. Ülke genelinde nüfus dağılımındaki dengesizlik devam etmektedir. Kentlere göre zaten son derece kıt olan eğitilmiş insan gücünün kırdan kente akması, kırsal yerleşmelerin sürekli bir nitelikli insan gücü kaybına uğratmakta ve kırsal alanın gelişme olanaklarını yok etmek-

tedir. Ülkemizde kırdan kente göç olgusu her şeyden önce kentsel bütünleşme sorununu ortaya çıkarmaktadır. Asgari eğitim düzeyiyle kente gelen insanlar, kentsel ekonominin talep ettiği bilgi ve becerilerle donanmış olmadığı için, kentsel yaşamın gerektirdiği bir gelir düzeyine de ulaşamamaktadırlar. Bu durum, kente yeni gelenlerin, kentsel yaşama uyumunu güçleştirmekte, kentin sosyal dokusunu bozmakta, toplumsal yabancılaşmaya yol açmakta, bunun bireylerde yaşattığı travma, iş gücü kaybı, sağlık giderlerinin artışı yanında kamu düzeninin ve asayişin bozulmasına kadar varan önemli sonuçlar yaratmaktadır.

Türkiye'de, 1950'den bu yana, gittikçe artarak yoğun olarak yaşanan iç göç, ülkemizde bugün var olan ekonomik, siyasi, toplumsal, kültürel ve kentsel birçok sorunun temelinde yatan en önemli nedenlerden biridir. Özellikle 1950'li yıllarda, kırsal kesimde tarımda makineleşmeyle hızlanan, kırsal alana kapitalizmin girmesiyle ivme kazanan, köyden kente göç, devletin tarım kesiminden el çekmesi, kamu hizmetlerinin ve sanayi yatırımlarının ağırlıklı olarak büyük kentlerde konuşlanması, tarım topraklarının aşırı derecede parçalanması, terör ve güvenlik, kan davası gibi itici etkenlerin etkisiyle doruk noktasına ulaşmıştır. İç göç, ülkemizde, kentsel doku üzerinde birçok olumsuz etki yaratmış, başta gecekondulaşma olmak üzere, kentlerdeki altyapının taşıma kapasitesinin zorlanması sonucu, içme suyu, kanalizasyon ve toplu taşıma araçlarının yetersizliği, trafik, hava ve gürültü kirliliği gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

1. T.C. Kalkınma Bakanlığı, 10.Kalkınma Planı, Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2014, s.51
2. Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Türkiyat Araştırmaları, Sayı 5
3. Özdemir, H. (2012). Türkiye'de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Akademik Bakış Derg. Sayı 30,11-21
4. Zeyrek, D. (2010). Doğu ve Güney Doğu Anadolu'dan Batıya Yönelen Göçlerin Toplumsal Sonuçları (Yüksek Lisans Tezi), Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 5.Yulaçcı, A., Sayıcı M.(2015), Samsun İlinde Kırsal Göçün Sebepleri ve Tanıma Etkileri, D. Tezi, TEPEGE, Tokat.

GENÇLERİN POPÜLİZMLE İMTİHANI

Yılmaz İMANLIK (TDE Öğretmeni)

Popülist hayatlar

Geçen gün küçük kızım, "Baba bu yaz İzmir'e gidelim mi?" diye sordu. Şaşırdım. "Durup dururken İzmir'e niye gidelim ki kızım?" dedim. "Orada dans okulu varmış, ben dans okuluna yazılacaktım." dedi. "Haydaaa! Bu da nereden çıktı kızım?" dedim. "Ben karanımı verdim, dansçı olacağım." dedi. Bak sen bizim ufaklığa! Hâlbuki daha düne kadar doktor olmak istiyordu. Ondaki bu karar değişikliğini pek yadırgamadım aslında. Bu, sadece benim kızıma has bir durum değildi. Günümüzde birçok çocukta kısa yoldan hayata atılma, popüler olma, emek harcamadan para kazanma sevdası vardı maalesef.

Teknolojinin, özellikle sosyal medyanın bütün kollar artık hayatımızın en ücra köşelerine bile uzanıyor. Özellikle iradesine hâkim olmakta zorlanan gençlerimize sanki sadece zevk ve eğlenceden oluşan parlak bir yaşam tarzını empoze ediyor bu kollar. Her akşam hayatımızın bir parçası haline gelen TV dizilerindeki oyuncuların, magazin basınındaki sanatçıların şatafatlı hayatları gençlerimizi adeta hipnotize ediyor. Özellikle kendi yaşatlarının çok popüler olduğunu, istedikleri her şeye kolayca sahip olduğunu gören gençlerimiz, hayatın aslında kolayca kazanılabileceği yanılgısına çok kolay kapılıyor.

Her şeyini, hayranı oldukları sanatçıya ya da gruba uyarlamaya çalışıyorlar. Kılık kıyafetlerinden, şapkalardan, takılarından tutun da konuşmalarına ve hareketlerine varncaya kadar onlara benzemeye çalışıyorlar. Kızımın internetten sipariş verdiği tişörtü, takıları ve bilumum incik-boncukları görünce benim tanımadığım ne şarkıcılar ve gruplar varmış demekten kendimi alamadım doğrusu. Popüler insanların ışılıtlı dünyası yalancı bir mıknaats gibi çekiyor maalesef gençlerimizi. Günümüzde o çekim gücüne karşı koymak için sağlam bir irade ya da sağlam bir aile terbiyesi gerekir. O popüler insanların kaç tanesinin hayatı mutlu sonla bitiyor ki? Az mı duyduk, bir zamanlar yaşantılarına gıpta ettiğimiz insanların sokaklarda, çöp evlerde ya da huzur evlerinde sessiz ve yalnız bu dünyadan göçüp gittiklerini?

Yazar Olacak Çocuklar

Geçenlerde bir öğrencim, "Hocam ben bir kitap yazdım, birlikte bakabilir miyiz?" dedi "Hıı...kitap yazmak... Aferin, hadi bakalım." dedim. "Hocam yalnız ben wattpadda yazdım, bilgisayarda bakmamız gerekiyor." dedi. Önce bu öğrencime ne kadar kitap okudun diye sormam lazımdı. Öte yandan kitap, eline kâğıdı kalemi alıp şöyle karalaya karalaya, kâğıdın kokusunu duya duya, düşününe düşününe yazılmaz mıydı?

Maalesef çocuklarımız, daha lise sıralarında iken wattpadda kendilerine göre kitap yazan, kendilerine yazar diyen, kitap fuarlarında peşlerinde uzun kuyruklar oluşmuş, onlar için çığlıklar atan gençleri görünce onlar gibi olmak istiyorlar. Bir kitap yazmak için kaç kütüphane devirmek lazımdır? Kaç kitabın tozlu sayfalarında kaç gece yıldızlarla nöbet tutarak sabahlamak gerekir? O büyük yazarlar yastık niyetine hep

kitaplara sanılmamış mıdır? Hâlbuki suya yazılan satırlar gibidir onların yazdıklarının çoğu. Kısa zamanda kolay bir şekilde yok olup gider. Birileri onların sırtından yeteri kadar para kazandıktan sonra suyu sıkılmış limona döner bunlar. Gençlerimiz tabii ki kitap yazsın ama önce yeterli bilgi birikimi ile donanıp yazdıklarının da içeriğini doldurmalılar. Bunun için çok kitap okumalılar çook!... Kolay elde edilen şeyler, elden kolay çıkar. Eskiler hangi şartlarda okuduklarını, hayatlarını nasıl zorluk ve yoklukla kazandıklarını hep anlatırlar ve şimdiki çocukların ne kadar şanslı olduğunu söylerler. Kalıcı şeyler elde etmek için emek vermeli, alın teri dökmeliyiz değil mi?

Mutsuz bir Gençliğe Doğru mu?

Önümüzde mutsuz bir gençlik var sanki... Aza kanaat getirmeyen, küçük şeylerle mutlu olmayı başaramayan, şükretmeyi bilmeyen, kamı doysa bile ruhu asla doymayan bir gençlik... Gençlik neden bu hale geldi ve gittikçe neden daha da kötüye gidiyor? Aslında onları suçlamadan önce bu sorunun temelini inmek, gençleri dinlemek, empati kurmak, anlamaya çalışmak daha faydalı olmaz mı? Belki de bu sorunun temelinde gençlerimizin milli, manevi, ahlaki değerlerden köklerini koparmaları yatmaktadır.

Evet, mutsuz bir gençliğe doğru gidiyoruz. Gençleri mutsuzluk denizinde sürükleyen etkenlerden biri de hayatın onlara dayadığı zorlu maratonlar değil midir? Sınavlar, okullar, işsizlik... Hayatta sınavlar hiç bitmiyor. Ders çalışmaktan, sınavlara girmekten iyice bıkan öğrenciler artık popüler insanlar görünce onlar gibi kısa yoldan hayata atılmanın yollarını arıyor. Çünkü çalışmak, bir şeyleri elde etmek için zaman harcamak zor geliyor. Çalışmaya ayırdıkları zamanları teknolojinin kendilerine sunduğu sınırsız dünyanın farklı iklimlerinde harcamak daha cazip geliyor onlara. Bu konuda birkaç öğrencimin fikrini aldım. Bunların iki tanesini sizinle paylaşmak istiyorum.

12. sınıf öğrencim Doğa Gizem Bolluk şöyle diyor:

"*Tespitlerinizde haklısınız hocam, ama fidanları yetiştirecek olan bahçıvanlar da teknolojiye yenik düşmüş durumda (Bu tespit çok yerinde). Mutsuz gençliğin sorumsuzu ebeveynler diye düşünüyorum. Çünkü artık okumak, üniversite bitirmek çok şey ifade etmiyor. Üniversite mezunlarının çoğu işsizdir. Bizler de bunları gördüğümüz için youtuber veya Wattpedde yazar olma yoluna gidiyoruz. Yaptığımız yanlış olabilir, ama doğruların da yolu kapalı gelecekteki gençliğe... Fidanı büyütüp güzelleştirecek olan siz bahçıvanlarsınız. O fidanı diken de anne-babalarımız. Yani genç olarak ün, unvan, şöhrat istiyoruz. Bunların bize kazandıracığı şeyler hoşumuza gidiyor. Umarım çok geç olmadan farkına varırız gerçeklerin. Gelecekteki gençlerin yılları bizim gibi heba olmaz. Ben bir öğrenci olarak insanlığın ilk haline, Taş Devri'ne dönmek isterdim teknolojisiz, dertsiz..."*

Yine aynı sınıfta Aslı TOK isimli öğrencim şu ifadelerle yer veriyor:

"*Biz bir öğrenciyiz. Bizler bir at yarışındaki atlar değiliz ki.*

Hayatımızı şekillendirmeye çalışan gençleriz. Geçen sene başka sınava odaklanmaya çalışırken bu yıl başka sistem... Hangisi doğru hangisi yanlış diye düşünürken gitti altı ayımız... Kardelen Aşşeler okusun, kendi istedikleri ve mutlu oldukları meslekleri yapsınlar. Şu mesleğin ataması var diye o mesleği seçmesinler. Sosyal medya... Popülizmin oyunu... Neden böyle bir hayatı istiyoruz ya da neden istemeyelim? Çünkü insanlar artık hayatı kolay yaşamak istiyor. Eski gibi gençlerin çoğunun amacı yok. Bugün yaşadık mı tamam bitti. Güzel kıyafetlerimiz var mı var, o da tamam, biraz da para varsa her şey tamam? Hayatta bir adım önde olmak için

bir yerlerden sivrilmeye çalışıyor gençlerimiz. Ama bilmiyorlar ki sivrildikleri yerin sonu uçurum."

Gençlik ve Gelecek

Geleceğimiz gençlerimizin omuzlarında şekillenecek. Bu ülkeyi gençlerimize emanet edeceğiz. Ama önce taze fidanlarımızın etrafındaki aykır otları temizlemeli, onları sahte ışık ve bahçıvanlardan kurtarmalıyız. Unutmayalım ki bir fidan, işinin ehli olan bahçıvanların yardımı olmadan düzgün ve sağlıklı büyümeye. Onlar bizim bahçemizin fidanları ise biz öğretmenler ve aileler o bahçenin bahçıvanlarıyız...

AH ŞU MÜZİK

Adil ARSLAN

'İnsana sesler aracılığıyla kendini ifade etme olanağı veren sanat' tanımıyla da insanın müzik ile arasındaki bağı temelini açıklamış oluyor aslında. Müziğin, evrensel ve dünyadaki tek ortak dil olduğunu düşündüğümüzde, önemini daha da iyi anlayabiliriz. İnsanın varoluşundan bu yana geçmişine bakıldığında müziğin insanlık kadar eski olduğunu görebiliriz. İnsan içgüdüsel olarak yeme-içme refleksi gibi müziğini de aynı refleksle keşfetmiş ve yaşamının en önemli bölümüne yerleştirmiştir.

Birtakım cisimleri birbirine vurarak bir nevi vurmali çalgıların temelini atmıştır. Dolayısıyla "müziğin doğuşu ritimle olmuştur" demek yanlış olmaz. Neden sonra hayvan kemiklerinin içini boşaltıp üfleme suretiyle ses elde etmiş ve bir nevi nefesli çalgıların icat etmiştir. İnsan, asırlardır müziğin insanı rahatlatan bir terapi yöntemi olduğu söylenmiş ve uygulanmıştır. Günümüzde az da olsa karşı çıkan görüşler vardır ama müziğin doğaya pozitif etkisi birçok araştırmacı tarafından kanıtlanmıştır. "Müzik aklın matematiği ise matematik de aklın müziğidir." Savı insan ve müzik ilişkisini çok güzel ifade etmektedir.

Müzik, merkezi sinir sistemi ve beyinde yer alan düşünme, öğrenme, konuşma, beden kontrolü ile ilgili merkezleri uyarmaktadır. "Farklı müziklerle beyindeki farklı merkezleri çalıştırabildiğimiz için nörolojik ve ruhsal bozukluklar sonucunda zarar gören kısımları tekrar

Etkinleştirebileceği, hatta onarabileceği görüşü kabul edilen bir görüştür.

Müzik öğrenmek ya da bir enstrüman çalmak, sadece hastalıktan iyileşme sürecini hızlandırmakla kalmıyor, aynı zamanda dil öğrenme becerisini geliştiriyor, akademik başarıyı yükseltiyor ve beyni canlı tutuyor. Müzik dinlerken, beyne giden kan ve oksijen miktarında artış olduğu için, uyancı ve harekete geçirici etkisi var. Kalp atışlarını ve metabolizmayı doğrudan etkiler. İdmanlarda tempolu ve ağır müziğin etkileri farklı sonuçlar doğurmuştur. Müziğin ilham verdiği, duyguları harekete geçirdiği ve yaratıcılığı arttırdığı bilinen bir gerçektir.

Müziğin rahatlatıcı etkisinin sadece kulaktan değil aynı zamanda titreşim yoluyla fiziksel olarak da hissetmek mümkündür. Bunun iki büyük kanıtı: Dünyanın en ünlü bateristlerinden İskoçyalı Evelyn Glennie işitme engellidir

ve yere çıplak basan ayakları ile hissettiği titreşimlerden müziği algılamaktadır! Yaşamının son yıllarında sağır olan klasik müziğin devlerinden Beethoven ise beste yaparken çaldığı müziği hissedebilmek için dişlerinin arasına sıkıştırdığı bir tahtayı piyanonun rezonans kutusunun üstüne dayıyordu!

İnsan, üzerinde bu kadar etkili olan bu olguyu tıpta da ilk çağlardan beri kullanmaya başlamış, psikolojik rahatsızlıklar üzerindeki oldukça etkili tedaviler uygulamıştır. Osmanlılarda müzikle tedavi en parlak dönemlerinden birini yaşamıştır. Orta çağda ve batılı ülkelerde akıl hastaları, ruhlarına şeytan kaçmış diye insanlık dışı ağır işkencelere maruz bırakılırken Sultan

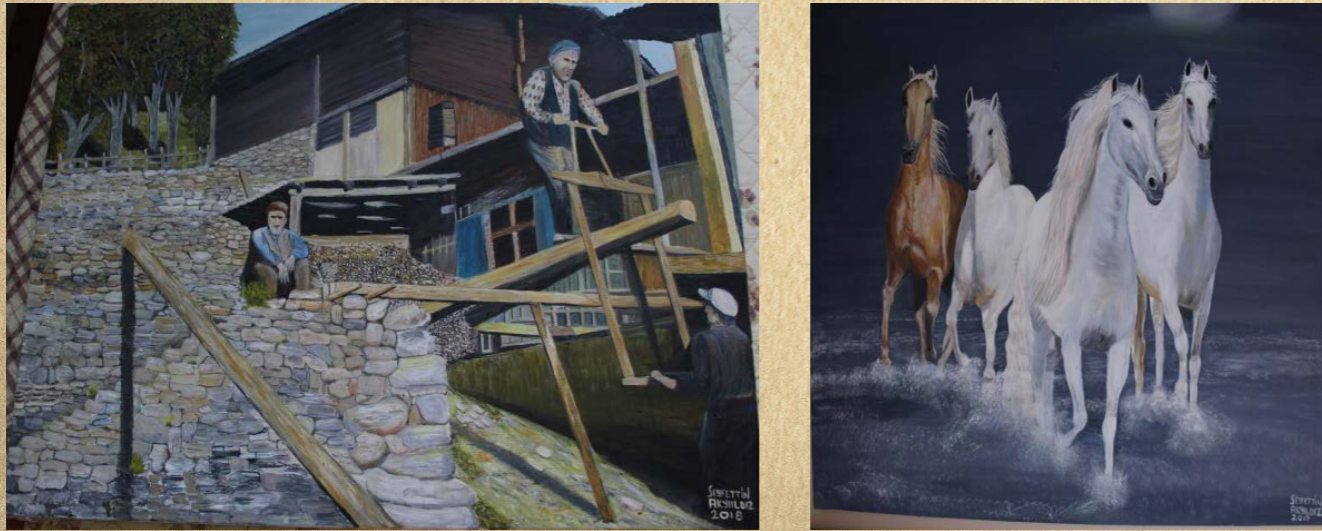
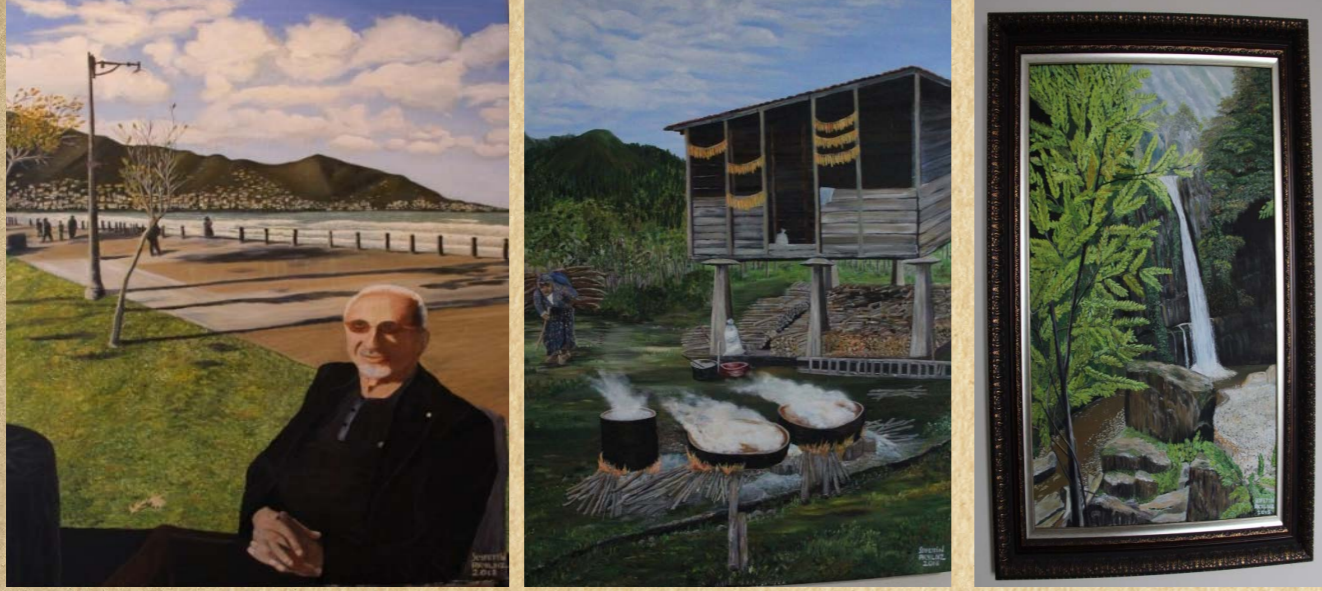
Bayezid Edirne'de 1488 de mimar Hayrettin'e inşa ettirdiği külliye'nin darüşşifa (akıl hastanesi) bölümünde hastalar müzikle tedavi ediliyordu.

Müziğin tedavi gücü, Osmanlı Türk ruh hekimlerinin bir buluşu değildir. Fakat bilimsel çalışmaları ile Osmanlı Türk ruh hekimleri, hastaların müzikle tedavi konusunda bir hayli ileri gitmiş, İbn-i Sina, Razi, Farabi gibi Türk bilginlerinin öncülüğünü yaptığı müzikle tedavi, günümüz modern tıbbına da ışık tutmuştur.

Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinden; müziğin insan ruhu üzerindeki olumlu etkisi konusunda yeteri bilgi ve deneyime sahip darüşşifanın hekimbaşının, hastalarına önce çeşitli müzik makamları dinlettiğini, kalp atışlarının hızlanıp ya da yavaşladığına bakıldığını, yararlandıkları uygun melodiyi belirleyip, şikâyetleri ve benzer hastalıkların bir araya getirilerek uygun müziklerle tedavi yapıldığını anlatıyor. Ve şu an Edirne ilimizde bulunan DARÜŞŞİFA Müzesi ve Hastanesi bizler için o yıllara ışık tutmaktadır.

Müzik matematikseldir. Müzik karmaşık fikirlerin kolay çözülmesini sağlar. Etkili öğrenmenin temel unsuru olan beynin, sağ ve sol yarı kürelerinin denge içinde çalışmasını sağlar. Belirli müzik türleri, huzur veren endorfin hormonunun salgılanmasını ve sakinliği artırır. Kas gerilimini azaltır, beden hareketlerini ve koordinasyonu geliştirir. Müzik, insan yaşamının merkezindedir. İnsan, bir ritimle konuşur, bir ritimle yürür, hatta kalbi bir ritimle atar... Müzik iyi ki var...

Seyfettin AKYILDIZ'ın kaleminden

Funda ES

Tüm dünyada ve ülkemizde toplumun en önemli sorunları arasında olan anti sosyal kişilik bozukluğu Ordu ilimizde de artmaktadır. Yapılan muayeneler ve ön araştırmalar sayesinde kişiler üzerinde çocukluk çağında davranış bozukluğu tanısı konulmuş, Ordu ilimizde bu sorunların giderek sayısının arttığı gözlemlenmiştir.

Psikopatik, sosyopatik kişilik bozukluğu ile aynı anlamı taşımaktadır. Toplumsal kurallara uymayan, suç sayılan davranışlar gösteren kişiler bu tanı sınıfına girer. Bu kişiler çocukluk çağında da hırsızlık, evden kaçma, yalancılık, kavgacılık davranışları gösterirler. Çocukluk çağında davranış bozukluğu tanısı konan bu kişilere 18 yaşından sonra anti sosyal kişilik bozukluğu tanısı konur.

Anti sosyal kişilik bozukluklarında yargı değerleri eksiktir, yanlış ile doğru arasında ayrım yapamazlar. Başkalarının haklarına saygı göstermezler ve başlarını belaya sokarlar. Bu kişiler genellikle yalan söyler, zarar verici davranışlarda bulunur, alkol ve madde bağımlılıkları vardır. Çoğunlukla ihtiyaçlarının hemen karşılanmasını isterler. Anti sosyal kişiler başkaları için suçluluk ve kaygı duymazlar. Çoğunlukla okul, iş ve ailesel sorumlulukları üstlenmezler. Başkalarına zarar verdikleri gibi kendi bedenlerine de zarar verebilirler; bu durum, başkalarına zarar veremedikleri zamanlar olur. Sürekli, tutarlı bir ilişki kuramazlar. İlişkiyi sürdürseler bile bu ancak zor kullanarak, tehditlerle, fiziksel şiddetle mümkün olur.

Toplum içinde sosyal olmayan kişilere anti sosyal denilmektedir. Bu, yanlış bir kullanımdır. Sosyal olmayan ve asosyal olarak adlandırılan bu durumun anti sosyallikle alakası yoktur. Anti sosyal kişilik bozuklukları genelde karşılarındaki kişilere, çevrelerine veya eşyalara verdikleri fiziksel ve duygusal zararlarla ilgili suçluluk duygusu yaşamazlar. Yaşasalar bile bu hemen geçer kısa sürelidir. Olumsuz hareketlerinden dolayı sorumlu hissetmezler. Karşılarındaki kişi duygusal tepki verirse, tavır koyarsa ya da tavır konmadığı halde anti sosyal kişi tavır konduğunu hissederse karşılarındakine yoğun bir şekilde öfkelenirler ve bunu davranışa fazlasıyla yansır. Bu durum, genellikle karşılarındakini suçlama söylemi yerine, öfke patlaması ve zarar verme şeklinde gerçekleşir.

Başkalarının haklarını ve yasaları çiğnedikleri için sıklıkla adli olaylara karşırlar. Yani bu kişileri içkili iken araba kullanırken görebiliriz, sosyal kuralları önemsemedikleri için toplumun değerlerini de hiçe sayıp zarar verebilirler. Bir kenti kent yapan kültür ve değerleri önemsemeyen tarih binaları tahrip edebilirler, hırsızlık yaparlar, onları sürekli bir kavgaya karışırken görürüz. Sürekli kendine ve başkalarına zarar verir, anlık aldıkları keyif için her şeyi yapabilirler. Suçlu hissetmedikleri için aynı hataları tekrarlama eğilimleri, yani sürekli olarak yasaları ve kuralları çiğneyebilirler.

Yalan söylerler ve etrafındaki insanları söyledikleri yalanlarla ile manipüle ederler. Çevresindeki insanlara öfkelerini, şiddetli biçimde aşağılayarak gösterirler. Aşağılama, fiziksel şiddetle de birlikte olabilir. Vicdan azabı yaşamadıkları için aşağılamaları, şiddet davranışları nedeniyle karşılarındaki kişinin düştüğü durumu ve kendini nasıl hissettiğini umursamazlar. Başkalarına yardım ediyorlarsa, vicdanları rahatsız olduğundan değil güçlü hissetmek için bunu yaparlar. Küfürlü konuşurlar, güçlü ve sert görünmek ihtiyacı içindedirler. Öfkeli beden dilleri ve mimikleri vardır. Fiziksel şiddet uygulamaktan büyük çoğunlukla çekinmezler.

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişiler, ailelerine karşı oldukça sorumsuzdurlar. İşe gitmek istemezler. Bir işe girseler dahi yürütmekte zorlanırlar. İş başkalarına zarar verme imkânını bünyesinde bulunduran bir iş ise, öfkelerini başkalarına boşaltabildikleri bir ortam olduğu için o işte tutunurlar. Öfkelerini yaşama ve başkalarına zarar verme biçimi fiziksel şiddet ya da duygusal şiddet biçiminde görülebilir.

Tedavi

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişilerin tedavileri zordur. Anti sosyal kişilik bozukluğu tedavisinde bilişsel-davranışçı psikoterapiler en fazla gelecek vaat eden yöntemdir. Ancak bir zorlama olmadan psikoterapiye asla kendi başlarına gelmezler.

Genetik ve mizaç özelliklerinin, öğrenme ve kötü çevresel etkenlerin psikopati ve anti sosyal kişilik bozukluğunda önemli rolleri olduğundan, okul ve aile çevresini kapsayan önleyici programlar çok daha faydalı bir yöntemdir. Kişilik bozukluğu olan kişilerin çocukluk yaşantılarında ebeveyn tutumlarından başlayarak pek çok olumsuzluğun olmasıdır. Anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişilerle yapılan psikoterapi çalışmalarında, bu kişilerin çocukluklarında sürekli biçimde psikolojik ve fiziksel şiddet görmüş oldukları ve beraberinde duygusal ihmale maruz kalmış oldukları görülmektedir. Babanın yokluğu veya baba varsa bile şiddet uygulaması, duygusal bağ kurmaması en çok karşılaşılan travmalardır.

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişiler, toplum içinde çok başarılı olabilirler hatta başarıları takdir edilebilir. Her anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişi kuralları ihlal etmez ya da madde kullanmaz. Bu hastalığın teşhisinde kullanılan belirleyiciler genellikle davranışsal olduğundan ve içsel unsurlar yeterince dikkate alınmadığından, anti sosyal kişilik bozukluğu olup belirlenemeyen ve işlerinde üst konumlara gelmiş birçok insan vardır. Konumları, başarıları, manipüle etme becerileri yüksek olan bu kişiler çalışma ortamlarında çok iyi mevkilere gelebilirler. Vicdani ve ahlaki değerleri olmayışı ya da karşılarındaki insanın duygularına ve kendisine değer vermemeleri gibi durumları, başarıları ya da manipüle etme becerileri altında gizli kalır.

ORŞAYAD Faaliyetleri

ORDU'NUN BÜTÜN RENKLERİ VE SESLERİ SAHNEYE ÇIKTI

ORDU BU GECEYİ UNUTAMAYACAK

GÖNÜLLER YAPMAYA GELDİK
 Geride bir konuşma yapan Ordu Şairler-Esârlar ve Sanatseverler Birliği Kültür Derneği (ORŞAYAD) Başkanı Servet Yelil, aynı zamanda üniversiteye geçiş kaynaman için de böyle bir gece düzenlediklerini belirterek, "7 dağlı 70 dağlı 700 yıl aşkın zamandan beri dilimiz dile gönüllerle gönüller yapmaya geldim" dediği gibi bu da ORŞAYAD olarak gönüllü yapmaya geldik. Sizlerle, sizlerle, sizlerle, sizlerle yapmaya geldik." dedi.

Ordu Şairler-Esârlar ve Sanatseverler Birliği Kültür Derneği (ORŞAYAD) tarafından düzenlenen "Tanrı ve Şairler" Ordu Ünivesitesinde "Kültürün Gönüllüleri" isimli program Ordu'nun şairleri hem de şairlerini okuyarak, bestekârları da kendi eserlerini seslendirerek unutulmaz bir gece yaşanmasına neden oldu.

ORŞAYAD tarafından düzenlenen gece Ordu kültür ve sanat hayatını bir araya getirdiği gibi ilâhîyârlara da Ordu'nun bütün renklerini ve seslerini dinlemek imkânı sundu. Ordu Ünivesitesinde Akademi Salonu'nda düzenlenen gece bir sıra ile Akif, Murat Dinler, Şeyhoğlu, Türküler isimli şairleri okudu. Ardından ise İrfan Yıldız, Beşoğlu, Kamatların Ömer Mü Yökse isimli şairleri seslendirdi.

Gecede ilk türküyü ise Necdet Gökçek okudu. Gökçek'in okuduğu Ordu'nun değerlerinden biri olan Duran Ali Akmerkeç, bestesi ise Cemal Dilever'e ait olan "Saklama İçinden Gel" Diyecek Yar isimli türküyü okudu. Ardından ise Tevfik Karabulut Yaşlı Çınarlı Hakkıoğlu, Ümitle Yılmaz ile Yılmazın Lambaları isimli şairleri seslendirdi.

Hakkıoğlu'nun şiirleri ve bestesi Hasan Gençay'a ait "Sen Ordu'nun Gülsü Müsün?" Adlı türküsünü okuduğu gecede Meral Karakaya Beyaz Bulut, Necati Kırıncı ile Bekliyorum isimli şairleri seslendirdi. Ordu'nun en önemli sanat insanları arasında yer alan İsmet Gök'ün bestesi kendisine söyleneceği Musa İyeyen'e ait olan Gönüllü türküsünü okuduğu gecede Serhat Tunca Memleket isimli şairleri seslendirdi.

Ordu'nun bir başka değerli olan Aveli Kayral ise şiirlerini kendisine mîlâğı Musa Eroğlu'na ait olan Çukları Geçti Senin Değerini adlı türküyü okuduğu gecede yine Ordu'nun değerlerinden biri olan Cemal Dilever şiirleri ve müziği kendisine ait olan TRT repertuarına da giren Çukları Geçti Şu Kaçkar'ın Dağına isimli türküsünü seslendirdi.

Programın kapağı ise Ali Kemal Tandoğan ve Osman Turgay tarafından yazılan Ordu Karşılaması ile yapıldı. Etkinlik ayakta alındı.

Şairler-Esârlar ve Sanatseverler Birliği Kültür Derneği (ORŞAYAD) Başkanı Servet Yelil, aynı zamanda üniversiteye geçiş kaynaman için de böyle bir gece düzenlediklerini belirterek, "7 dağlı 70 dağlı 700 yıl aşkın zamandan beri dilimiz dile gönüllerle gönüller yapmaya geldim" dediği gibi bu da ORŞAYAD olarak gönüllü yapmaya geldik. Sizlerle, sizlerle, sizlerle, sizlerle yapmaya geldik." dedi.

